

Nacionalni sistemi studentskih naknada i podrške *u visokom obrazovanju u Evropi 2016/17.*

Eurydice – Činjenice i brojke

Ovaj dokument je objavljen od strane Izvršne agencije za obrazovanje, audiovizuelnu djelatnost i kulturu (EACEA, Analiza politika u oblasti obrazovanja i mladih).

Ovu publikaciju treba citirati na sljedeći način:

Evropska komisija/EACEA/Eurydice, 2016. *Nacionalni sistemi studentskih naknada i podrške u visokom obrazovanju u Evropi – 2016/17. Eurydice činjenice i brojke*. Luksemburg: Odsjek za izdavaštvo Evropske unije.

ISBN 978-92-9492-352-3

ISSN 2443-5260

doi:10.2797/735546

EC-AE-16-002-EN-N

Tekst je završen u oktobru 2016. godine.

© Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizuelnu djelatnost i kulturu, 2016.

Reprodukovanje je dozvoljeno pod uslovom da se navodi izvor.

Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizuelnu djelatnost i kulturu
Analiza politika u oblasti obrazovanja i mladih
Avenue du Bourget 1 (J-70 – Unit A7)
BE-1049 Brussels
Tel. +32 2 299 50 58
Fax +32 2 292 19 71
E-mail: eacea-eurydice@ec.europa.eu
Website: <http://ec.europa.eu/eurydice>

SADRŽAJ

Popis slika	4
Uvod	5
Ključni aspekti	7
1.1. Naknade	9
1.2. Podrška	15
Vodič za Pregled podataka po nacionalnim sistemima	21
Opšte informacije	21
Dijagram	21
Tekst	22
Referentna godina	22
Pregled podataka po nacionalnim sistemima	23
Belgija – Francuska zajednica	23
Belgija – Zajednica njemačkog govornog područja	24
Belgija – Flamanska zajednica	25
Bugarska	26
Češka Republika	27
Danska	28
Njemačka	29
Estonija	30
Irska	31
Grčka	32
Španija	33
Francuska	34
Hrvatska	35
Italija	36
Kipar	37
Letonija	38
Litvanija	39
Luksemburg	40
Mađarska	41
Malta	42
Holandija	43
Austrija	44
Poljska	45
Portugal	46
Rumunija	47
Slovenija	48
Slovačka	49
Finska	50
Švedska	51
Ujedinjeno Kraljevstvo – Engleska	52
Ujedinjeno Kraljevstvo – Vels	53
Ujedinjeno Kraljevstvo – Sjeverna Irska	54
Ujedinjeno Kraljevstvo – Škotska	55
Bosna i Hercegovina	56
Švajcarska	57
Island	58
Lihtenštajn	60
Crna Gora	61
Makedonija	62
Norveška	63
Srbija	64
Turska	65
Oznake i skraćenice	66
Oznake država	66
Statističke oznake	66
Zahvalnice	67

POPIS SLIKA

Slika 1:	Procenat studenata koji plaćaju naknade (2016/17) i procenat korisnika stipendija (2015/16) među redovnim studentima prvog ciklusa u evropskim zemljama	7
Slika 2:	Najzastupljenije kategorije studenata koji plaćaju naknade (uključujući školarinu i administrativne takse) u okviru studijskih programa prvog ciklusa, 2016/17.	10
Slika 3:	Procenat studenata koji plaćaju naknade (uključujući školarinu i administrativne takse) u okviru prvog ciklusa visokog obrazovanja, 2016/17.	11
Slika 4:	Najčešće naknade (uključujući školarine i administrativne takse) u okviru programa visokog obrazovanja prvog ciklusa, među redovnim studentima koji plaćaju naknade, 2016/17.	13
Slika 5:	Najčešće naknade (uključujući školarine i administrativne takse) u okviru programa visokog obrazovanja kratkog ciklusa, među redovnim studentima koji plaćaju naknade, 2016/17.	14
Slika 6:	Glavne vrste direktne studentske podrške dostupne redovnim studentima, prvi ciklus studija, 2016/17.	15
Slika 7:	Glavne vrste stipendija za redovne studente, prvi ciklus studija, 2016/17.	16
Slika 8:	Procenat redovnih studenata koji koriste univerzalne stipendije ili stipendije po osnovu finansijske situacije u okviru visokog obrazovanja prvog ciklusa, 2015/16.	17
Slika 9:	Najčešći iznosi godišnjih univerzalnih stipendija ili stipendija po osnovu finansijske situacije za redovne studente u programima visokog obrazovanja prvog ciklusa, 2015/16.	18
Slika 10:	Indirektna podrška za studente, 2016/17.	20

Program Evropske unije za modernizaciju visokog obrazovanja ⁽¹⁾ podržava evropske sisteme visokog obrazovanja u nastojanju da odgovore na potrebe ekonomija i društava koja se sve više baziraju na znanju. U cilju proširivanja baze znanja i podsticanja napretka, visok nivo znanja i kompetencija je neophodan za sve veći broj Evropljana. Jedan od ključnih izazova za razvoj kvalitetnih masovnih sistema visokog obrazovanja jeste da se studentima obezbijede materijalni uslovi neophodni za sticanje znanja i ostvarivanje sopstvenog potencijala. Pitanje na koji način se ovo postiže na nacionalnom nivou predstavlja ključni aspekt socijalne dimenzije visokog obrazovanja, te stoga naknade koje studenti plaćaju i sistemi podrške čine bitne instrumente nacionalnih politika.

Međutim, pitanja koja se odnose na međusobnu povezanost studentskih naknada i mehanizama podrške su kompleksna, te ih je teško precizno upoređivati na evropskom nivou. Oba elementa igraju ulogu u promovisanju (ili odvratanju od) upisa u visoko obrazovanje, a takođe mogu uticati na stopu napredovanja i završetka. Dok naknade predstavljaju finansijski teret – koji može biti manji ili veći u zavisnosti od njihove prirode, visine, te socio-ekonomske situacije studenata i njihovih porodica – mjere podrške mogu ublažiti određene finansijske prepreke za studiranje.

Prema zakonodavstvu Evropske Unije, svi državljani zemalja članica EU imaju pravo da se školuju u sistemu druge zemlje pod istim uslovima kao i državljani te zemlje. Drugim riječima, ista šema naknada i podrške za domaće studente primjenjuje se na sve studente iz Evropske Unije.

Kada je riječ o naknadama koje se naplaćuju, postoji mnogo varijacija pa su moguća su brojna tumačenja. Stoga se u ovoj publikaciji svi troškovi koji se naplaćuju studentima (izuzev doprinosa za studentske organizacije) smatraju naknadama, bez obzira na način plaćanja. Pored pitanja šta jeste a šta nije naknada, potrebno je razmotriti veliki broj drugih aspekata. Tamo gdje naknade postoje, da li ih plaćaju svi ili samo pojedini studenti? Ukoliko ih plaćaju samo pojedini studenti, na osnovu kojih kriterijuma se određuje koji studenti plaćaju a koji ne? I koliko zaista plaćaju?

Slična pitanja treba postaviti i kada je riječ o podršci za studente. Podrška ima različite načine realizacije, a ovaj izvještaj se fokusira isključivo na najzastupljenije i uporedive vidove podrške. Cilj izvještaja je da pokaže koji studenti, odnosno koje porodice, mogu koristiti javnu finansijsku pomoć u vidu stipendija, kredita, porodičnih dodataka ili poreskih olakšica. Takođe, predstavljeni su uslovi i kriterijumi koji se primjenjuju, kao i visina podrške koja se zapravo obezbjeđuje.

U odjeljku Ključni aspekti, pružen je kratak uporedni pregled informacija o naknadama i podrškama koje u evropskim zemlja postoje, a bazira se na podacima iz pregleda nacionalnih sistema koji slijede. Uporedni pregled se najviše fokusira na redovne studente prvog ciklusa visokog obrazovanja, budući da oni čine najveći dio studentske populacije u svakoj zemlji. Međutim, takođe su vršena određena poređenja među ciklusima. Nacionalni dijagrami i pregledi sistema ukazuju na glavne elemente nacionalnih sistema tako da ih čitalac može lako razumjeti, a takođe omogućava da se napravi precizno poređenje sa drugim zemljama. Vodič za pregled nacionalnih sistema daje pojašnjenje glavnih elemenata koji se u njima mogu naći.

Novina u ovogodišnjem izvještaju je da su obezbijeđeni podaci o naknadama i mehanizmima podrške za studente koji pohađaju programe kratkog ciklusa, čime je prepoznat sve veći značaj programa kratkog ciklusa u Evropi. Takođe su ispitani i sistemi naknada i podrške za vanredne studente.

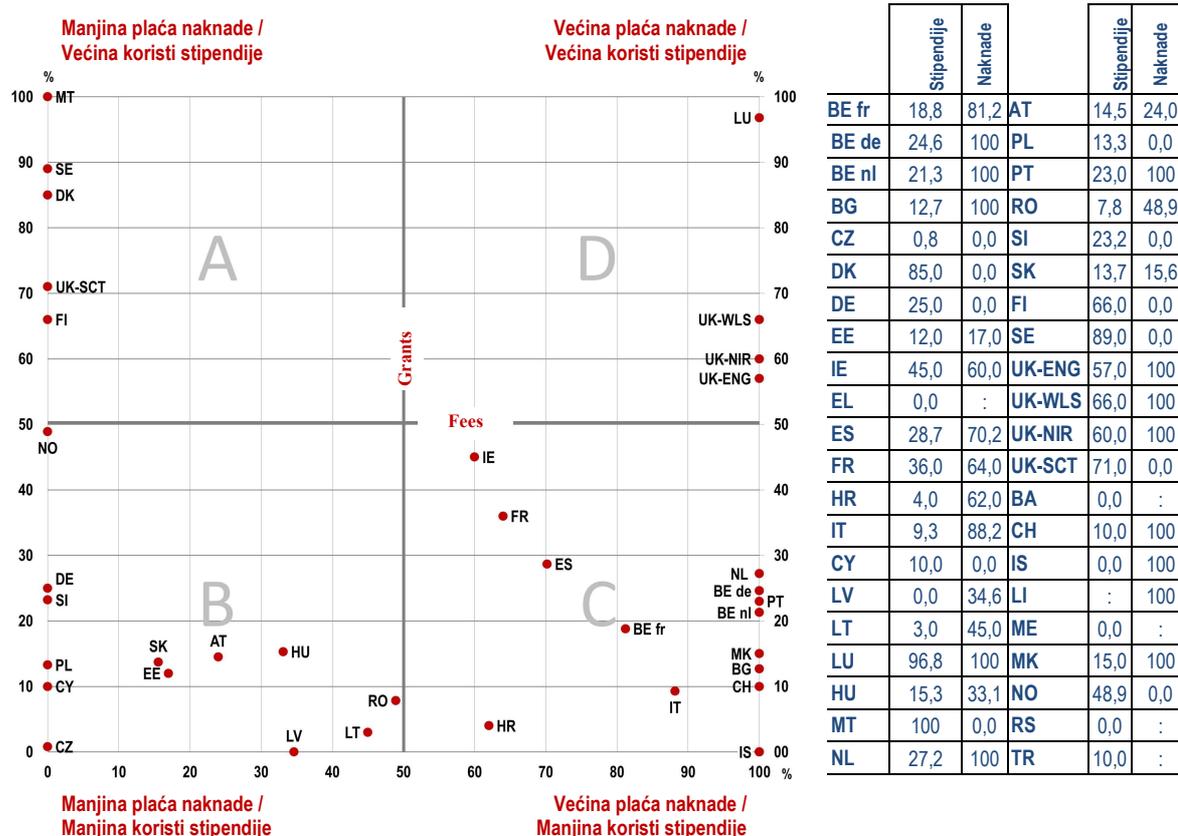
(1) Saopštenje Evropske komisije upućeno Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija o „Podršci za razvoj i zapošljavanje – plan modernizacije evropskih sistema visokog obrazovanja“. COM(2011) 567 finalno.

KLJUČNI ASPEKTI

Nivo javne potrošnje za visoko obrazovanje se znatno razlikuje među evropskim zemljama. Takođe postoje različiti pristupi u pogledu naplate doprinosa od privatnih domaćinstava (studentata i/ili njihovih porodica), te u pogledu finansijske pomoći koja se obezbeđuje za studente tokom školovanja. U četiri zemlje primjenjuje se politika „besplatnog školovanja za domaće studente i/ili studente iz zemalja EU“, dok u dvanaest zemalja svi studenti plaćaju naknade. Međutim, sami podaci o naknadama ne pružaju dovoljno informacija da bi se razumio pristup koji se u ovom pogledu primjenjuje. Kombinacije naknada i finansijske podrške, koje mogu biti brojne, od ključnog su značaja za razumijevanje programske politike koju određena zemlja realizuje. Svaki od 42 sistema pruža najmanje jedan vid mehanizama direktne podrške (stipendije ili kredite), dok u polovini njih takođe postoji indirektna podrška (porodični dodaci i poreske olakšice).

Da bi se procijenio neposredni uticaj koji naknade i mehanizmi podrške potencijalno mogu imati na redovne studente prvog ciklusa studija, na slici 1 je prikazano na koji način vlade raspoređuju naknade za pohađanje visokog obrazovanja među studentima i koliko su zapravo rasporostranjene stipendije (iznosi naknada i stipendija ovdje nijesu uzeti u obzir). Iako su stipendije samo jedan vid podrške, zapravo predstavljaju najčešći vid podrške za studente u Evropi, a vjerovatno i najznačajniji faktor koji utiče na percepciju studenata o finansijskoj sigurnosti tokom studija. One takođe odražavaju direktna ulaganja vlada u studente.

Slika 1: Procenat studenata koji plaćaju naknade (2016/17) i procenat korisnika stipendija (2015/16) među redovnim studentima prvog ciklusa u evropskim zemljama

Izvor: Eurydice.

Pojašnjenje

Ova slika pokazuje udio studenata koji plaćaju naknade (veće od 100 EUR) i procenat korisnika stipendija među redovnim studentima prvog ciklusa studija u evropskim zemljama. Međunarodni studenti nijesu obuhvaćeni podacima. Razmotrene su samo univerzalne stipendije i stipendije po osnovu finansijske situacije. Slika prikazuje zemlje samo ako su podaci dostupni za obje vrijednosti.

Tabela pored dijagrama pokazuje stvarne procentualne vrijednosti. Nula kao vrijednost ukazuje na to da u odgovarajućoj zemlji ne postoje naknade ili da ne postoje univerzalne stipendije, odnosno stipendije po osnovu finansijske situacije.

Osim ako nije drugačije navedeno u pregledu nacionalnih sistema, referentna godina za plaćanje naknada je akademska 2016/17. godina (ili 2016), dok je za stipendije akademska 2015/16. (ili 2015), što je najskorija godina za koju postoje uporedivi podaci.

Napomene za pojedine zemlje

Češka Republika i Poljska: Podaci se odnose na redovne studente koji pohađaju studije bez prekida.

Holandija: Podaci o korisnicima stipendija odnose se na studente upisane od septembra 2015. godine, koji primaju „dodatnu stipendiju“ (pogledati Pregled podataka po nacionalnim sistemima).

Imajući u vidu navedene dvije dimenzije, moguće je identifikovati četiri pristupa u skladu sa programskim politikama:

A) Ovaj kvadrant kombinuje nizak procenat studenata koji plaćaju naknade i veliki broj korisnika stipendija. U zemljama koje primjenjuju ovaj pristup, studentske naknade su pokrivene iz državnog budžeta. Naknade se ne plaćaju, ili ih plaća samo mali broj studenata. Pored toga, većina studenata dobija stipendije, čiji iznos je obično prilagođen socio-ekonomskom statusu pojedinca. Ovaj pristup ukazuje na značajna ulaganja iz državnog budžeta usmjerena na podsticanje učešća u visokom obrazovanju, čime se za studente obezbjeđuje visok stepen ekonomske nezavisnosti. Danska, Malta, Švedska, Finska i Ujedinjeno Kraljevstvo (Škotska) primjenjuju ovaj pristup.

B) Slično zemljama iz prethodne kategorije, ove zemlje ne naplaćuju naknade, ili ih naplaćuju malom broju studenata. U ovom slučaju se, međutim, kombinuje mali procenat studenata koji plaća naknade sa malim procentom korisnika stipendija. U ovim zemljama manje od polovine studenata plaća naknade, a stipendije se obezbjeđuju za mali broj studenata. U većini zemalja koje primjenjuju ovaj model (Češka Republika, Njemačka, Estonija, Kipar, Poljska, Slovenija, Slovačka i Turska), ne postoji naknada u prvom ciklusu visokog obrazovanja (ili je manja od 100 EUR). Mali broj studenata koji plaća naknade to čini uglavnom usljed loših rezultata ostvarenih tokom studija prvog ciklusa. Manje od četvrtine ukupne studentske populacije iz ove grupe koristi stipendije po osnovu finansijske situacije. U Letoniji, Litvaniji, Mađarskoj i Rumuniji, naknade plaća veći procenat studenata - između 30% i 50%. Svi ovi studenti su na mjestima koje ne subvencioniše država, i uz izuzetak Litvanije, nemaju pravo na stipendije po osnovu finansijske situacije, jer jedino državnosubvencionisani studenti mogu biti korisnici stipendija. Iako ovaj pristup nameće opterećenje plaćanja naknada samo za mali broj studenata, to ne znači nužno da troškove plaćaju samo studenti koji to mogu priuštiti. Štaviše, restriktivni kriterijumi koji se odnose na stipendije po osnovu finansijske situacije, imaju za rezultat finansijsku zavisnost od porodica ili plaćenog zaposlenja – naročito kada je riječ o studentima koje ne subvencioniše država.

Za razliku od zemalja u kvadrantima A) i B), zemlje u okviru kvadranta C) i D) primjenjuju politiku u skladu sa kojom se naknade naplaćuju većini ili svim studentima. C) i D) se razlikuju u pristupima raspodjele stipendija među studentskom populacijom.

C) Ovi sistemi kombinuju visok procenat studenata koji plaćaju naknade i nizak procenat korisnika stipendija. Zemlje u ovoj grupi uglavnom primjenjuju politiku prema kojoj za obavezno plaćeno školovanje, jer u principu svi studenti plaćaju naknade. Međutim, u Francuskoj zajednici Belgije, Francuskoj, Španiji, Irskoj i Italiji, neki studenti u nepovoljnom finansijskom položaju oslobođeni su plaćanja naknada, a takođe imaju pravo na stipendije po osnovu finansijske situacije. U većini zemalja iz ove grupe, manje od trećine studenata koristi stipendije po osnovu finansijske situacije. Zbog slabe dostupnosti stipendija studenti obično zavise od finansijske podrške porodice ili zaposlenja. To takođe može otežati pristup visokom obrazovanju, naročito za studente u nepovoljnom položaju.

D) Ovaj kvadrant karakterišu sistemi sa visokim procentom studenata koji plaćaju naknade i visokim procentom korisnika stipendija. To je suprotno od kvadranta B) u pogledu oba aspekta - naknada i stipendija. U okviru ovog modela svi studenti plaćaju naknade (ponekad visoke), a većina koristi stipendije. U Luksemburgu gotovo svi studenti primaju osnovnu stipendiju, a na osnovu dodatnih detaljnih socio-ekonomski kriterijuma i prihoda utvrđuje se obim dodatne stipendije, kredita ili kombinacije oba vida podrške. Slična kombinacija stipendije i kredita takođe je postojala u Ujedinjenom Kraljevstvu (Engleska, Vels i Sjeverna Irska) akademske 2015/16. godine. Međutim, Engleska je reformisala sistem studentske podrške kako bi smanjila oslanjanje na stipendije, pri čemu se najveći dio podrške sada obezbjeđuje kroz kredite. U zemljama u kojima se ovaj model primjenjuje, visok nivo državne podrške za studente može pokriti dio visokih troškova koje studenti sami plaćaju. Ipak, studenti takođe mogu diplomirati sa velikim zaduženjem koji otplaćuju nakon studija.

Podaci o različitim mehanizmima studentske podrške koji su prikupljeni u ovom izveštaju takođe pokazuju da u zemljama iz A) i D) kategorija, pored stipendija, relativno veliki broj studenata koristi kredite. Ovo rezultira većom finansijskom nezavisnošću studenata u odnosu na svoje kolege iz zemalja tipa B) i C) u kojima krediti uglavnom predstavljaju manji dio paketa podrške. Međutim, u većini zemalja modela B) i C), dostupni su mehanizmi indirektna podrške u vidu poreskih olakšica i/ili porodičnih dodataka koji se isplaćuju roditeljima studenata, a koji često nijesu dio politika koje sprovode zemlje iz kvadranta A) i B).

1.1. Naknade

Ovaj odjeljak ima za cilj da pruži pregled studenata koji najčešće plaćaju naknade u 42 obrazovna sistema koja su obuhvaćena, udio studenata koji plaća naknade, kao i podatke o visini naknada. Podaci se uglavnom fokusiraju na naknade za studijske programe prvog ciklusa, ali je takođe vršeno poređenje između studijskih ciklusa, te troškova redovnih i vanrednih studija.

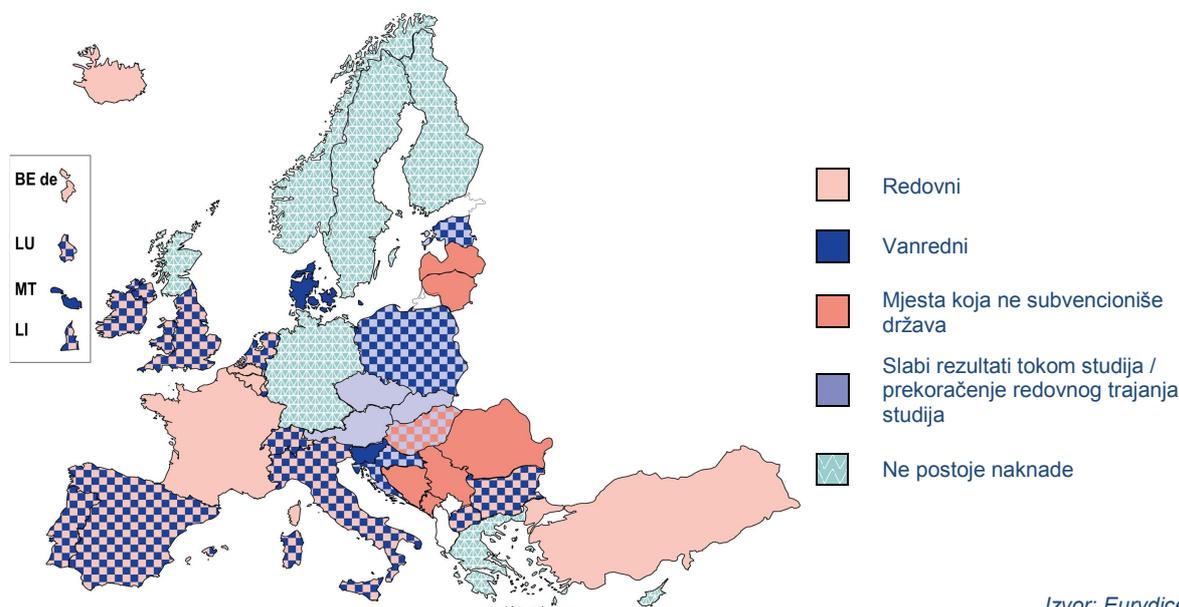
Ko plaća naknade?

Na slici 2 prikazane su najzastupljenije kategorije studenata koji plaćaju naknade veće od 100 EUR godišnje za pohađanje programa visokog obrazovanja prvog ciklusa. U većini zemalja intenzitet studiranja i/ili akademski rezultati utiču na visinu naknada. U 13 od 42 evropska obrazovna sistema predstavljena u ovom izvještaju, i redovni i vanredni studenti⁽²⁾ plaćaju naknade. U Belgiji, Francuskoj, na Islandu, u Crnoj Gori, Srbiji i Turskoj postoji jedan studentski status (redovni student). U ovim zemljama postoji obaveza plaćanja naknada (u Turskoj plaćaju studenti koji pohađaju večernje programe, ali ne i oni koji pohađaju redovne dnevne programe). Nasuprot tome, u Danskoj, Estoniji, Hrvatskoj, na Malti, u Poljskoj i Sloveniji, naknade plaćaju vanredni studenti.

U Letoniji, Litvaniji, Mađarskoj, Rumuniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji naknade za jedan dio studenata su pokrivene iz državnog budžeta („državno subvencionisane“), dok ostali sami finansiraju školovanje. Na osnovu akademskih rezultata, studenti mogu biti upisani na mjestu koje subvencioniše država. Oni na mjestima koje ne subvencioniše država plaćaju naknade, bez obzira na to da li studiraju redovno ili vanredno.

⁽²⁾ Pojam „vanredni student“ se u ovom izvještaju odnosi na zvanični status studenta suprotan statusu redovnog studenta.

Slika 2: Najzastupljenije kategorije studenata koji plaćaju naknade (uključujući školarinu i administrativne takse) u okviru studijskih programa prvog ciklusa, 2016/17.

Izvor: Eurydice.

U okviru programa prvog ciklusa koji se realizuju u Češkoj Republici, Austriji i Slovačkoj, većina studenata uopšte ne plaća naknade ili plaća niske iznose, dok studenti koji prekorače propisano trajanje programa plaćaju naknade. U skladu sa zakonom, naknade se po ovom osnovu takođe mogu naplaćivati u pet njemačkih pokrajina (*Länder*), ali nijedan univerzitet zapravo ne primjenjuje te odredbe. U Estoniji, Hrvatskoj i Poljskoj, redovni studenti koji ne uspiju da ostvare određeni broj ECTS kredita ili ne postignu zadovoljavajuće rezultate moraju plaćati naknade. U Slovačkoj, državni budžet pokriva naknade za studente upisane po prvi put, ali studenti koji žele da steknu drugu diplomu ili diplomu višeg stepena plaćaju pune iznose naknada.

Za programe kratkog ciklusa, tamo gdje postoje ⁽³⁾, mogu se uočiti slični obrasci plaćanja. Sve zemlje sprovode istu politiku plaćanja koja se primjenjuje na programe prvog ciklusa, izuzev Grčke, gdje za prvi ciklus studija ne postoje naknade, dok za programe kratkog ciklusa postoje.

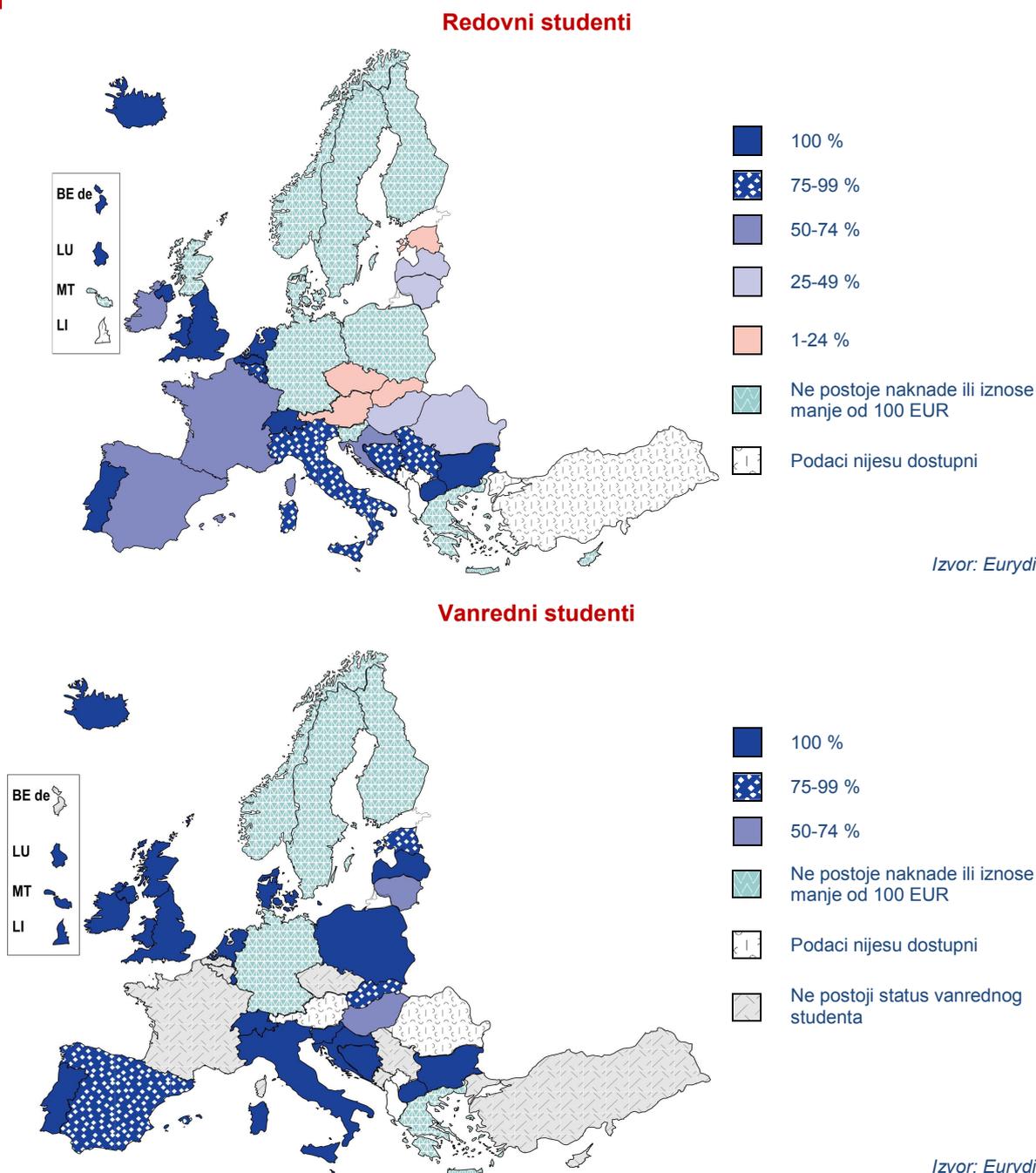
U većini zemalja, politike plaćanja naknada koje se odnose na programe drugog ciklusa su identične onima za programe prvog ciklusa. Međutim, na Malti, Kipru, u Grčkoj i Ujedinjenom Kraljevstvu (Škotska), studenti drugog ciklusa plaćaju naknade, dok u prvom ciklusu naknade ne postoje.

⁽³⁾ U Češkoj Republici, Njemačkoj, Estoniji, Litvaniji, Austriji, Poljskoj, Slovačkoj, Finskoj, Švajcarskoj, Lihtenštajnu, Crnoj Gori i Srbiji ne postoji visoko obrazovanje kratkog ciklusa. U Zajednici njemačkog govornog područja Belgije ne postoje ni programi kratkog ciklusa niti programi drugog ciklusa.

Koji procenat studenata plaća naknade?

Procenat studenata koji plaćaju naknade u prvom ciklusu studija varira širom Evrope (pogledati sliku 3). Takođe postoje razlike u okviru samih zemalja u pogledu procenta redovnih i vanrednih studenata koji plaćaju naknade, u 33 sistema u kojima postoje oba statusa.

Slika 3: Procenat studenata koji plaćaju naknade (uključujući školarinu i administrativne takse) u okviru prvog ciklusa visokog obrazovanja, 2016/17.

Napomena za zemlju

Poljska: Prikazani podaci o redovnim studentima odnose se na studente koji pohađaju studije bez prekida.

U četrnaest sistema dosljedno se primjenjuje ista politika plaćanja naknada na sve studente. U Njemačkoj, Grčkoj, Finskoj, Švedskoj i Norveškoj, ni redovni ni vanredni studenti prvog ciklusa ne

plaćaju naknade. Nasuprot tome, u Bugarskoj, Luksemburgu, Holandiji, Portugalu, Ujedinjenom Kraljevstvu (Engleska, Vels i Sjeverna Irska), Švajcarskoj, Islandu, Makedoniji, svi studenti plaćaju naknade.

U ostalih 18 zemalja, veći procenat vanrednih studenata plaća naknade u odnosu na redovne studente. Međutim, s obzirom na to da je broj vanrednih studenata znatno manji od broja redovnih studenata, u apsolutnom smislu to i dalje znači da manje vanrednih studenata plaća naknade. U Danskoj, na Malti, u Poljskoj, Sloveniji i Ujedinjenom Kraljevstvu (Škotska) politika besplatnog školovanja za redovne studente prvog ciklusa postoji zajedno sa univerzalnom politikom prema kojoj svi vanredni studenti plaćaju naknade. U Estoniji, Litvaniji, Letoniji, Mađarskoj i Slovačkoj naknade plaća manje od polovine redovnih studenata, a preko 50% vanrednih studenata.

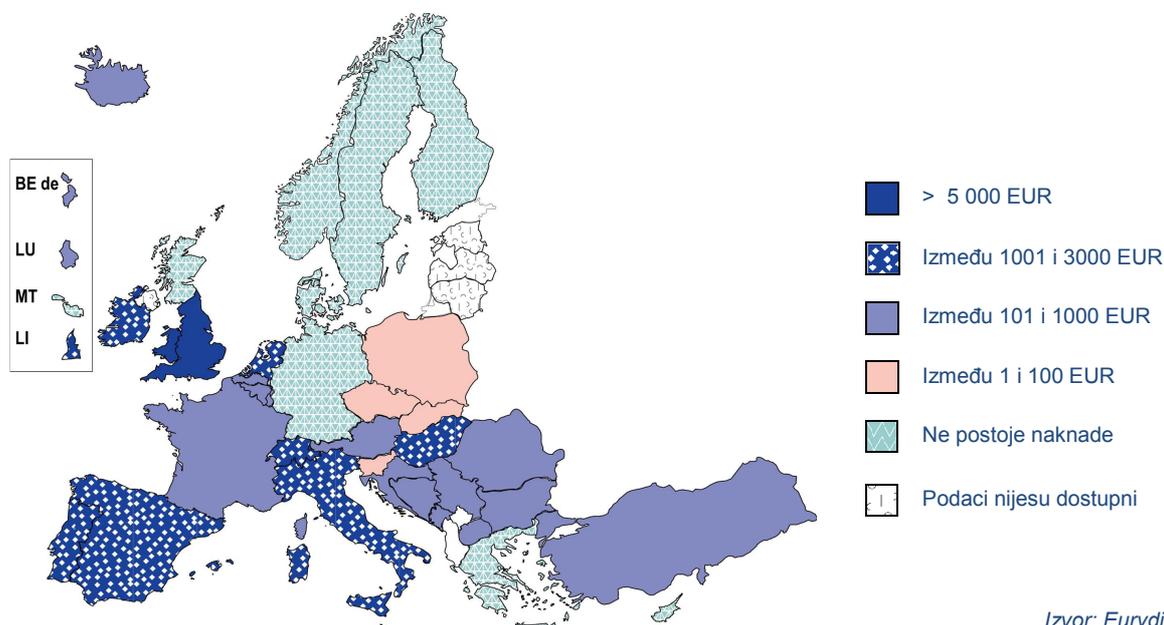
U Belgiji, Češkoj Republici, Francuskoj, na Kipru, u Crnoj Gori, Srbiji i Turskoj, postoji samo status redovnog studenta. Međutim, ove zemlje ne primjenjuju istu politiku plaćanja naknada. Situacije su različite, od besplatnih studija za studente prvog ciklusa na Kipru, do obaveznih naknada za sve studente prvog ciklusa u Belgiji (Zajednica njemačkog govornog područja i Flamanska zajednica).

Koliko plaćaju redovni studenti?

Iznosi naknada koje studenti (domaći i/ili iz zemalja EU) plaćaju takođe se u velikoj mjeri razlikuju između zemalja i sistema. Pored studenata u sistemima bez naknada, studenti prvog ciklusa koji pohađaju studije bez prekida u Češkoj Republici, Poljskoj, Sloveniji i Slovačkoj plaćaju najmanje (ispod 100 EUR) po akademskoj godini (pogledati sliku 4). U 15 sistema⁽⁴⁾, studenti plaćaju između 101 i 1000 EUR. U osam sistema najzastupljenija naknada je relativno visoka, od 1001 do 3000 EUR. Ova grupa obuhvata Irsku, Španiju, Italiju, Holandiju, Portugal, Švajcarsku i Lihtenštajn – odnosno zemlje u kojima većina studenata plaća naknade. Mađarska je još jedna zemlja koja pripada ovoj grupi, pri čemu se naknade naplaćuju studentima za mjesta koja ne subvencioniraju država. Najveće naknade (11823 EUR) plaćaju studenti u Ujedinjenom Kraljevstvu (Engleska i Vels).

⁽⁴⁾ Belgija, Bugarska, Francuska, Hrvatska, Luksemburg, Austrija, Bosna i Hercegovina, Island, Crna Gora, Makedonija, Srbija i Turska.

Slika 4: Najčešće naknade (uključujući školarine i administrativne takse) u okviru programa visokog obrazovanja prvog ciklusa, među redovnim studentima koji plaćaju naknade, 2016/17.

Izvor: Eurydice.

Pojašnjenje

Najčešće naknade se odnose na iznos koji najveći broj studenata plaća u odgovarajućoj zemlji/sistemu.

Napomena za pojedine zemlje

Italija, Mađarska, Švajcarska i Lihtenštajn: Iznos se odnosi na prosječni iznos koji student može plaćati, a ne na iznos koji većina studenata plaća.

Naknade mogu zavisiti i od oblasti izučavanja (Bugarska, Estonija, Španija, Portugal i Rumunija). U nekim zemljama, one su povezane sa stvarnim troškovima programa ili očekivanim budućim ličnim primanjima diplomaca, zbog čega su resursno zahtjevniji programi ili prestižni programi skuplji za studente i njihove porodice. U drugim zemljama, niže naknade, mjesta koje subvencionirše država ili posebne stipendije (pogledati Pregled podataka po nacionalnim sistemima) za određene oblasti izučavanja odražavaju nacionalne politike usmjerene na privlačenje većeg broja studenata u ove programe. U Belgiji (Flamanska zajednica), naknade su povezane sa brojem ECTS kredita koje student treba da ostvari.

Socio-ekonomska situacija studenata takođe može uticati na iznos naknada koje se plaćaju. U Bugarskoj i Španiji studenti mogu biti oslobođeni plaćanja naknada na osnovu slabijeg socio-ekonomskog statusa. U Belgiji (Flamanska zajednica), studenti koji dobiju stipendiju po osnovu finansijske situacije plaćaju samo minimalnu godišnju taksu u iznosu od 105 EUR. U Belgiji (Francuska zajednica), Španiji, Francuskoj i Italiji, studenti koji dobiju stipendiju po osnovu finansijske situacije, ne plaćaju naknade.

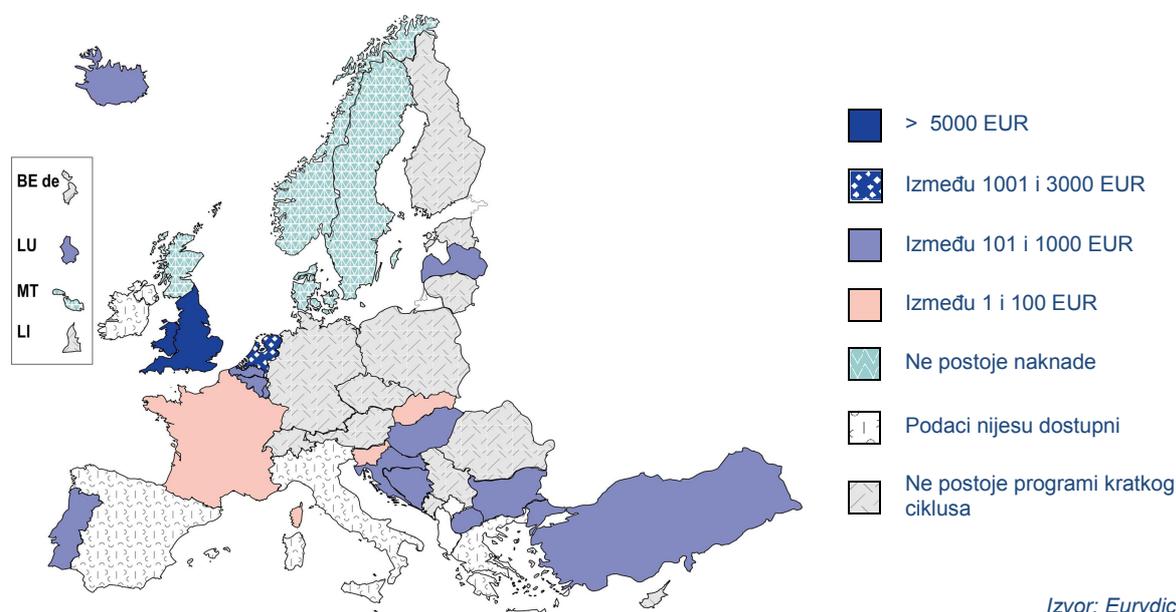
Slični obrasci se mogu uočiti u drugom ciklusu. U većini zemalja, naknade koje studenti najčešće plaćaju su identične ili su veoma slične naknadama za prvi ciklus studija. Međutim, u nekim zemljama, naknade za drugi ciklus studija mogu biti znatno veće od onih za prvi ciklus studija. U Irskoj, Španiji, Mađarskoj, Rumuniji, Crnoj Gori, Makedoniji i Srbiji, razlike u naknadama se kreću od 60% većeg iznosa za drugi ciklus studija u Srbiji do 10 puta većeg iznosa Makedoniji.

Na Kipru, Malti, u Grčkoj i Ujedinjenom Kraljevstvu (Škotska) primjenjuju se različite politike plaćanja naknada za dva ciklusa: studenti ne plaćaju u prvom ciklusu studija, ali plaćaju u drugom ciklusu.

Iznosi se kreću od 400 EUR na Malti, do preko 3000 EUR u Grčkoj, preko 4000 EUR na Kipru, dok u Ujedinjenom Kraljevstvu (Škotska) mogu biti još veći, sa tim da nijesu regulisani.

Naknade za programe kratkog ciklusa, u 28 sistema u kojima postoje, identične su ili niže od onih za programe prvog ciklusa. U Holandiji i Belgiji (Flamanska zajednica), opravdanje za niže naknade povezano je sa kraćim trajanjem programa i manjim radnim opterećenjem u okviru programa kratkog ciklusa. Naknade su takođe niže nego u prvom ciklusu (i ispod 1000 EUR) u Letoniji, Mađarskoj i Portugalu. U Španiji maksimalna naknada iznosi 400 EUR. Međutim, u većini autonomnih zajednica su studije kratkog ciklusa besplatne, usljed čega je ova vrsta programa pristupačnija za veći broj studenata različitog statusa. Slika 5 prikazuje da su studije kratkog ciklusa u osam zemalja besplatne ili podrazumijevaju naknade manje od 100 EUR. U Irskoj, Grčkoj i Italiji, naknade za studije kratkog ciklusa utvrđuju same ustanove, pa podaci o tome nijesu dostupni.

Slika 5: Najčešće naknade (uključujući školarine i administrativne takse) u okviru programa visokog obrazovanja kratkog ciklusa, među redovnim studentima koji plaćaju naknade, 2016/17.

Izvor: Eurydice.

Pojašnjenje

Najčešće naknade se odnose na iznos koji najveći broj studenata plaća u odgovarajućoj zemlji/sistemu.

Napomene za pojedine zemlje

Mađarska: Iznos se odnosi na prosječni iznos koji student može plaćati, a ne na iznos koji većina studenata plaća.

Zemlje Evropske unije isti iznos naknada naplaćuju domaćim studentima i državljanima EU. Međutim, na međunarodne studente se mogu odnositi drugačije naknade (obično se radi o studentima koji nijesu iz zemalja EU ili EEP). U gotovo tri četvrtine zemalja međunarodni studenti plaćaju veće naknade nego domaći studenti koji pohađaju iste programe. U isto vrijeme, u Belgiji (Zajednica njemačkog govornog područja), Češkoj Republici, Njemačkoj, Estoniji, Grčkoj (u programima prvog ciklusa), Francuskoj, Italiji, Letoniji, Luksemburgu, na Islandu, u Lihtenštajnu i Crnoj Gori, primjenjuju se iste politike plaćanja na međunarodne kao i na domaće studente, odnosno studente iz zemalja EU. Ipak, Češka Republika, Estonija, Letonija, Litvanija i Slovačka naplaćuju naknade svim studentima - bez obzira na zemlju iz koje dolaze - za programe koji se izvode na stranom jeziku. U Austriji se pravi razlika između međunarodnih studenata u zavisnosti od njihove zemlje porijekla: dok međunarodni studenti generalno plaćaju naknade, oni koji dolaze iz zemalja u razvoju mogu biti oslobođeni plaćanja. U Belgiji (Flamanska zajednica), Holandiji, Litvaniji i Ujedinjenom Kraljevstvu, ustanove visokog obrazovanja mogu same utvrđivati naknade za međunarodne studente.

1.2. Podrška

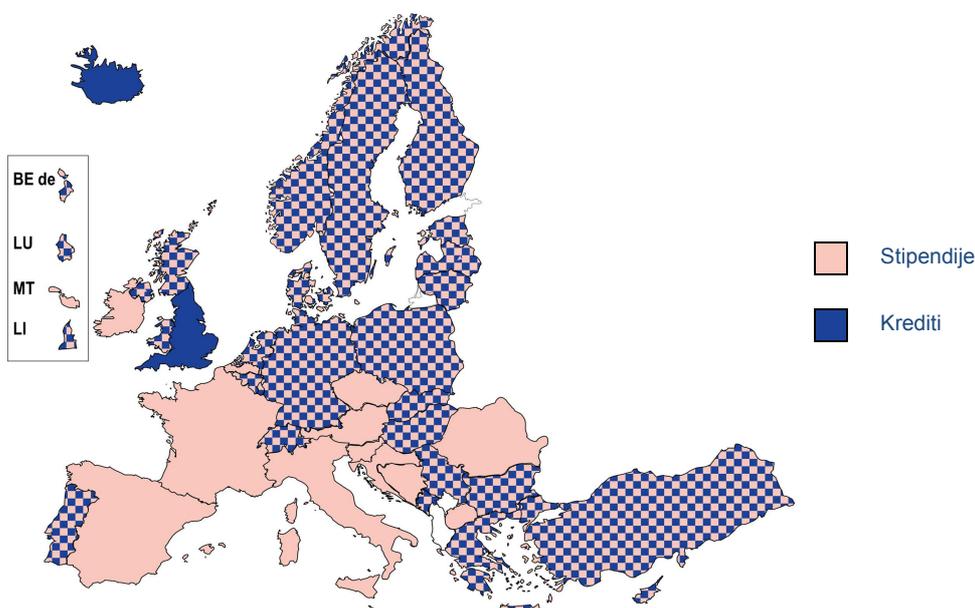
Ovaj odjeljak razmatra glavne mehanizme finansijske podrške u evropskim sistemima visokog obrazovanja. Pravi se razlika između direktne finansijske podrške za studente u vidu stipendija i kredita i indirektno podrške kroz koju se obezbjeđuju dodaci ili poreske olakšice za roditelje studenata. Po pravilu, međunarodni studenti nemaju pravo na podršku u zemlji domaćinu, pa nijesu razmatrani u ovom pregledu.

Koja vrsta državne podrške je dostupna studentima?

Sve evropske zemlje obezbjeđuju najmanje jednu vrstu direktne podrške (stipendiju ili kredit) za redovne studente studija prvog ciklusa (pogledati sliku 6). U većini sistema postoje i stipendije i krediti, ali nijesu povezani pa studenti za njih konkurišu u okviru zasebnih postupaka. Nasuprot tome, u Njemačkoj, Luksemburgu, Švajcarskoj, Lihtenštajnu i Norveškoj, direktna podrška postoji u vidu paketa mjera. U Njemačkoj, Luksemburgu i Švajcarskoj, studenti imaju pravo na bespovratnu stipendiju, stipendiju i kredit, ili samo kredit u zavisnosti od sopstvenih prihoda i/ili prihoda njihove porodice. Visina podrške se takođe utvrđuje na osnovu finansijske situacije.

Potrebno je napomenuti da u Španiji, Hrvatskoj, Rumuniji, Bosni i Hercegovini i Makedoniji stipendije čine jedini dostupni vid studentske podrške.

Slika 6: Glavne vrste direktne studentske podrške dostupne redovnim studentima, prvi ciklus studija, 2016/17.

Izvor: Eurydice.

Direktna podrška je takođe često dostupna redovnim studentima koji pohađaju programe kratkog ciklusa i drugog ciklusa. Međutim, vanredni studenti u većini zemalja nemaju pravo na direktnu podršku. Izuzeci su Litvanija, Poljska, Portugal, Švedska i Norveška, gdje vanredni studenti mogu koristiti i stipendije i kredite.

Ko ima pravo na stipendije?

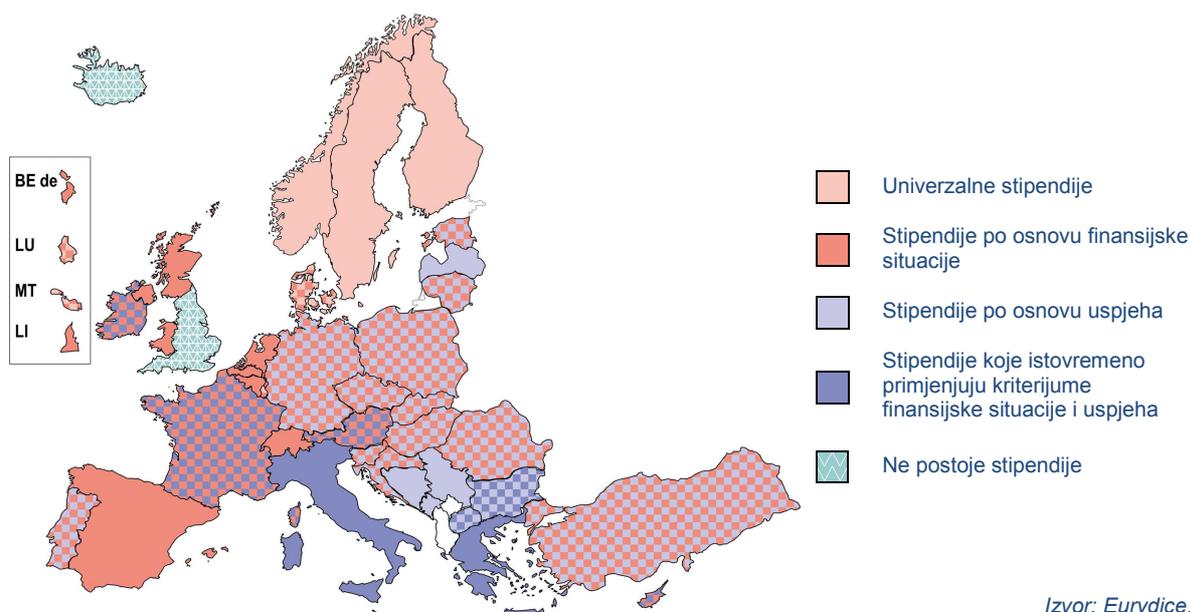
Stipendije predstavljaju vid bezpovratne direktne državne finansijske podrške koja se obezbjeđuje za studente. Akademske 2015/16. godine, Island je bio jedina zemlja u kojoj nijesu postojale studentske stipendije, dok je Holandija promijenila politiku sa gotovo univerzalnih stipendija na stipendije po

osnovu finansijske situacije za sve novoupisane studente. Ujedinjeno Kraljevstvo (Engleska) je postepeno ukinulo sisteme za dodjelu stipendija od akademske 2016/17. godine, pri čemu je povećan maksimalni iznos studentskog kredita koji može biti odobren studentima. Zanimljivo je to da Island sprovodi reforme sistema podrške, uvodeći stipendije kao dopunu postojeće šeme kreditiranja (pogledati planirane reforme u Pregledu podataka po nacionalnim sistemima).

U zemljama u kojima postoje državno subvencionisana i samofinansirajuća mjesta, stipendije su obično dostupne samo za studente koji se finansiraju iz državnog budžeta.

U nordijskim zemljama (Danska, Finska, Švedska i Norveška), Luksemburgu i na Malti, studenti mogu koristiti sistem univerzalnih stipendija (pogledati sliku 7). Svi redovni studenti (ili većina njih ⁽⁵⁾) sa stalnim mjestom prebivališta u ovim zemljama dobijaju stipendiju u nedjeljnim ili mjesečnim ratama tokom cjelokupnog perioda studiranja. Studenti u nepovoljnom položaju ne predstavljaju posebnu ciljnu grupu kada je u pitanju ovaj tip stipendija, ali mogu biti korisnici zbog univerzalnog pristupa. U Danskoj, Finskoj i Norveškoj ne postoje stipendije, a u Švedskoj se iznos stipendije smanjuje ukoliko student ima druge prihode veće od određenog (mjesečnog ili godišnjeg) iznosa.

Slika 7: Glavne vrste stipendija za redovne studente, prvi ciklus studija, 2016/17.

U većini sistema postoje stipendije po osnovu finansijske situacije da bi se podstakla uključenost studenata u nepovoljnom položaju. Pravo na ovu stipendiju određuje se na osnovu socio-ekonomskih kriterijuma, a najčešći kriterijum je porodični prihod. Ostali kriterijumi razmatraju da li studenti žive sa porodicom, radni status i/ili obrazovanje roditelja (Mađarska), posebne obrazovne potrebe ili status siročeta (Bugarska i Rumunija), kao i da li studenti imaju izdržavanu djecu. U sedam zemalja (Bugarska, Grčka, Irska, Francuska, Italija, Kipar i Austrija) stipendije se dodjeljuju na osnovu kombinovanih kriterijuma zasnovanih na finansijskoj situaciji i uspjehu ⁽⁶⁾. Često ove stipendije imaju

⁽⁵⁾ U Norveškoj svi studenti mogu da ostvare pravo na studentski kredit, a 40% dobijenog iznosa može biti pretvoreno u bespovratnu pomoć ukoliko polože sve ispite, a pritom ne žive sa roditeljima. Tokom 2015/16. godine, oko 49% redovnih studenata prvog ciklusa studija dobilo je stipendiju.

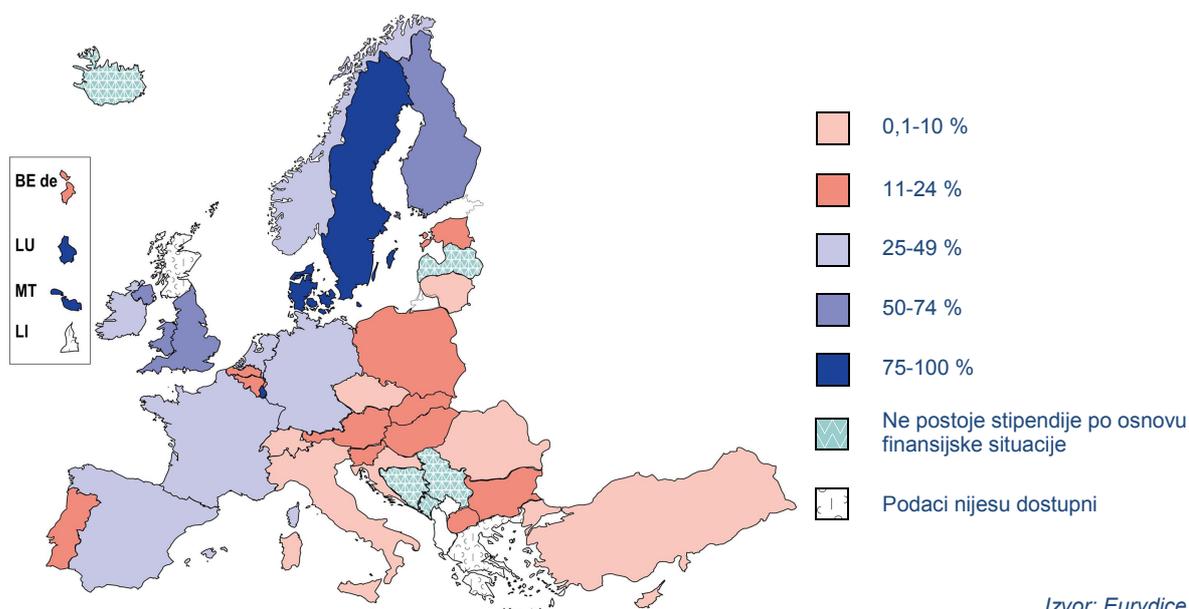
⁽⁶⁾ Za stipendije koje se dodjeljuju na osnovu kombinovanih kriterijuma finansijske situacije i uspjeha vrši se procjena materijalnih/socio-ekonomskih uslova studenata i akademskog uspjeha. Zemlje se mogu razlikovati na osnovu značaja koji pridaju određenim kriterijumima (finansijska situacija ili uspjeh). Za detalje o određenim zemljama, pogledati Pregled podataka po nacionalnim sistemima.

za cilj nagrađivanje akademskih rezultata, dajući pritom prednost studentima u nepovoljnom položaju. U Irskoj, Francuskoj, na Kipru i u Austriji, ovaj oblik stipendije upotpunjen je namjenskim stipendijama koje se dodjeljuju na osnovu finansijske situacije. U Letoniji, Bosni i Hercegovini, na Islandu, u Crnoj Gori i Srbiji, ne postoje stipendije zasnovane na socio-ekonomskim potrebama.

U sedamnaest obrazovnih sistema postoje specifične stipendije za izvanredne akademske rezultate ⁽⁷⁾. Ove stipendije se uglavnom dodjeljuju na osnovu učinka tokom visokog obrazovanja, ili na osnovu rezultata ostvarenih tokom srednje škole, te rezultata na prijemnim ispitima. U Letoniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji, studenti mogu dobiti stipendije samo na osnovu akademskih zasluga. U Letoniji su stipendije uglavnom dostupne za specifične programe - naročito iz naučnih i inženjerskih oblasti.

Na slici 8 prikazan je udio redovnih studenata prvog ciklusa studija koji primaju univerzalne stipendije ili stipendije po osnovu finansijske situacije u različitim evropskim zemljama ⁽⁸⁾.

Slika 8: Procenat redovnih studenata koji koriste univerzalne stipendije ili stipendije po osnovu finansijske situacije u okviru visokog obrazovanja prvog ciklusa, 2015/16.

Pojašnjenje

Na ovoj slici su predstavljene univerzalne stipendije ili stipendije dodijeljene na osnovu finansijske situacije. Ako u zemlji postoje oba vida stipendija, predstavljene su univerzalne stipendije.

Napomene za pojedine zemlje

Bugarska, Grčka, Italija, Austrija i Makedonija: Predstavljene stipendije se dodjeljuju na osnovu kombinovanih kriterijuma finansijske situacije i uspjeha.

Luksemburg i Malta: Prikazani podaci se odnose na procenat studenata kojima su dodijeljene univerzalne stipendije.

Holandija: Prikazani podaci se odnose na studente upisane u septembru 2015. godine, koji koriste dodatne stipendije.

Slovenija: Podaci se odnose na redovne i vanredne studente. Referentna godina: akademska 2014/15.

Gotovo svi studenti u Luksemburgu, a svi studenti na Malti na mjesečnom nivou dobijaju standardni iznos finansijske podrške. U Danskoj, Švedskoj, Finskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu (Vels i Škotska), koje predstavljaju ostale zemlje koje stipendije obezbjeđuju gotovo univerzalno, više od dvije trećine studenata prima stipendije na osnovu socio-ekonomskih kriterijuma. Nasuprot tome, u Češkoj

⁽⁷⁾ Češka Republika, Njemačka, Estonija, Hrvatska, Letonija, Litvanija, Mađarska, Poljska, Portugal, Rumunija, Slovenija, Slovačka, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija, Srbija i Turska

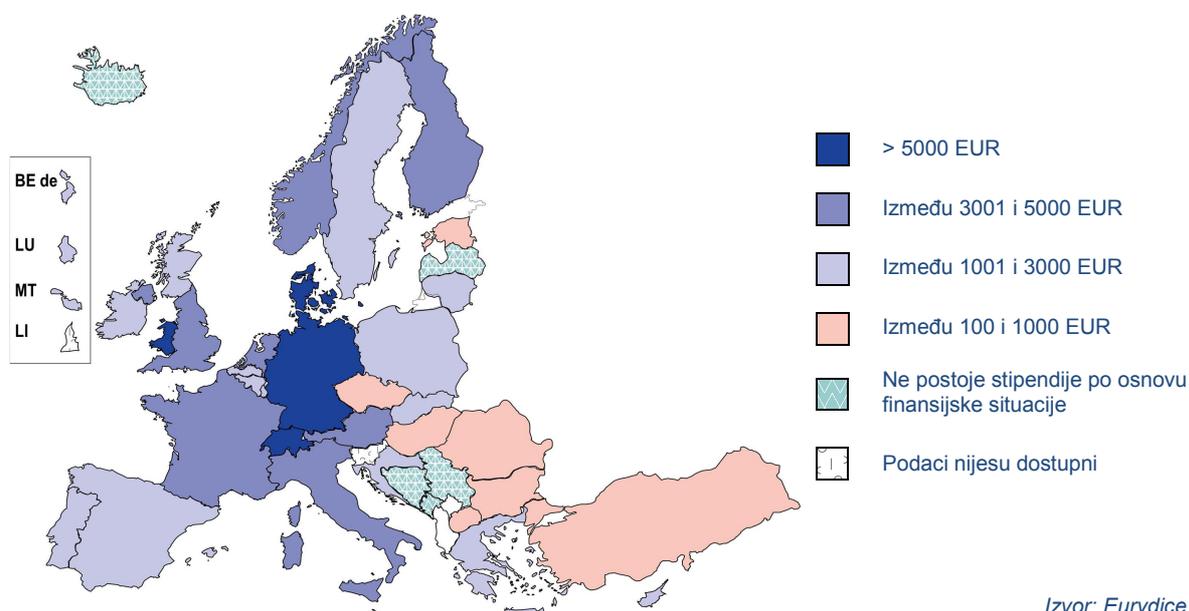
⁽⁸⁾ Podaci o udjelu korisnika stipendija u okviru programa kratkog i drugog ciklusa studija nijesu dostupni.

Republici, Hrvatskoj, Italiji, na Kipru, u Litvaniji, Rumuniji, Švajcarskoj i Turskoj, 10% ili manje studenata dobija stipendije po osnovu finansijske situacije.

Kako je cilj stipendija koje se dodjeljuju po osnovu uspjeha promovisanje ili nagrađivanje izvrsnosti, najviše petina studenata može koristiti ovu vrstu stipendije. U Češkoj Republici, Estoniji, Litvaniji, Mađarskoj i Rumuniji, između 10 i 20% studenata koristi ovu vrstu stipendija; u još 12 sistema ⁽⁹⁾, broj korisnika je manji od 10%. U Litvaniji, gdje su naknade visoke, ali i broj samofinansirajućih studenata, postoji posebna stipendija za najbolje samofinansirajuće studente (0,2% relevantne populacije tokom 2015. godine). Najzastupljeniji iznos stipendija po osnovu uspjeha na godišnjem nivou je ispod 1000 EUR u 12 zemalja ⁽¹⁰⁾, odnosno između 1000 i 5000 EUR u pet zemalja ⁽¹¹⁾.

Na slici 9 prikazane su najčešći iznosi univerzalnih stipendija ili stipendija po osnovu finansijske situacije koje dobijaju redovni studenti prvog ciklusa tokom akademske godine.

Slika 9: Najčešći iznosi godišnjih univerzalnih stipendija ili stipendija po osnovu finansijske situacije za redovne studente u programima visokog obrazovanja prvog ciklusa, 2015/16.

Izvor: Eurydice.

Pojašnjenje

Najčešći iznosi stipendija se odnose na iznose koje dobija najveći broj studenata među korisnicima stipendija u zemlji/sistemu.

Napomene za pojedine zemlje

Belgija (Flamanska zajednica): Podaci se odnose na stipendije za redovne i vanredne studente zajedno. Referentna godina: 2014/15.

Bugarska, Italija, Austrija i Makedonija: Predstavljene stipendije se dodjeljuju na osnovu kombinovanih kriterijuma finansijske situacije i uspjeha.

Italija, Mađarska i Švajcarska: Iznos se odnosi na prosječan iznos koji studenti dobijaju, a ne na iznos koji dobija većina studenata koji su korisnici stipendija.

U 16 sistema ⁽¹²⁾, za studente se obezbjeđuje između 1000 i 3000 EUR godišnje. U Bugarskoj, Češkoj Republici, Estoniji, Mađarskoj, Rumuniji, Makedoniji i Turskoj, najzastupljenije godišnje stipendije po

⁽⁹⁾ Njemačka, Francuska, Letonija, Poljska, Slovenija, Slovačka, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija, Srbija i Turska

⁽¹⁰⁾ Češka Republika, Francuska, Letonija, Litvanija, Mađarska, Poljska, Rumunija, Slovačka, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Srbija i Turska

⁽¹¹⁾ Njemačka, Estonija, Kipar, Portugal i Slovenija

⁽¹²⁾ Belgija, Irska, Grčka, Španija, Hrvatska, Kipar, Litvanija, Luksemburg, Malta, Poljska, Portugal, Slovačka, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (Škotska)

osnovu finansijske situacije nijesu veće od 1000 EUR. S druge strane, u osam sistema ⁽¹³⁾, stipendije koje većina studenata dobija su između 3001 i 5000 EUR, a u četiri zemlje ⁽¹⁴⁾ najčešće iznose 5000 EUR. U Danskoj i Njemačkoj, ali i u Finskoj i Norveškoj, dodjeljuju se visoke stipendije a pritom su studenti oslobođeni plaćanja školarine. U Ujedinjenom Kraljevstvu (Vels) i Švajcarskoj, ove stipendije treba posmatrati u kontekstu visokih troškova studiranja za redovne studente.

Da li studenti mogu dobiti kredite za finansiranje studija?

U 29 od 42 obrazovna sistema studentima može biti odobren kredit za finansiranje studija i/ili troškova života (pogledati sliku 6). Ipak, samo u 15 sistema ⁽¹⁵⁾ više od 5% studenata koristi kredite - od 8% studenata u Estoniji do oko 92% u Ujedinjenom Kraljevstvu (Engleska). Broj korisnika kredita zavisi i od toga da li svi studenti imaju pravo na kredit ili postoje određena ograničenja. Na primjer, u Litvaniji, Švedskoj, Slovačkoj i Norveškoj intenzitet studiranja nije odlučujući faktor za dobijanje kredita, dok u drugim slučajevima kredit mogu uzeti samo redovni studenti ili oni koji studije pohađaju određenim intenzitetom. U Poljskoj se ograničenja odnose na prihode porodice i godine starosti studenta. U Crnoj Gori i Srbiji, pravo na kredit zavisi od akademskih rezultata.

Maksimalni iznos je potrebno posmatrati u kontekstu troškova studiranja i drugih elemenata sistema podrške. Kreće se od 450 EUR godišnje u Crnoj Gori do 1000 EUR u Belgiji (Zajednica njemačkog govornog područja), odnosno 7500 EUR u Njemačkoj i Švedskoj. U Ujedinjenom Kraljevstvu (Škotska) i na Islandu, iznos kredita zavisi od prihoda, dok u Bugarskoj, Mađarskoj (Kredit 2 – kredit za školarinu – pogledati Pregled podataka po nacionalnim sistemima) i Ujedinjenom Kraljevstvu (Engleska – kredit za školarinu) iznos se može biti jednak naknadi za studiranje.

Jedan od faktora koji može uticati na privlačnost kredita su uslovi otplate. Većina zemalja navodi da za kredite garantuje država/region i obično podrazumijevaju povoljne kamatne stope (oko 1-2%). Slično tome, u većini zemalja studenti treba da započnu sa otplatom kredita jednu do dvije godine nakon diplomiranja. Izuzeci su Srbija (sa otplatom se počinje odmah nakon diplomiranja), Mađarska (četiri mjeseca nakon diplomiranja), Švedska (šest mjeseci po dobijanju diplome), Norveška (sedam mjeseci nakon diplomiranja) i Njemačka (četiri godine nakon diplomiranja). U Ujedinjenom Kraljevstvu (Engleska, Vels i Sjeverna Irska) sa otplatom kredita se počinje kada diplomirani student dobije posao sa zaradom većom „praga otplate“. Što se tiče perioda otplate, može biti povezan sa zakonskim trajanjem odgovarajućeg studijskog programa – u Estoniji i Finskoj, kredit mora biti otplaćen u periodu koji je dva puta duži od trajanja pohađanog programa, a u Portugalu i Turskoj tokom perioda koji je jednak trajanju programa. Nasuprot tome, period otplate može biti povezan sa maksimalnom starošću (40 u Mađarskoj, 60 u Švedskoj) ili izražen u godinama (od 10 godina u Bugarskoj i Luksemburgu do 35 godina u Holandiji).

Koja vrsta podrška postoji za porodice studenata?

Mjere indirektno podrške - uglavnom porodični dodaci i poreske olakšice - dostupne su u polovini obrazovnih sistema (pogledati sliku 10). Ovo ukazuje na značajne kulturne razlike u pogledu nacionalnih sistema podrške. Glavna razlika je u tome što je u zemljama u kojima postoji samo sistem direktne podrške on usmjeren na pojedinačne studente, dok zemlje koje koriste i mehanizme

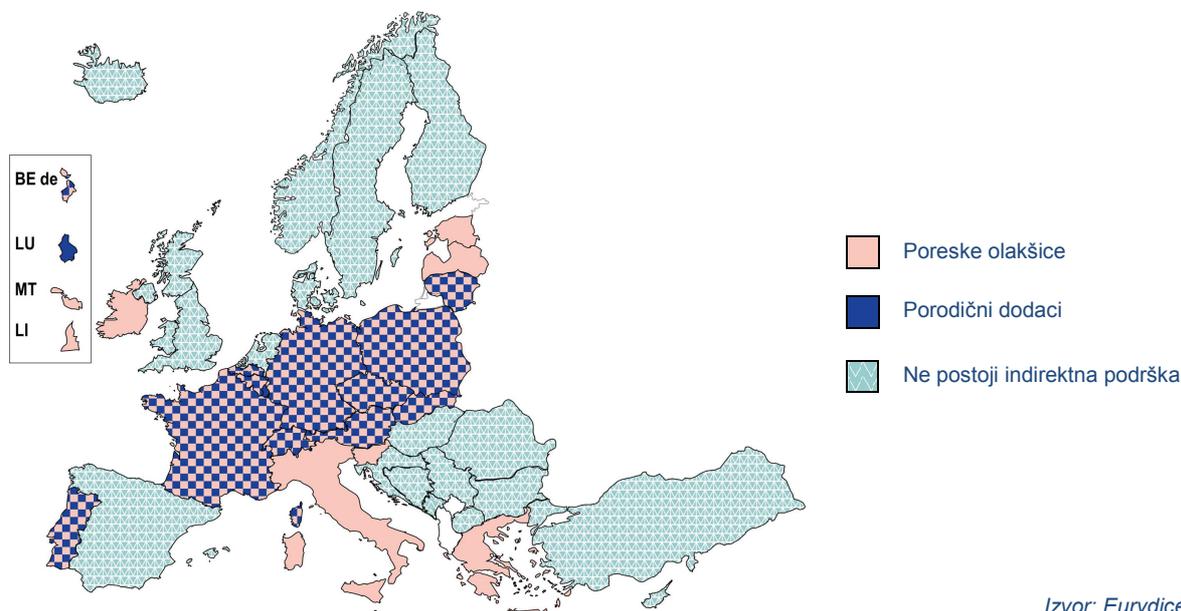
⁽¹³⁾ Francuska, Italija, Holandija, Austrija, Finska, Ujedinjeno Kraljevstvo (Engleska i Sjeverna Irska) i Norveška

⁽¹⁴⁾ Danska, Njemačka, Ujedinjeno Kraljevstvo (Vels) i Švajcarska

⁽¹⁵⁾ Danska, Estonija, Letonija, Luksemburg, Mađarska, Holandija, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo (Engleska, Vels, Sjeverna Irska i Škotska), Island, Crna Gora, Norveška i Turska

indirektna podrška studente stavljaju u okvir porodice, te za cilj imaju obezbjeđivanje podrške i podsticaja i posredstvom porodica.

Slika 10: Indirektna podrška za studente, 2016/17.

Izvor: Eurydice.

U deset zemalja ⁽¹⁶⁾, postoje i poreske olakšice i porodični dodaci. U Estoniji, Irskoj, Grčkoj, Italiji, Letoniji, na Malti, u Sloveniji i Lihtenštajnu, roditelji studenta mogu dobiti samo poreske olakšice, dok su u Luksemburgu mogući samo porodični dodaci.

Porodični dodaci i poreske olakšice su obično povezani sa državljanstvom/mjestom prebivališta studenata, godinama starosti i finansijskim statusom. Generalno gledano, studenti moraju pohađati redovne studije i imati državljanstvo ili mjesto prebivališta u datoj zemlji/regionu. Po pravilu, treba da zadovolje određenu starosnu granicu (najčešće između 23 i 26 godina), da nemaju lične prihode i da žive u porodičnoj kući.

Pored toga, porodični dodatak zavisi od toga da li je u porodici postoji najmanje dvoje izdržavane djece, u Francuskoj i Luksemburgu, odnosno najmanje troje djece, u Litvaniji. U Belgiji i Njemačkoj, porodični dodatak se dodjeljuje za svako dijete koje se školuje i iznos se povećava sa brojem djece koja ispunjavaju uslove. U Češkoj Republici, Poljskoj i Portugalu, porodični dodatak se može dobiti samo ako je prihod porodice ispod minimalne granice.

Poreske olakšice za roditelje studenata su povezane sa prihodom, odnosno odgovarajući nivo prihoda im omogućava da koriste ovaj mehanizam. Jedino u Poljskoj i Portugalu postoje poreske olakšice koje favorizuju porodice sa niskim primanjima. U Poljskoj je postavljena gornja granica prihoda porodice, i jedino porodice čiji prihod je ispod ove granice mogu dobiti olakšice. U Portugalu su poreske olakšice povezane sa porodičnim prihodima, pri čemu veće olakšice postoje za porodice sa nižim prihodima. Poreske olakšice mogu takođe imati različite oblike - godišnje paušalne iznose odbitaka po djetetu koje se školuje (Češka Republika, Njemačka, Letonija, Malta, Austrija, Poljska, Slovačka i Lihtenštajn), poreski dodatak - prihod neoporeziv do određenog iznosa (Belgija), ili procenat naknada za studiranje može se odbiti od poreza na dohodak roditelja (Italija - 19%, Litvanija - 15%, Portugal - 30%). U Grčkoj roditelji studenata plaćaju nižu stopu poreza.

⁽¹⁶⁾ Belgija, Češka Republika, Njemačka, Francuska, Litvanija, Austrija, Poljska, Portugal, Slovačka i Švajcarska

Opšte informacije

Pregled informacija po nacionalnim sistemima ima za cilj da predstavi **državne** naknade i sisteme podrške. Dijagrami prikazuju **glavne karakteristike** sistema, dok tekst daje prikaz dodatnih **ključnih aspekata** kako bi čitalac mogao dobro da razumije cjelokupno stanje. Informacije se odnose na državne ustanove visokog obrazovanja ili privatne ustanove koje se finansiraju iz državnog budžeta, ali **ne i na samostalne privatne ustanove visokog obrazovanja**. Podaci se uglavnom odnose na redovne studente. „Vanredni student“ u ovom izveštaju označava zvanični status studenta suprotan statusu redovnog studenta. Informacije obuhvataju studente koji pohađaju programe kratkog ciklusa (ISCED 5 prema ISCED 2011), programe prvog i drugog ciklusa na ustanovama visokog obrazovanja. Sistemi naknada i podrške za studente doktorskih studija nijesu obuhvaćeni. Podaci o subvencionisanom smještaju, prevozu i ishrani takođe nijesu uključeni.

Dijagram

- Opseg troškova obuhvata **redovne studente** i **prikazan** je na godišnjem nivou u eurima. Naknade obuhvataju sve troškove koji se naplaćuju studentima - uključujući školarinu, registraciju, upis, sertifikaciju i administrativne takse - ali ne i doprinose za studentske organizacije. Treba imati u vidu da su svi troškovi predstavljeni u **tekstu** izraženi u **nacionalnoj valuti**. Ako su podaci konvertovani iz nacionalne valute u eure, korišćen je devizni kurs iz septembra 2016. godine koji je prikazan u donjem desnom uglu dijagrama ⁽¹⁷⁾.
- Visine naknada za međunarodne studente (tj. studente iz zemalja koje nijesu članice EU/EFTA/EEP - u zavisnosti od nacionalnih definicija) **nijesu** uključene u dijagram. Međutim, u **tekstu** je navedeno da li međunarodni studenti plaćaju drugačije naknade od nacionalnih studenata/studenata iz EU.
- Dijagram posebno prikazuje naknade za prvi i drugi ciklus studija.
- Podrška u vidu stipendija razlikuje koncepte **zasnovane na finansijskoj situaciji** i na **uspjehu**. Stipendija po osnovu finansijske situacije dodjeljuje se prema procjeni materijalnog stanja studenta i/ili njegove porodice. Stipendije po osnovu uspjeha se dodjeljuju prema akademskim rezultatima. Ova razlika odražava stvarno stanje u većini zemalja.
- Dijagram obuhvata tri moguća elementa sistema za podršku studenata koji su dati samo kada predstavljaju **glavne karakteristike** sistema. Elementi su sljedeći:
 - **Kredit**: ovaj element se pojavljuje ukoliko postoji nacionalni sistem studentskih kredita koji koristi više od 5% studenata. Takođe je prikazan procenat studenata koji koriste kredit.
 - **Poreske olakšice za roditelje**: ovaj element se pojavljuje ukoliko postoje poreske olakšice za roditelje studenata.
 - **Porodični dodaci**: ovaj element se pojavljuje ukoliko roditelji studenata primaju porodične dodatke.
- Dijagrami koji se odnose na naknade i podrške imaju za cilj da predstave minimalnu, najzastupljeniju i maksimalnu vrijednost naknada i stipendija u eurima. Ako je vrijednost veća od maksimalne vrijednosti u okviru standardnog dijagrama, dvije kose linije prikazuju da je skala prekoračena, a vrijednost je prikazana u zagradi.
- Dijagrami takođe prikazuju ključne statističke podatke o procentu redovnih i vanrednih studenata koji plaćaju naknade i primaju stipendije.

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/index_en.cfm

Tekst

Naknade

Ovaj odjeljak sadrži ključne karakteristike sistema naknada u zemlji, izražene u nacionalnoj valuti. Objašnjava prirodu i svrhu svih naknada koje se naplaćuju - bilo da se odnose na školarinu, upis, sertifikaciju ili ostale administrativne troškove. Takođe ukazuje na kategorije studenata i udio redovnih i vanrednih studenata koji pohađaju programe kratkog, prvog i drugog ciklusa, a koji su obavezni da plaćaju ili su oslobođeni plaćanja naknada.

Podrška

Ovaj odjeljak pruža pregled sistema podrške koji postoje u određenoj zemlji. Obuhvata **stipendije, kredite, poreske olakšice za roditelje studenata ili same studente i porodične dodatke**.

Namjera je da se objasni odnos između ovih elemenata u nacionalnom sistemu i pomogne u tumačenju dijagrama. Tekst usmjerava čitaoca ka razumijevanju glavnih mehanizama sistema. To može da znači da neke posebne mjere podrške nijesu uključene u opis.

Stipendije su obezbijeđene u nacionalnoj valuti, pri čemu se pravi razlika između stipendija po osnovu uspjeha i po osnovu finansijske situacije. Sve vrste bespovratne državna finansijska podrška (odnosno stipendije i druga bespovratna pomoć) obuhvaćene su tekstem, izuzev stipendija za studiranje u inostranstvu (tj. stipendije za mobilnost). Takođe su prikazane informacije o procentima studenata (koji pohađaju kratki, prvi i drugi ciklus i statusu) koji koriste stipendije. **Stipendije po osnovu finansijske situacije** se dodjeljuju na osnovu procjene materijalnog stanja studenta i/ili njegove porodice. **Stipendije po osnovu uspjeha** se dodjeljuju na osnovu akademskih rezultata.

Kredit su opisani u ovom odjeljku - sa informacijama o postojanju sistema studentskih kredita i procentu studenata koji koriste kredit. Takođe se pružaju informacije o kamatnim stopama i modalitetima otplate kredita.

Poreske olakšice predstavljaju bilo koji vid poreskih olakšica koje se dodjeljuju roditeljima studenata ili u nekim slučajevima samim studentima. Ovi podaci imaju za cilj da predstavljaju iznose poreskih olakšica, na koji način se mogu zatražiti i ko ima pravo da se prijavi za njih.

Porodični dodaci za roditelje imaju za cilj da obezbijede informacije o njihovom iznosu i relevantnosti u cjelokupnom sistemu podrške studenata određene zemlje.

Planirane reforme

Ovaj odjeljak sadrži kratke informacije o svim planiranim reformama koje će značajno izmijeniti sistem državnih naknada i podrške. **Reforme** regulatornog okvira ograničene su na konkretne mjere koje su **već u procesu donošenja odluka**.

Referentna godina

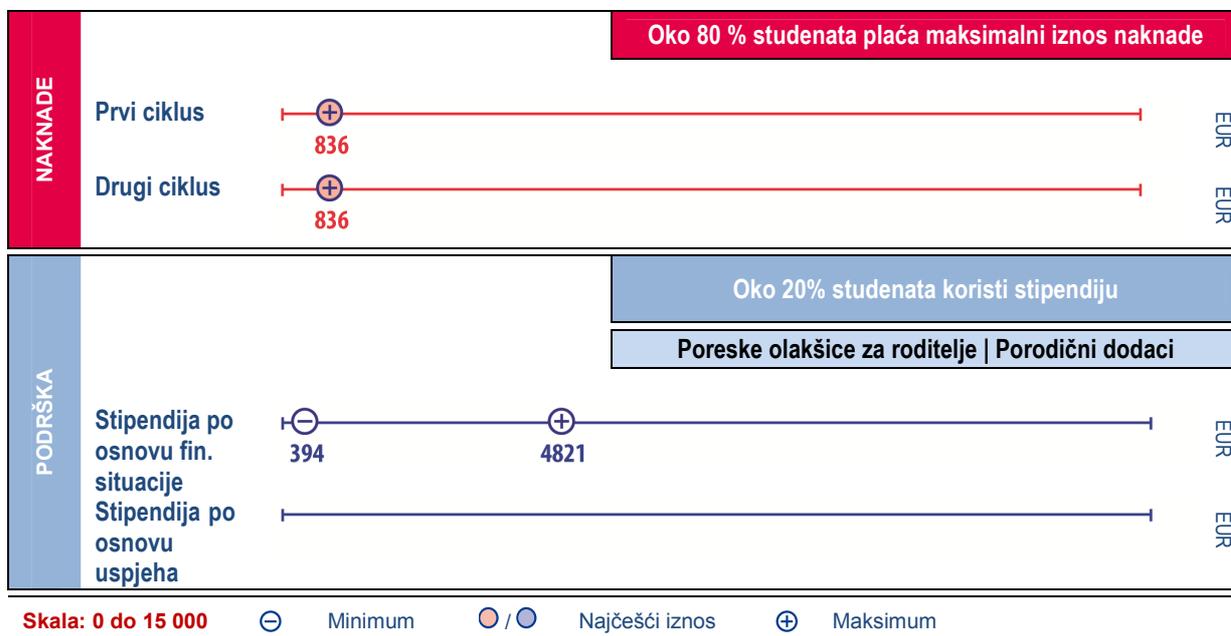
Predstavljene su informacije za 2016/17. godinu - tekuću akademsku godinu. Kada podaci nijesu dostupni za ovu referentnu godinu, u ovom izdanju su predstavljeni najnoviji podaci dostupni u odgovarajućim zemljama.

Kada su u pitanju statistički podaci o procentima studenata koji plaćaju naknade ili koriste stipendije, ovi dijagrami obično prikazuju informacije iz 2015/16. godine pošto tačan broj studenata ne može biti poznat prije završetka tekuće akademske godine.

PREGLED PODATAKA PO NACIONALNIM SISTEMIMA

BELGIJA – FRANCUSKA ZAJEDNICA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

- Visina naknada, koje utvrđuje vlada Francuske zajednice Belgije, zavisi od finansijske situacije studenta. Maksimalna naknada u okviru programa kratkog, prvog i drugog ciklusa studija iznosi 836 EUR. Naknade se ne naplaćuju studentima koji su korisnici stipendije, dok studenti koji nijesu korisnici stipendije, ali se smatraju pojedincima sa niskim prihodima plaćaju srednju vrijednost naknade.
- Postoje određene razlike između univerzitetskih i neuniverzitetskih ustanova visokog obrazovanja. Akademski 2016/17. je posljednja godina kada neuniverzitetske ustanove visokog obrazovanja mogu pored postojećih taksi dodatno naplaćivati dopunske registracione i administrativne takse, ali ukupan iznos ne može biti veći od 836 EUR godišnje. Dopunske registracione i administrativne takse kreću se od 0 EUR (za korisnike stipendija) do 179 EUR, u zavisnosti od vrste programa i finansijske situacije studenta, a primjenjuju se na sve studente.
- Studenti koji nijesu iz EU moraju plaćati posebne dodatne naknade (*droits d'inscription specifiques*). Za programe koje organizuju univerzitetski koledži i umjetnički fakulteti, školarine su utvrđene zakonom: 992 EUR za stručne programe i 1487 EUR za akademske programe prvog ciklusa; 1984 EUR za programe drugog ciklusa. Za univerzitetske programe, zakonom je propisano da maksimalni iznos ne bi trebalo da bude veći od petostrukog iznosa registracionih taksi. U praksi, univerziteti su (preko Međuniverzitetskog savjeta) uskladili iznose, a visina zavisi od zemlje porijekla studenta. ⁽¹⁸⁾. Studenti koji nijesu iz EU plaćaju dopunske registracione i administrativne takse.

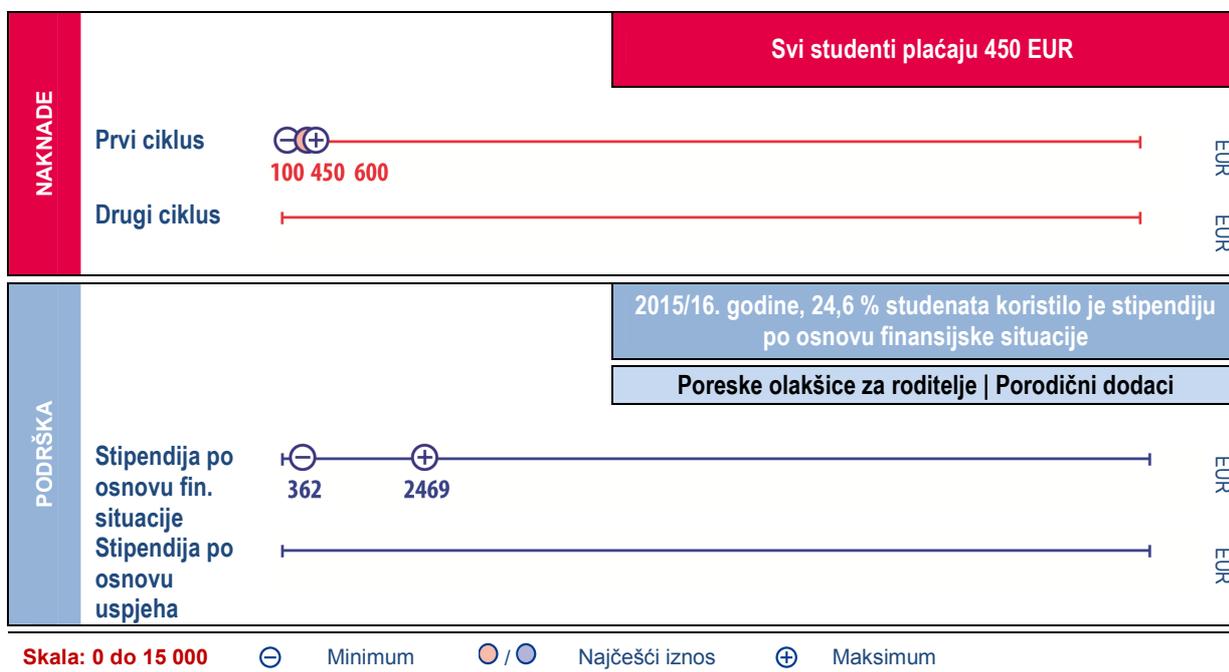
Podrška (2016/17)

- Tokom akademske 2016/17. godine, studentima sa niskim prihodima su dostupne **državne stipendije**. Međutim, pravo na stipendiju je ograničeno na studente koji su u momentu prvog upisa mlađi od 35 godina. Studenti moraju konkurisati za ovu vrstu finansijske podrške svake godine. Tokom 2015/16. godine, odobran je iznos od 394 do 4821 EUR po godini u zavisnosti od prihoda domaćinstva.
- **Kredit** su dostupni preko roditelja studenata ukoliko imaju najmanje troje izdržavane djece. Veoma mali broj studenata (ispod 0,01%) je koristio kredit (2014/15). Maksimalna kamatna stopa je 4%. Otplata mora početi šest mjeseci nakon diplomiranja.
- Glava porodice dobija **poreske olakšice** koje zavise od broja izdržavane djece i srodnika (uključujući studente bez prihoda). Prag neoporezive minimalne zarade se povećava za 1510 EUR za jedno, 3880 za dva, 8700 za tri, 14060 za četiri i za 5370 za svako naredno dijete.
- **Porodični dodaci** se kreću od 92,09 do 254,40 EUR mjesečno po djetetu, u zavisnosti od broja djece mlađe od 25 godina. Obično majka studenta prima dodatak. Student ne treba da obavlja radne aktivnosti izuzev studentskog posla duže od 50 dana godišnje. Porodični dodatak se isplaćuje roditelju, srodniku ili zakonskom staratelju koji zapravo izdržava studenta. Porodični dodaci su u nadležnosti Valonskog regiona i Zajedničke komisije zajednica za Briselski region.

⁽¹⁸⁾ Tačni iznosi mogu se naći ovdje: <http://www.ulb.ac.be/enseignements/inscriptions/frais-etudes.html>

BELGIJA – ZAJEDNICA NJEMAČKOG GOVORNOG PODRUČJA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

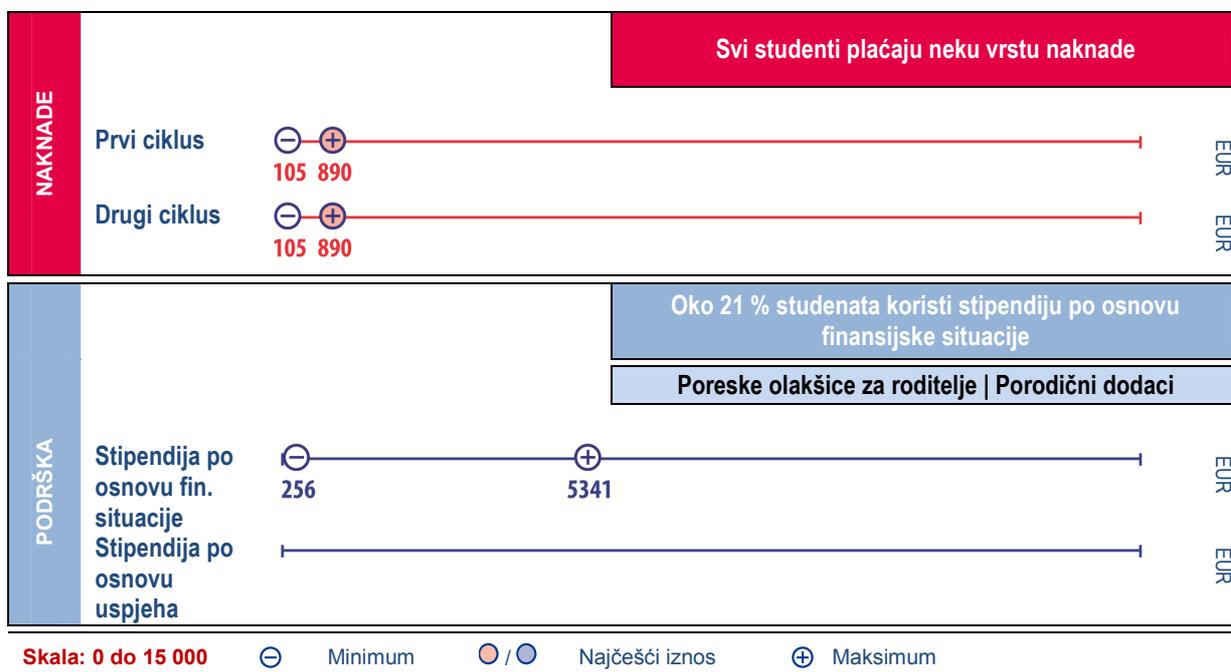
- Visoko obrazovanje obezbjeđuje se samo u okviru prvog ciklusa. Svi studenti moraju platiti naknadu prilikom registracije. Iznosi se u teoriji kreću od 100 do 600 EUR. U praksi, svi studenti plaćaju isti iznos od 450 EUR.
- U Zajednici njemačkog govornog područja Belgije ne postoje programi kratkog ili drugog ciklusa.
- Studenti koji nijesu iz zemalja Evropske unije plaćaju isti iznos školarine kao i državljani Belgije i EU.

Podrška (2016/17)

- **Studentske stipendije** se baziraju na finansijskoj situaciji. Pravo na ove stipendije utvrđuje se na osnovu prihoda roditelja, a studenti moraju imati najviše 35 godina da bi konkurisali. Godišnji iznosi stipendija kreću se između 362 i 2469 EUR, a isplaćuje ih Ministarstvo Zajednice njemačkog govornog područja.
- **Kredit** za koje garantuje pokrajina u iznosu od 1000 EUR dostupni su za cjelokupne programe prvog ciklusa, odnosno od 1500 EUR za programe drugog ciklusa. Kredit se može koristiti za troškove pohađanja ustanova visokog obrazovanja u pokrajini Lijež i za kratkoročnu kreditnu mobilnost u inostranstvu (uključujući Flamansku zajednicu i druge dijelove Francuske zajednice Belgije). Kamatne stope su 0-3%, u zavisnosti od prihoda studenta. Kredit se mora otplatiti tri godine nakon diplomiranja. Kreditima upravlja Pokrajina Lijež. U nekim slučajevima može se odobriti dodatni kredit od 1500 EUR. Tokom 2015/16. godine, nijedan student nije koristio kredit.
- Glava porodice dobija **poreske olakšice** koje zavise od broja izdržavane djece i srodnika (uključujući studente bez prihoda). Prag minimalne neoporezive zarade se povećava za 1510 EUR za jedno, 3880 za dva, 8700 za tri, 14060 za četiri i za 5370 za svako naredno dijete.
- **Porodični dodaci** se kreću od 92,09 do 254,40 EUR mjesečno po djetetu, u zavisnosti od broja djece mlađe od 25 godina. Obično majka studenta prima dodatak. Student ne treba da obavlja radne aktivnosti izuzev studentskog posla duže od 50 dana u godini. Porodični dodatak se isplaćuje roditelju, srodniku ili zakonskom staratelju koji zapravo izdržava studenta. Porodični dodaci su u nadležnosti Zajednice njemačkog govornog područja.

BELGIJA – FLAMANSKA ZAJEDNICA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

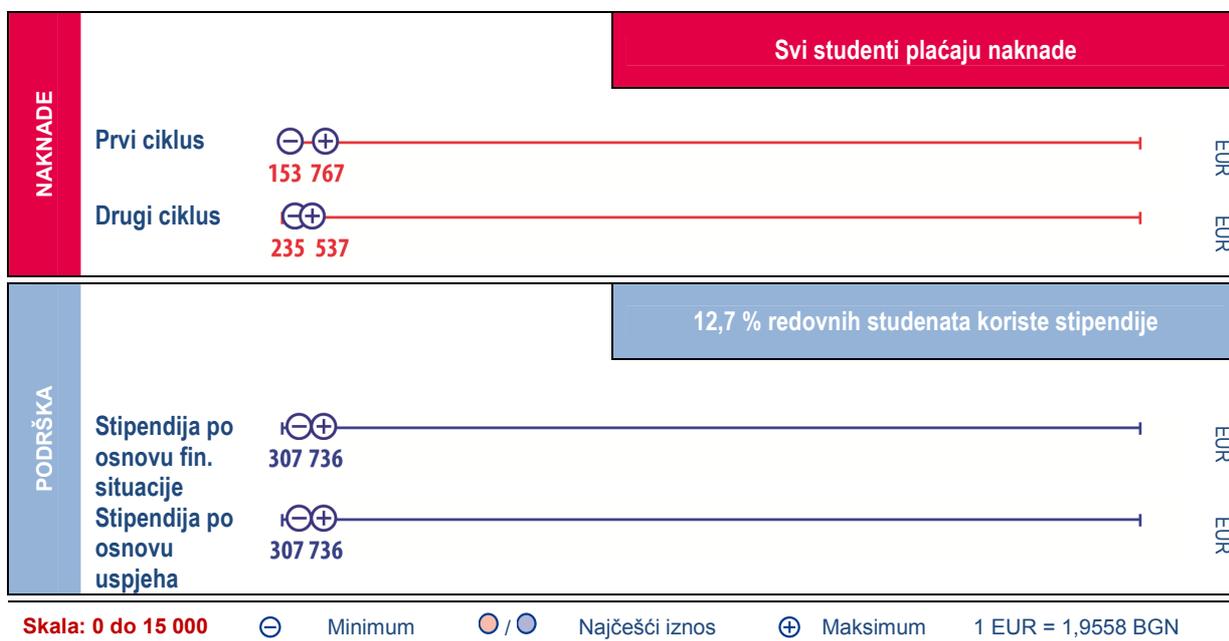
- Studentska naknada u okviru prvog i drugog ciklusa studija ima dvije komponente: fiksni dio od 230 EUR i varijabilni dio koji se razlikuje u odnosu na broj ECTS kredita. Svaki kreditni poen nosi naknadu od 11 EUR. To znači da u prosjeku za redovnog studenta (60 ECTS poena) ukupna naknada iznosi 890 EUR. Visina naknada varira od prihoda (roditelja) studenta. Studenti koji imaju pravo na stipendiju plaćaju 105 EUR po akademskoj godini. Srednja tarifa od 470 EUR odnosi se na studente koji gotovo da ispunjavaju kriterijume prihoda koji su povezani sa stipendijom po osnovu finansijske situacije. Visina školarine je utvrđena zakonom (*Codex Hoger Onderwijs*). Studenti plaćaju naknade na početku akademske godine, prilikom registracije za program.
- Za programe visokog obrazovanja kratkog ciklusa, maksimalnu školarinu u iznosu od 1,50 EUR po nastavnom satu utvrđuje flamanska vlada. Plaćanje se vrši prilikom registracije. Neki studenti (na primjer nezaposleni ili studenti sa posebnim potrebama) ne plaćaju naknade, ili plaćaju 0,30 EUR po nastavnom satu, odnosno 0,60 EUR po nastavnom satu. Za program višeg medicinskog obrazovanja ne plaća se školarina.
- Visinu naknada za studente koji nijesu iz EU utvrđuju ustanove visokog obrazovanja, a iznosi mogu biti veći nego za studente iz EU.

Podrška (2016/17)

- **Stipendije** za programe prvog i drugog ciklusa dodjeljuju se na osnovu ekonomskih potreba. Pravo na stipendiranje utvrđuje na osnovu prihoda roditelja i/ili studenta. Godišnji iznosi se uglavnom kreću od 256 do 3966 EUR. Akademske 2014/15. godine, prosječni iznos stipendije iznosio je 1721,07 EUR. Studenti takođe imaju pravo na vanrednu stipendiju do 5340 EUR na osnovu ekstremno niskih prihoda i nepostojanja porodične podrške. Ne postoje stipendije za programe visokog obrazovanja kratkog ciklusa, izuzev programa višeg medicinskog obrazovanja, pri čemu se iznosi tipično kreću u rasponu od 693 EUR do 3126 EUR.
- Ne postoje **kredit**.
- Glava porodice dobija **poreske olakšice** koje zavise od broja izdržavane djece i srodnika (uključujući studente bez prihoda). Prag minimalne neoporezive zarade se povećava za 1510 EUR za jedno, 3880 za dva, 8700 za tri, 14060 za četiri + 5370 za svako naredno dijete. Poreske olakšice utvrđuje Federalna javna služba za finansije.
- **Porodični dodaci** se kreću od 92,09 EUR do 254,40 EUR mjesečno po djetetu, u zavisnosti od broja djece u porodici. Student ne treba da obavlja radne aktivnosti izuzev studentskog posla duže od 50 dana u godini. Obično majka studenta prima dodatak, ali se isplaćuje roditelju, srodniku ili zakonskom staratelju koji zapravo izdržava studenta. Nadležna je Flamanska zajednica.

BUGARSKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

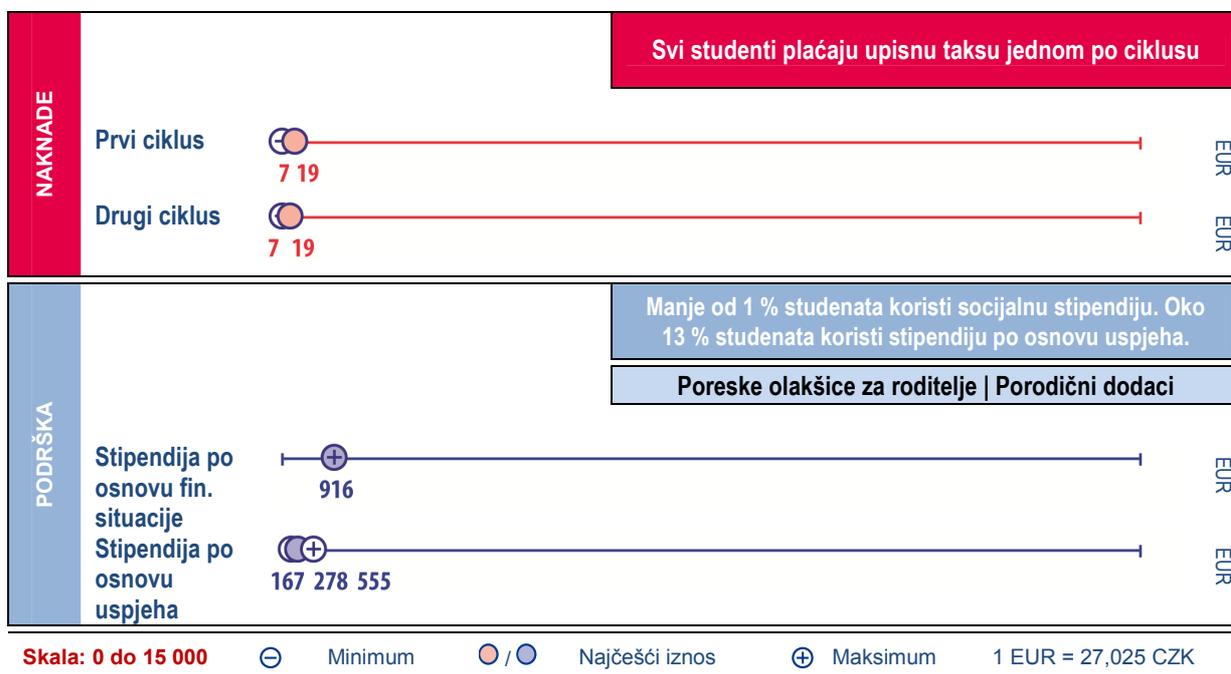
- Državne ustanove visokog obrazovanja definišu svoje naknade, ali vlada na godišnjem nivou utvrđuje maksimalne iznose.
- Naknade zavise od programa i oblasti izučavanja. Najniže naknade se plaćaju, na primjer, za oblast društvenih nauka, ekonomije i prava, dok su najviše u oblasti umjetnosti, navigacijskim programima.
- Naknade za prvi ciklus redovnih studija na državnim univerzitetima, kreću se od 300 BGN do 1500 BGN godišnje, a za vanredne studije od 150 BGN do 1100 BGN. Godišnje naknade za redovne studije drugog ciklusa kreću se od 460 BGN do 1050 BGN, a za vanredne studije od 370 BGN do 580 BGN. Redovni studenti koji pohađaju studije kratkog ciklusa plaćaju od 300 BGN do 1600 BGN godišnje, a vanredni studenti između 150 BGN i 1000 BGN.
- Određene kategorije studenata su oslobođene plaćanja naknada. Oni uključuju studente bez roditelja, lica sa invaliditetom, ratne invalide i više kadete u vojnim školama.
- Opseg naknada za međunarodne studente takođe utvrđuje vlada, a zavisi od oblasti izučavanja. Stvarne iznose definišu ustanove visokog obrazovanja, a obično su veći od iznosa koje plaćaju studenti iz EU.

Podrška (2016/17)

- **Stipendije** su dostupne za redovne studente svih ciklusa studija. Dodjeljuju ih ustanove visokog obrazovanja na osnovu specifičnih kriterijuma podobnosti. Jedna vrsta stipendija mora da sadrži dva indikatora: akademske rezultate i mjesečni prihod za prethodnih šest mjeseci po članu porodice studenta. Od 2016. godine univerziteti takođe moraju dodjeljivati stipendije po osnovu uspjeha, odnosno stipendije zasnovane isključivo na akademskim rezultatima. Iznosi stipendije se kreću od 50 do 120 BGN mjesečno, a u većini slučajeva se isplaćuju tokom 10 mjeseci. Počev od drugog semestra 2016/17. akademske godine, iznosi stipendija se kreću od 70 do 150 BGN mjesečno. Ne postoji podrška za vanredne studente.
- Redovni studenti prvog i drugog ciklusa koji su državljani EU/EEP/Švajcarske, mlađi od 35 godina i koji nijesu prekidali studije, mogu konkurisati za **kredite** za koje garantuje država. Studentski kredit može biti jednak iznosu školarine. Iznos kredita za pokrivanje troškova života povezan je sa minimalnom zaradom. Kamatna stopa ne može biti veća od 7% kod banaka koje su potpisale sporazum sa vladom. Kredit dopijeva na naplatu godinu dana nakon završetka studija i mora biti otplaćen u roku od 10 godina. Nije dostupan podatak o procentu studenata koji koriste kredit.
- **Poreske olakšice za roditelje i porodični dodaci** ne igraju ulogu u sistemu podrške za studente.

ČEŠKA REPUBLIKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

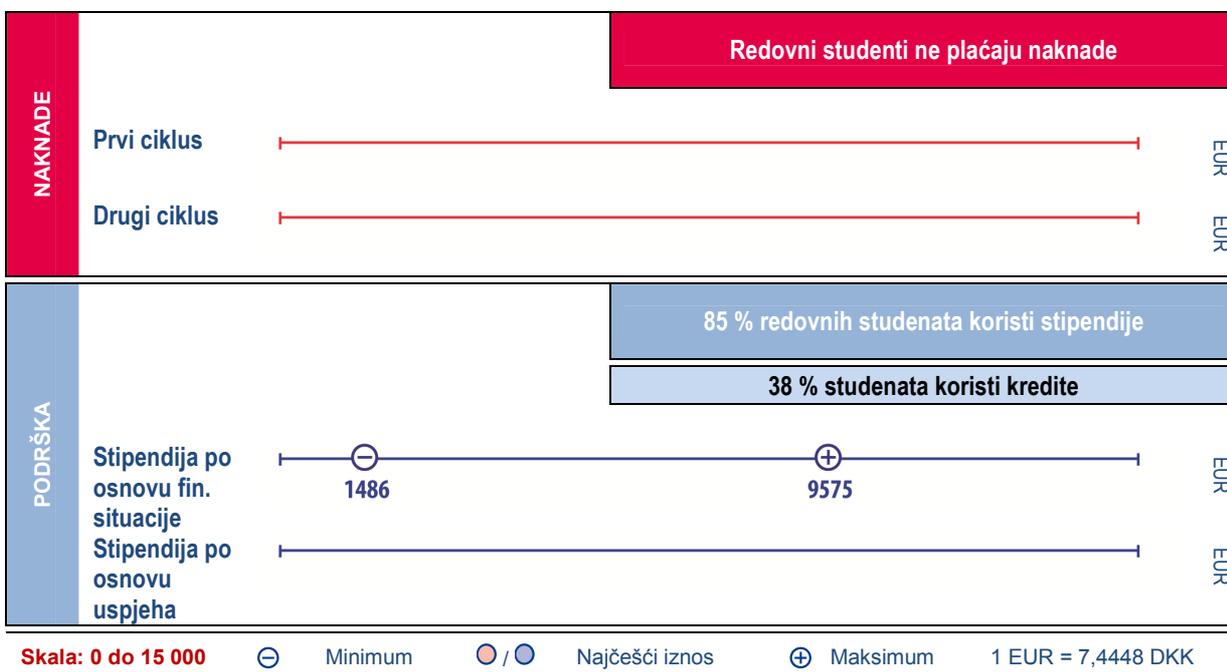
- Naknade prikazane na dijagramu odnose se na postupak upisa i plaćaju ih svi studenti jednom po ciklusu. Studenti ne plaćaju školarinu, osim oni koji prekorače redovno trajanje studija za više od godinu dana. Izuzeci se prave za studente koji postanu roditelji tokom studija. Minimalna školarina iznosi 9651 CZK po akademskoj godini, na osnovu prosječnog koštanja jednog studenta u okviru državnog budžeta koji na godišnjem nivou utvrđuje Ministarstvo obrazovanja. Maksimum nije utvrđen zakonom.
- Studenti koji pohađaju programe na stranom jeziku moraju plaćati školarinu. Gornja granica nije određena zakonom, već o tome odlučuju zasebno ustanove visokog obrazovanja. Ustanove visokog obrazovanja mogu takođe naplaćivati takse za priznavanje kvalifikacija visokog obrazovanja stečenih u inostranstvu.
- U Češkoj Republici ne postoje programi kratkog ciklusa.
- Naknade za međunarodne studente su iste kao i za domaće studente, pod uslovom da studiraju na češkom jeziku.

Podrška (2016/17)

- Stipendije** dodjeljuju sve državne ustanove visokog obrazovanja na osnovu izvrsnosti tokom studija ili za istraživačke, umjetničke i ostale aktivnosti.
- Stipendije se dodjeljuju studentima iz regiona van sjedišta ustanove visokog obrazovanja (5400 CZK godišnje). Oko 47% studenata koristilo je ovu stipendiju 2015/16. godine.
- Za studente u teškoj ekonomskoj situaciji dostupne su socijalne stipendije. Iznos koji se dobija je jednak za sve (24750 CZK godišnje). Ovu vrstu podrške je koristilo 0,8% studenata tokom 2015/16. godine.
- Nijesu obezbijeđeni javno subvencionisani ili tržišni **kredit** za finansiranje studija.
- Porodični dodatak** se, u zavisnosti od materijalnih uslova porodice, može dodjeljivati dok student ne navrš 26 godina. Dječiji dodatak u iznosu od 700 CZK mjesečno se isplaćuje ako su prihodi porodice 2,4 puta manji od životnog standarda.
- Poreske olakšice za roditelje** takođe se obezbjeđuju za svako izdržavano dijete (student do 26 godina). Iznos zavisi od redoslijeda rođenja djece - od 2016. godine, 13404 CZK za prvo dijete, 17004 CZK za drugo dijete, a 20604 CZK za treće i četvrto dijete. U slučaju da se radi o djetetu sa invaliditetom, iznos se množi sa dva.

DANSKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

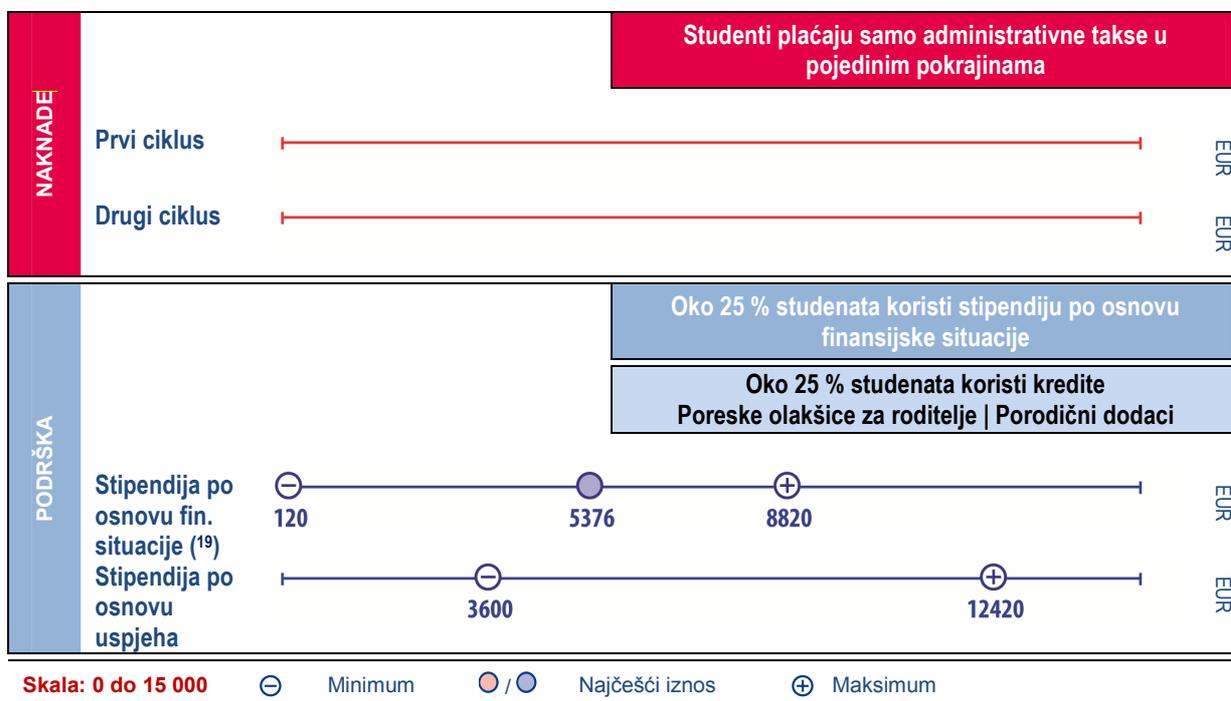
- Redovni studenti iz Danske i zemalja EU ne plaćaju naknade.
- Svi studenti koji pohađaju vanredne programe plaćaju naknade koje utvrđuju ustanove visokog obrazovanja, a iznose najmanje 269 EUR.
- Međunarodni studenti plaćaju školarine koje utvrđuju ustanove visokog obrazovanja.

Podrška (2016/17)

- Državne stipendije su dostupne svim redovnim studentima iz Danske koji su aktivni u priznatim obrazovnim programima i čiji prihod nije veći o određenog iznosa u mjesecu kada student dobije stipendiju (11922 DKK za 2016. godinu). Minimalni iznos je 922 DKK mjesečno za 12 mjeseci, dodjeljuje se studentima koji žive sa roditeljima. Maksimalni iznos je 5941 DKK mjesečno za 12 mjeseci, za studente koji žive samostalno. Međunarodni studenti (iz država EU i van EU) moraju ispuniti određene posebne uslove da bi bili ravnopravni sa državljanima Danske i dobili državnu podršku za obrazovanje.
- Dodatne stipendije su dostupne za studente koji postanu roditelji tokom suživota sa drugim korisnikom podrške za obrazovanje (2373 DKK), kao i za samohrane roditelje (5941 DKK). Dodatne stipendije u iznosu od 8449 DKK mjesečno dostupne su studentima sa invaliditetom koji nijesu u mogućnosti da rade tokom studija. Navedeni iznosi odnose se na 2016. godinu. Naknade se regulišu na godišnjem nivou, pa će se od 1. januara 2017. godine primjenjivati novi iznosi. Sve stipendije su oporezive, iznos koji se isplaćuje zavisi od individualnih okolnosti.
- **Državni krediti** od 3040 DKK mjesečno dostupni su svim redovnim studentima koji ostvare pravo na državnu stipendiju. Dodatni studentski krediti za studente koji su roditelji iznosi 1521 DKK mjesečno. Za studente koji su iskoristili sve državne stipendije i kojima nije preostalo više od 12 ili 24 mjeseca od obrazovnog programa postoji takozvani konačni kredit od 7842 DKK mjesečno. Tokom perioda studiranja primjenjuje se godišnja kamatna stopa od 4%. Studenti moraju početi sa otplatom kredita najkasnije godinu dana po završetku kalendarske godine u kojoj diplomiraju. Kredit se mora otplatiti u roku od 15 godina. 38% studenata koristi državne kredite.
- Vanredni studenti ne ispunjavaju uslove za državnu podršku.
- Ne postoje **poreske olakšice** za roditelje niti **porodični dodaci**.

NJEMAČKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

- U njemačkim pokrajinama (*Länder*), studiranje je besplatno i za redovne i za vanredne studente. U 10 pokrajina, svim studentima se naplaćuju niske administrativne takse.
- U pet pokrajina studenti su dužni da plaćaju takse u iznosu od 500 EUR (u Sarlandu, do 400 EUR) po semestru ukoliko prekorače redovno trajanje studija. Nijedna ustanova visokog obrazovanja zapravo ne primjenjuje ovu odredbu.
- U Njemačkoj ne postoje programi visokog obrazovanja kratkog ciklusa.
- Studenti koji nisu iz zemalja EU i EEP takođe ne plaćaju školarine.

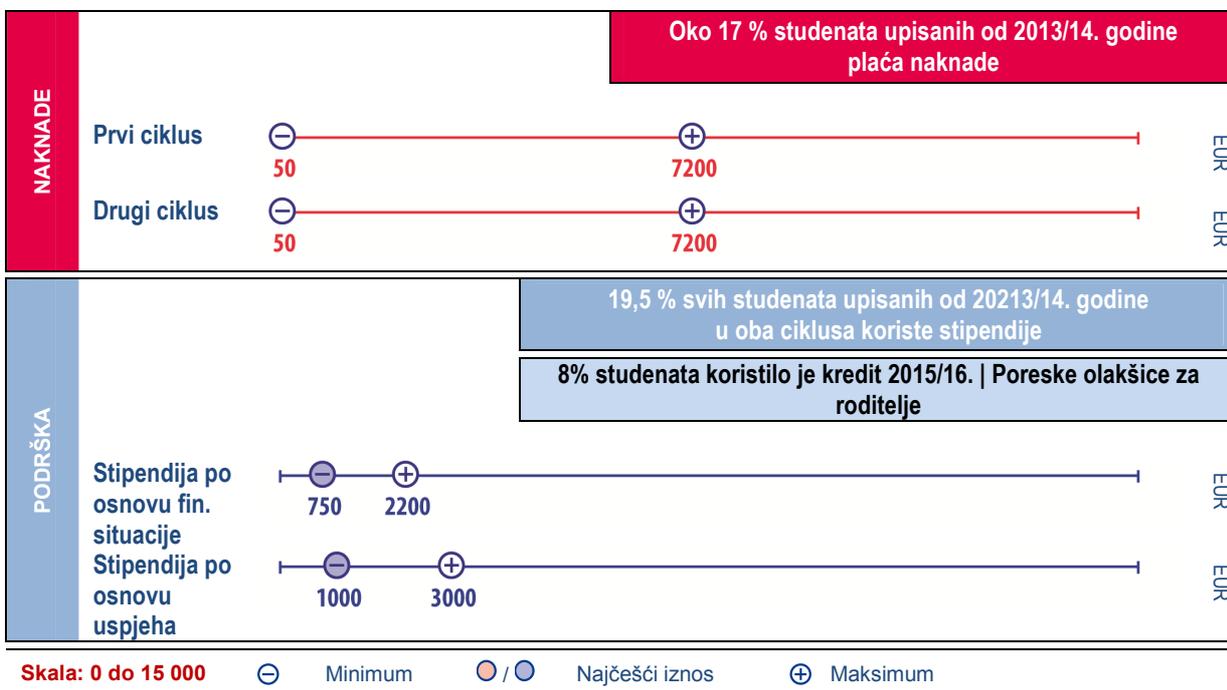
Podrška (2016/17)

- Polovina opšte državne podrške za studente (*BAföG*) dodjeljuje se u vidu **stipendije**, a druga polovina kao beskamatni kredit. Ukupni iznosi se kreću od 10 EUR do 735 EUR mjesečno za 12 mjeseci u godini. Ova vrsta podrške je dostupna za redovne studije prvog i drugog ciklusa i slične studije (npr. pripremu državnog ispita iz oblasti prava, medicine). Uslovi i iznos se određuju procjenom potreba pojedinačnih studenata na osnovu prihoda, porodične situacije, stambene situacije i invaliditeta. Najviše 10000 EUR je potrebno vratiti. Prosječni iznos koji se isplaćivao tokom 2015. godine je 5376 EUR godišnje (448 EUR mjesečno). Pravo na ovu podršku imaju studenti mlađi od 30 godina (35 godina za magistarske studije).
- Obrazovni **kredit** (*Bildungskredit*) pokriva troškove života koji *BAföG* stipendija ne pokriva. Maksimalni iznos koji se može dobiti je 7200 EUR. Otplata od 120 EUR mjesečno mora početi četiri godine nakon početka isplate kredita. Savezna vlada garantuje za povraćaj kredita i kamate. Takođe je dostupan studentski kredit po povoljnim uslovima (*KfW-Studienkredit*) u iznosu do 54600 EUR. Oba kredita se isplaćuju u mjesečnim ratama.
- Dodjeljuju su različite vrste stipendija po osnovu uspjeha. Dodijeljeni iznos se često određuje na osnovu procjene potreba studenta. Ukupni iznos stipendija kreće se od 300 do 1035 mjesečno za 12 mjeseci u godini. Dodatna podrška određuje se na osnovu procjene porodične finansijske situacije. *Deutschlandstipendium* (300 EUR mjesečno) i paušalni iznos naknade za studije *Begabtenförderungswerke* (300 EUR mjesečno) dodjeljuju se nezavisno od ekonomskih uslova. Oko 4% studenata koristi stipendije po osnovu uspjeha (iz javnih i privatnih izvora).
- Roditelji studenata dobijaju mjesečni **porodični dodatak** (dječiji dodatak) od 190 EUR za prva dva djeteta, 196 EUR za treće i 221 EUR za svako naredno dijete, ili paušalni iznos **poreske olakšice** od 3624 EUR godišnje po djetetu, po roditelju, dok studenti ne navrše 25 godina.

⁽¹⁹⁾ Uključujući integrisani kredit. Pogledati tekst.

ESTONIJA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

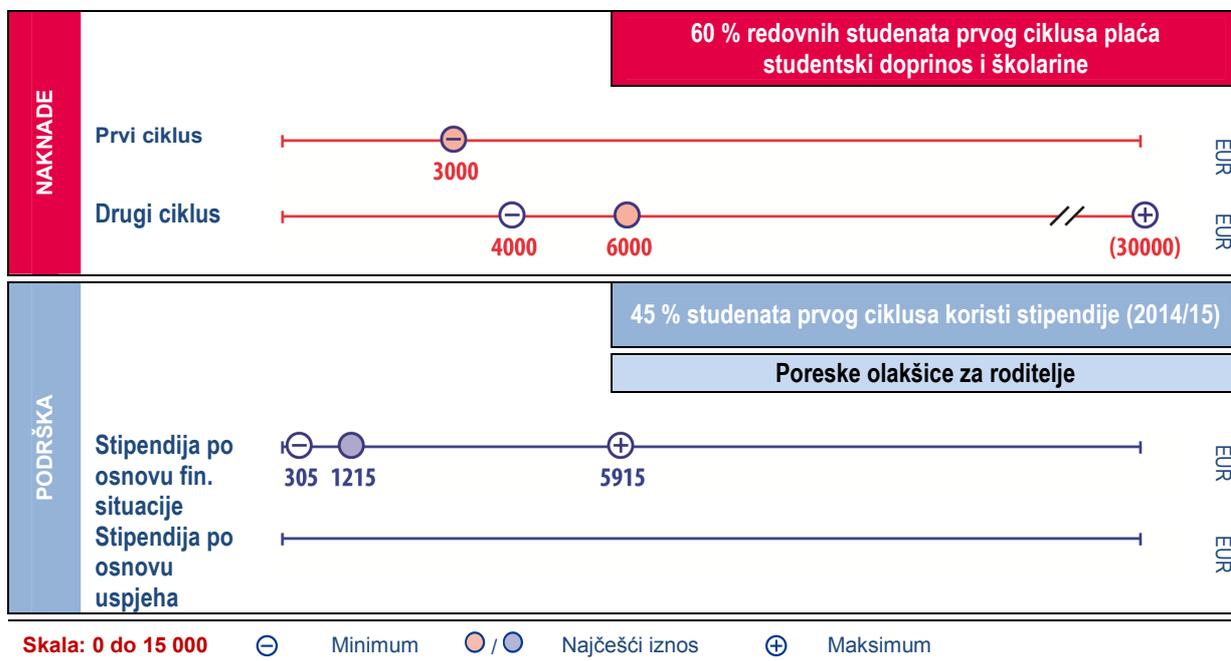
- Svi redovni studenti koji ostvare 30 ECTS po semestru i 60 ECTS po godini u okviru studija na estonskom jeziku mogu se školovati bez obaveze plaćanja naknade. Ustanove visokog obrazovanja imaju pravo da naplaćuju naknade za studiranje studentima prvog ili drugog ciklusa koji ostvare manje kredita - za svaki ECTS kredit koji nedostaje od 100% opterećenja. Maksimalni trošak po ECTS kreditu je 50 EUR. Naknade su veće za oblast umjetnosti, medicine, veterine, stomatologije (100 EUR) i upravljanje vazduhoplovom (120 EUR). Izuzeci postoje za određene grupe studenata, uključujući studente sa invaliditetom, studente koji su roditelji ili staratelji djeteta mlađeg od 7 godina, i roditelji djeteta sa invaliditetom.
- U Estoniji ne postoje programi kratkog ciklusa na ustanovama visokog obrazovanja.
- Ustanove visokog obrazovanja imaju pravo da zahtijevaju nadoknadu troškova studiranja od vanrednih studenata ili studenata koji ne pohađaju nastavu na estonskom jeziku. 93% vanrednih studenata plaća školarine.
- Za međunarodne studente (koji nisu iz EU/EEA zemalja), školarine su jednake kao i za nacionalne studente.

Podrška (2016/17)

- Generalno gledano, redovni studenti imaju pravo na podršku. Sistem **stipendiranja** obuhvata podršku po osnovu finansijske situacije i po osnovu uspjeha. **Stipendije po osnovu finansijske situacije** variraju od 75 do 220 EUR mjesečno za 10 mjeseci godišnje, u zavisnosti od prihoda studenata i porodice. Oko 12% studenata koristi ovu vrstu stipendije. Od 2014/15. godine redovni studenti i vanredni studenti sa invaliditetom, te studenti koji odrastaju u domovima mogu konkurisati za stipendiju za pohađanje visokog obrazovanja. U slučaju studenata sa invaliditetom, stipendije iznose od 60 do 510 EUR mjesečno.
- Studenti mogu konkurisati za **stipendiju po osnovu uspjeha** u iznosu od 100 EUR mjesečno na osnovu odličnih rezultata studija. Ova vrsta podrške je dostupna za 2% studentske populacije. Dodatna stipendija po osnovu uspjeha od 160 EUR mjesečno (1600 godišnje) dostupna je za oko 50% redovnih studenata iz oblasti pametne specijalizacije. Za programe računarstva i informacionih tehnologija stipendije iznose od 160 do 300 EUR mjesečno (1600 do 3000 EUR godišnje). Vanredni studenti koji pohađaju programe za obuku nastavnika takođe mogu konkurisati za posebnu stipendiju. Oko 5% ukupnog broja studenata koristi ovaj vid stipendije.
- Državljanima Estonije ili osobama sa dozvolom stalnog boravka, koja pohađaju redovne studije devet ili više mjeseci, stiču pravo na studentski **kredit** za koji garantuje država. Maksimalni iznos je 1920 EUR po akademskoj godini, a 8% studenata je koristilo ovaj kredit tokom 2015/16. godine. Kamatna stopa je 5%. Otplata mora početi u roku od godinu dana od završetka studija (osim ako student ne nastavi sa studijama), a mora biti završena u roku koji je dvostruko duži od nominalnog trajanja studija; ako se studije završe bez kvalifikacije, otplata se mora izvršiti u roku koji je jednak trajanju studija, ili 1,5 puta duži od toga.
- Poreske olakšice** za roditelje mogu se dobiti za studente mlađe od 26 godina sa boravištem u Estoniji. Ne postoje **porodični dodaci**.

IRSKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

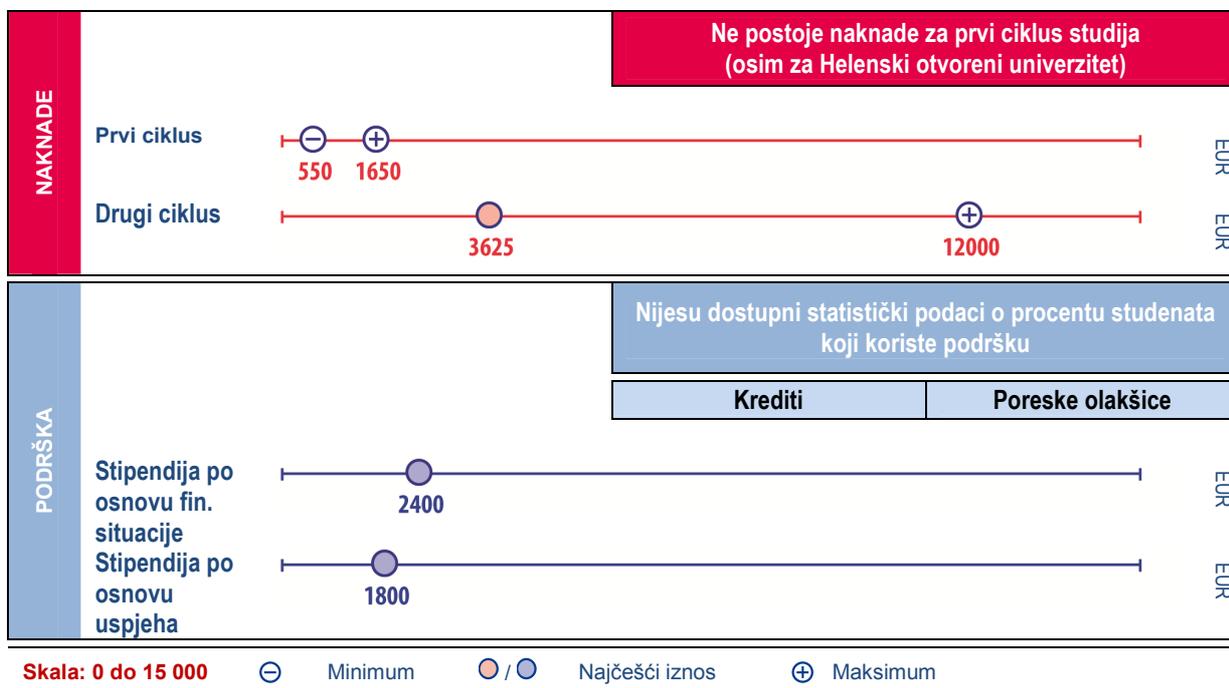
- Redovni studenti prvog ciklusa studija plaćaju „studentski doprinos“ od 3000 EUR po akademskoj godini. Studenti po prvi put upisani na dodiplomske studije koji su državljani EU/EEP/Švajcarske i koji su imali boravište u EU/EEA/Švajcarskoj najmanje tri od pet godina, oslobođeni su plaćanja cjelokupnog iznosa školarine. Oni koji ne ispunjavaju kriterijume za besplatne studije moraju platiti prosječnu konsolidovanu naknadu koja obuhvata školarinu i studentski doprinos - prosječna konsolidovana naknada za studente iz država EU iznosi 6000 EUR.
- Za drugi ciklus studija, većina studenata plaća školarinu koju utvrđuju ustanove visokog obrazovanja, a koja može da dostigne 30000 EUR godišnje.
- Naknade za programe visokog obrazovanja kratkog ciklusa utvrđuju pojedinačne ustanove visokog obrazovanja. Nijesu dostupne informacije o rasponu naknada.
- Naknade za vanredne studije uglavnom iznose polovinu punog iznosa školarine za redovne programe.
- Naknade za međunarodne studente su uglavnom dva do tri puta veće od punih iznosa naknada koje plaćaju studenti iz EU, a utvrđuju ih ustanove visokog obrazovanja.

Podrška (2016/17)

- Sektor za obrazovanje i vještine obezbjeđuje **stipendije po osnovu finansijske situacije** za redovne studente, u zavisnosti od sredstava, veličine porodice i udaljenosti od ustanove. Za studente prvog ciklusa, stipendija se kreće od 305 do 5915 EUR po akademskoj godini. Studentima koji imaju pravo na ove stipendije takođe je plaćen studentski doprinos ili školarina. Studenti drugog ciklusa mogu dobiti stipendiju u iznosu od 2000 EUR za pokrivanje troškova studiranja. Akademске 2016/17. godine, visina prihoda za ostvarivanje prava na ovu vrstu podrške iznosi 31500 EUR, a povećava se sa brojem izdržavanih osoba u porodici. S druge strane, studenti koji ispunjavaju određene uslove imaju pravo na nadoknadu školarine za postdiplomske studije u iznosu od 6270 EUR. Dodatne stipendije u iznosu od 2000 EUR mogu se takođe dodjeljivati po osnovu uspjeha i finansijske situacije. Studenti treba da zadovolje određene uslove boravka, sredstava, nacionalnosti i prethodnog akademskog uspjeha da bi ispunjavali uslove za stipendiranje. Studenti kratkog ciklusa nemaju pravo na ovu vrstu podrške.
- Poreske olakšice** su dostupne za troškove koji se odnose na školarinu u priznatoj ustanovi visokog obrazovanja. Poreske olakšice po standardnoj stopi poreza mogu se zahtijevati u vezi sa određenim redovnim i vanrednim programima visokog obrazovanja.
- Ne postoje **kredit** ili **porodični dodaci**.

GRČKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

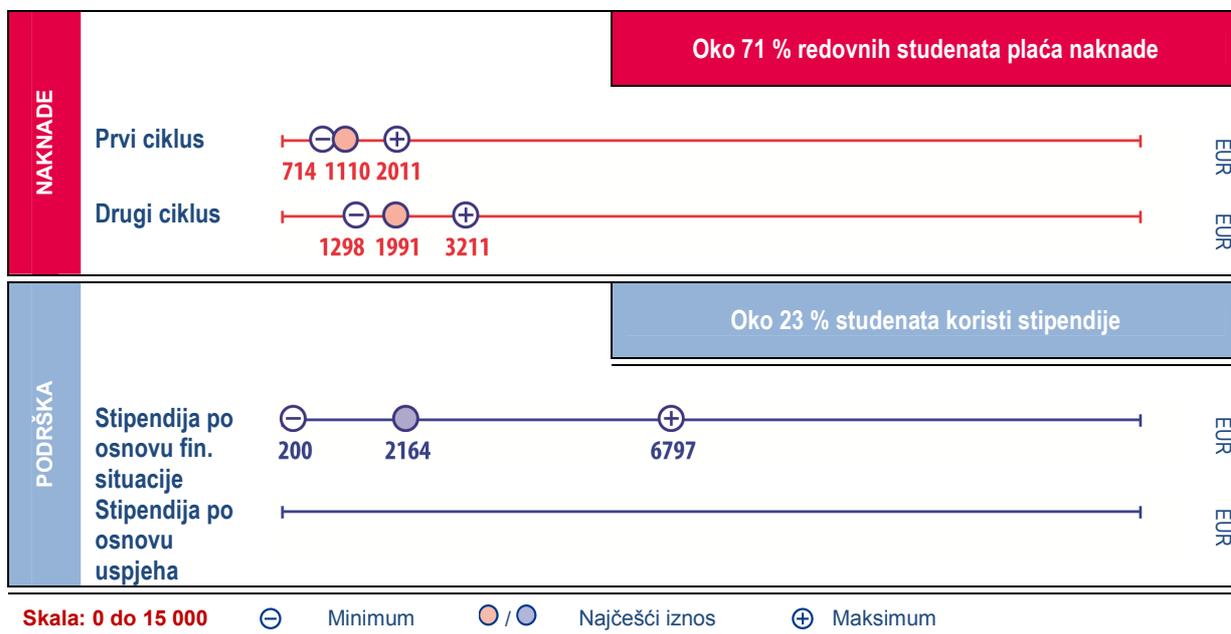
- U prvom ciklusu studija ne postoje naknade za vanredne ili redovne studente. Jedino studenti Helenskog otvorenog univerziteta plaćaju naknade, koje se kreću od 550 EUR godišnje (maksimalno 3 programa godišnje) do 1650 EUR.
- Studenti drugog ciklusa plaćaju naknade koje utvrđuju ustanove visokog obrazovanja. U nekoliko programa drugog ciklusa, studenti ne plaćaju naknade.
- Naknade za programe visokog obrazovanja kratkog ciklusa utvrđuju same ustanove visokog obrazovanja.
- Međunarodni studenti (koji nisu iz EU) ne plaćaju naknade za studije prvog ciklusa.

Podrška 2016/17

- Ne postoje standardne stipendije. U zavisnosti od raspoloživih sredstava iz državnog budžeta, ESIF ili privatnih fondova kojima upravlja IKY (Državna fondacija za stipendiranje), objavljuje se konkurs za dodjelu stipendija. Ustanove visokog obrazovanja mogu nuditi nagrade i stipendije, prema akademskom uspjehu i finansijskom statusu studenata. Vanredni studenti nemaju pravo na IKY stipendije.
- Istraživačke ustanove/neprofitne fondacije/fondacije od opšteg interesa takođe obezbjeđuju stipendije za studente prvog i drugog ciklusa studija, te studente doktorskih studija. Kriterijumi za izbor su godine starosti, ocjene (za drugi ciklus), znanje stranih jezika, radno iskustvo i socio-ekonomski status.
- Stipendije koje dodjeljuje Helenski otvoreni univerzitet pokrivaju puni iznos ili dio studentskih naknada po akademskoj godini ako student ispuni kombinaciju ekonomskih, socijalnih i akademskih kriterijuma.
- Studenti drugog ciklusa mogu konkurisati za **kredite** za koje garantuje država do 45. godine starosti, pod uslovom da ispunjavaju akademske i socio-ekonomske kriterijume. Neophodna je garancija roditelja za otplatu kredita kreditnim ustanovama. Kamatnu stopu može pokriti Ministarstvo obrazovanja, istraživanja i vjerskih poslova do 50% (Službeni list 659/31-07-1996). Kreditne ustanove dalje utvrđuju uslove kredita. Ne postoje statistički podaci o broju studenata koji koriste kredite. Pravna osnova za kredit za studije prvog ciklusa postoji, ali još uvijek nisu razvijeni uslovi u tom smislu.
- Roditelji studenta prvog ciklusa imaju pravo da traže godišnji stambeni **dotatak** u iznosu od 1000 EUR. Samo studenti koji ne studiraju u svom rodnom gradu imaju pravo na ovaj dotatak, pod uslovom da njihovi porodični prihodi nisu veći od 30000 EUR.
- **Poreske olakšice:** Na roditelje studenata na grčkim državnim univerzitetima primjenjuje se niža stopa poreza.

ŠPANIJA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

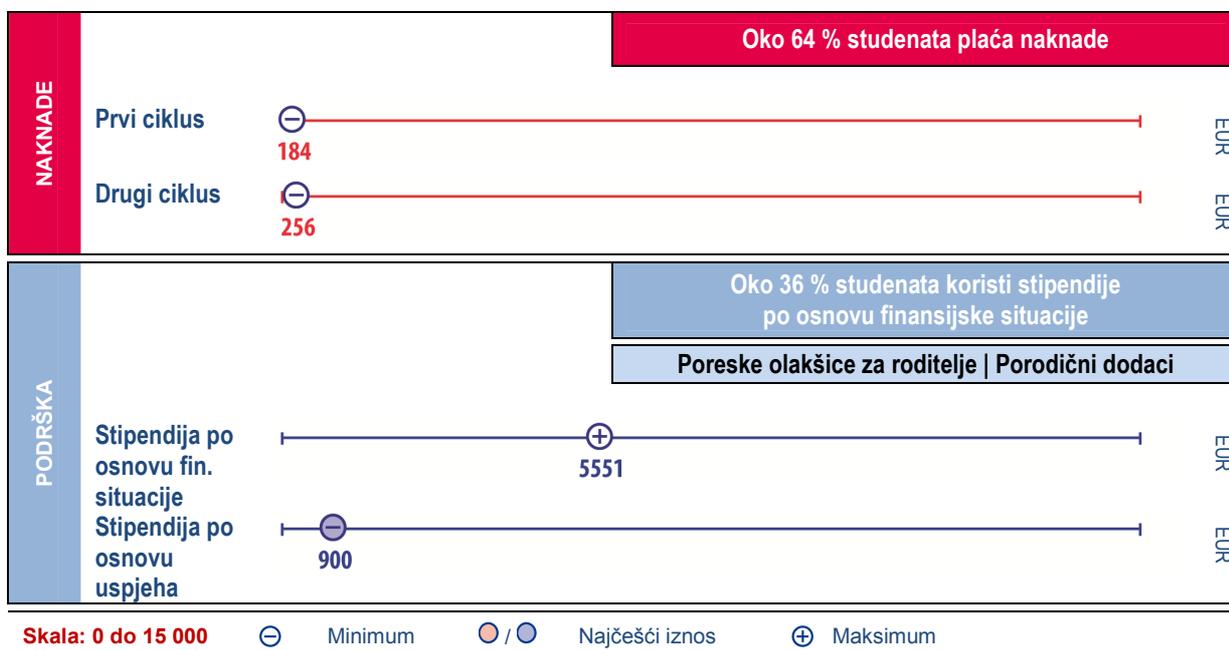
- Visinu naknada određuje se u odnosu na oblast studija, nivo studija (prvi ili drugi ciklus), broj ECTS kredita koji se stiču i koliko puta je student polagao svaki predmet. Osim toga, iznosi se razlikuju među autonomnim zajednicama jer svaka od njih ima drugačiji opseg naknada. Ne postoji razlika u troškovima između redovnih i vanrednih studenata.
- Studenti koji pohađaju studije kratkog ciklusa nijesu obavezni da plaćaju naknade u većini autonomnih zajednica.
- Studenti mogu biti oslobođeni plaćanja naknada na osnovu finansijske situacije. Pored toga, velike porodice i osobe sa invaliditetom imaju veoma značajne popuste, a mogu čak i biti oslobođene plaćanja.
- U zavisnosti od regiona, međunarodni studenti (koji nijesu iz EU) koji nemaju mjesto prebivališta u Španiji mogu imati obavezu plaćanja naknada.

Podrška (2016/17)

- Nacionalna opšta **stipendija** ima nekoliko komponenti. Svaki student može dobiti jednu ili više komponenti u zavisnosti od porodičnih prihoda (ocjene se takođe razmatraju u okviru jedne od komponenti): fiksni iznos od 1500 EUR na osnovu prihoda porodice studenta; fiksni iznos od 1500 EUR za troškove života studenata koji žive van porodične kuće tokom studija i koji takođe ispunjavaju određene kriterijume povezane sa prihodima; i varijabilni iznos, na osnovu porodičnih prihoda i ocjena studenta. Minimalni varijabilni iznos je 60 EUR, a maksimalni iznos varira iz godine u godinu, pošto se novac koji je ostao nakon plaćanja svih ostalih komponenti raspoređuje među aplikantima. Redovni studenti mogu konkurisati za sve komponente. Vanredni studenti mogu konkurisati samo za minimalni iznos varijabilne komponente (60 EUR). Pojedinci koji studiraju na daljinu mogu konkurisati za komponentu varijabilnog iznosa. Jedna komponenta je takođe namijenjena studentima čija porodica živi na Kanarskim ostrvima, Balearskim ostrvima ili gradovima Seuta i Melilja, a čiji univerzitet se nalazi ili na drugoj od tih lokacija ili u kopnenoj Španiji. Iznos ove komponente kreće se od 442 do 937 EUR.
- Svi studenti prvog i drugog ciklusa koji primaju stipendiju takođe su oslobođeni plaćanja naknada. Međutim, stipendija pokriva samo ECTS kredite koje student polaže po prvi put (tj. ako student mora ponovo da polaže predmet, neće biti pokriven stipendijom drugi i naredni put). Studenti kratkog ciklusa dobijaju komponentu u okviru „osnovne stipendije“ od 200 EUR.
- Stipendije se dodjeljuju na individualnom nivou, pa stoga svaki student prima drugačiji iznos. Međutim, prosječan iznos stipendije tokom 2015/16. godine bio je 2164,26 EUR (uz oslobađanje od plaćanja naknade).
- Ne postoje **kredit**, **poreske olakšice** za roditelje niti **porodični dodaci**.

FRANCUSKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

- Godišnji iznos naknade koji utvrđuje Ministarstvo za visoko obrazovanje i istraživanje iznosi 184 EUR za visoko obrazovanje kratkog i prvog ciklusa (L1, L2, L3), a 256 EUR za drugi ciklus studija (M1, M2). Pored toga, naknada u iznosu od 215 EUR godišnje naplaćuje se svim studentima starosti od 20 do 28 godina. Ove naknade su povezane sa sistemom socijalnog osiguranja. Neki univerziteti dodaju prateće troškove vezane za određene usluge (npr. za diplome vezane za nastavak obrazovanja i osposobljavanja). Naknade mogu biti veće od 2000 EUR godišnje.
- Naknade u *grandes écoles* i inženjerskim školama variraju, ali najčešći iznos je 610 EUR godišnje - bez naknada za socijalno osiguranje (215 EUR) i partnerstvo sa univerzitetima. Šolarine u nekim ustanovama dostižu 10000 EUR po godini, u zavisnosti od prihoda porodice. Međutim, postoje i *grandes écoles* koje ne samo da pružaju besplatno obrazovanje, već i plaćaju nekim studentima (takvi studenti su potencijalni državni službenici i primaju naknadu od države), npr. u *école polytechnique* i *écoles normales supérieures*.
- Studenti koji dobiju **stipendiju** (35,8% studentske populacije tokom 2014/15. godine) oslobođeni su plaćanja školarine.
- Studenti koji nijesu iz EU plaćaju iste naknade kao i studenti iz EU.

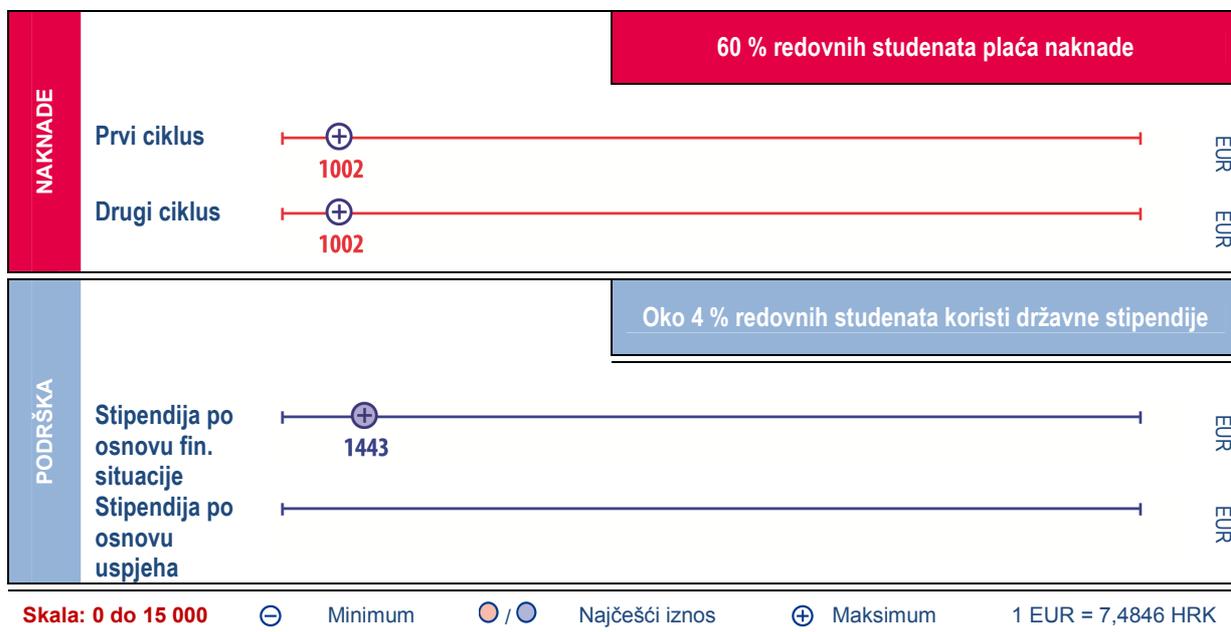
Podrška (2016/17)

- Stipendije** se dodjeljuju studentima (kratkog, prvog i drugog ciklusa) koji su mlađi od 28 godina na osnovu finansijske situacije. Godišnji iznos za **stipendije po osnovu finansijske situacije** zavisi od procjene socijalnih kriterijuma, a studenti se klasifikuju u devet kategorija na osnovu prihoda porodice. Svi korisnici stipendija ne plaćaju školarinu i oslobođeni su plaćanja doprinosa za socijalno osiguranje (215 EUR). Akademске 2016/17. godine, iznos godišnje stipendije kreće se od 0 EUR (za studente niže srednje klase koji su oslobođeni jedino naknade i doprinosa za socijalno osiguranje) do 5551 EUR. Dodatna stipendija u iznosu od 1009 EUR dostupna je za najugroženije iz niže srednje klase (na osnovu prihoda porodice).
- Studenti koji primaju stipendiju po osnovu finansijske situacije mogu takođe dobiti dodatnu **stipendiju po osnovu uspjeha** (na osnovu rezultata u okviru *baccalauréat*) koja iznosi 900 EUR po semestru.
- Kredit** za koje garantuje država do maksimalnog iznosa od 15000 EUR godišnje takođe su dostupni za sve studente iz EU/EEP mlađe od 28 godina. Za kredite garantuje poseban fond „OSEO“. Manje od 0,1% studenata koristi ovaj kredit. Kamatne stope definišu banke. Otplata mora početi 2 godine nakon diplomiranja, ali je moguće ranije otplaćivanje kamate.
- Roditelji imaju pravo na **poreske olakšice** ako studenti finansijski zavise od njih i mlađi su od 25 godina. Visina poreskih olakšica je proporcionalna iznosu oporezivog prihoda domaćinstva. Studenti mlađi od 26 godina takođe imaju pravo na poreske olakšice.

Porodični dodaci se plaćaju za dvoje ili više izdržavane djece mlađe od 20 godina. Iznos za porodice sa dvoje djece je 130,12 EUR mjesečno (manje za porodice sa visokim prihodima).

HRVATSKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

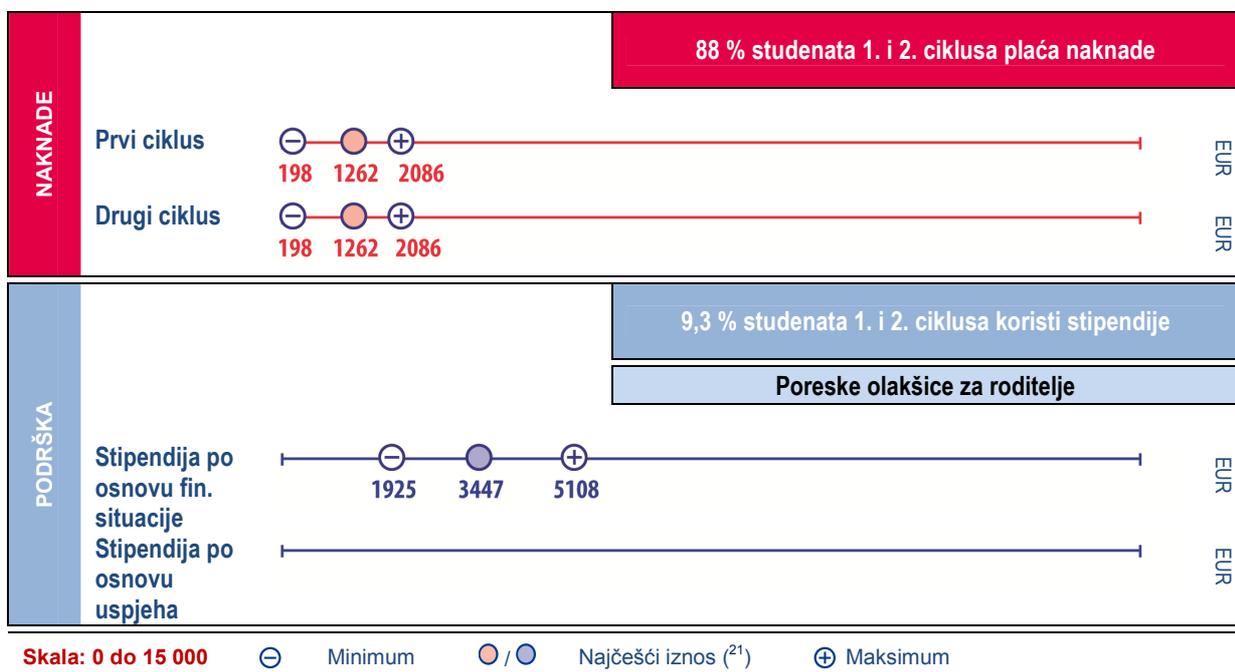
- **Naknade** za sve redovne studente prve godine programa kratkog, prvog i drugog ciklusa u potpunosti pokriva Ministarstvo nauke, obrazovanja i sporta. Naknade su takođe u potpunosti pokrivene za sve studente koji nijesu na prvog godini studija, a koji su u prethodnoj akademskoj godini ostvarili najmanje 55 ECTS kredita.
- Redovni studenti koji ne ispunjavaju kriterijume za izuzeće od naknada, plaćaju ili puni iznos ili jedan dio naknade, u zavisnosti od kriterijuma koje utvrđuju pojedinačne ustanove visokog obrazovanja. Udio studenata koji plaćaju naknadu je proteklih nekoliko godina bio uglavnom konstantan: vlada je pokrivala kompletan iznos naknade za oko 40% studenata, dok oko 60% studenata u određenoj mjeri plaća naknade.
- Puni iznos naknade za sve studijske programe kreće se od 3700 do 7500 HRK po godini.
- Vanredni studenti, koji čine 28% ukupne studentske populacije, plaćaju puni iznos naknada.
- Međunarodni studenti koji nijesu iz zemalja EU takođe plaćaju pune naknade.

Podrška (2016/17)

- **Studentske stipendije** su dostupne redovnim studentima koji pohađaju studijske programe prvog, drugog i kratkog ciklusa. Vanredni studenti nemaju pravo da konkurišu za državne stipendije.
- Studentske stipendije obezbjeđuje Ministarstvo nauke, obrazovanja i sporta. Stipendije se dodjeljuju na osnovu finansijske situacije studenta, imajući u vidu prihod domaćinstva po članu ili tip i stepen invaliditeta studenta. Ukupan godišnji iznos stipendije je 10800 HRK (1200 HRK mjesečno tokom devet mjeseci). Akademski 2015/16. godine, ministarstvo je obezbijedilo oko 5200 stipendija.
- Univerziteti obezbjeđuju dodatne stipendije za redovne studente, po osnovu uspjeha, na primjer broja ECTS kredita ostvarenih tokom prethodnih godina studija i dobijenih ocjena. Univerziteti samostalno utvrđuju iznos stipendija i kriterijume za njihovu raspodjelu.
- Brojne regionalne i lokalne uprave obezbjeđuju dodatne stipendije za studente.
- Ne postoje **kredit**, **poreske olakšice za roditelje** niti **porodični dodaci**.

ITALIJA

GLAVNE KARAKTERISTIKE ⁽²⁰⁾

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

- Ustanove visokog obrazovanja definišu školarine na početku akademske godine, u odnosu na socio-ekonomski status studenta, oblast studija, ciklus, redovni ili vanredni status studija i godinu registracije. Štaviše, ustanove visokog obrazovanja su dužne da oslobode plaćanja studente koji koriste od studentsku podršku, a neke studente takođe mogu osloboditi na osnovu uspjeha. Ukupan prihod od školarina na kraju finansijske godine ne bi trebalo da bude veći od 20% od javnog finansiranja. Ministarstvo nadležno za visoko obrazovanje određuje minimalnu naknadu za upis. Za akademsku 2016/17. godinu radi se o iznosu od 201,58 EUR.
- Vanredni studenti plaćaju proporcionalno manje od redovnih studenata.
- Naknade za programe visokog obrazovanja kratkog ciklusa variraju u zavisnosti od organizatora obrazovanja.
- Međunarodni studenti plaćaju jednake školarine kao i domaći studenti.

Podrška (2016/17)

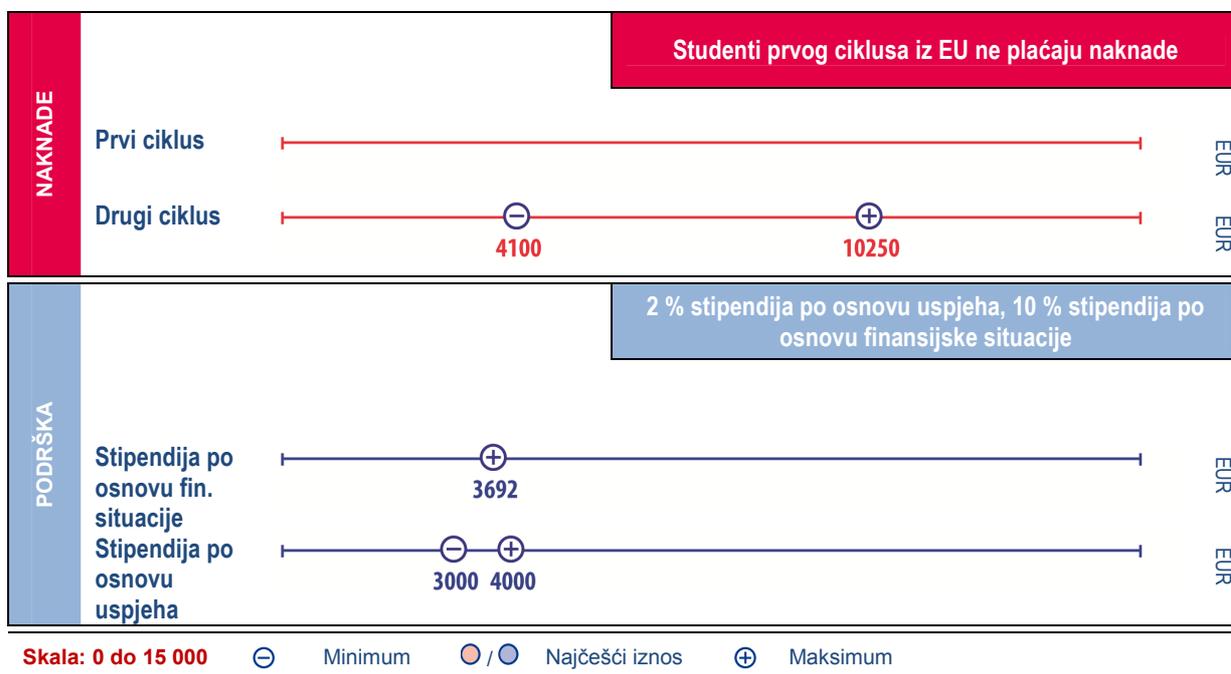
- **Državne stipendije** se dodjeljuju na osnovu materijalnih potreba i akademskog uspjeha. Iznos zavisi od toga da li student živi sa roditeljima a definišu ga regionalne vlasti, u okviru raspona navedenog u gornjem dijagramu. Ministarstvo utvrđuje minimalni i maksimalni iznos stipendija za svaku akademsku godinu. Za 2016/17. godinu, minimalni iznos stipendije je 1929,22 EUR, dok je maksimalni iznos stipendije 5118,36 EUR.
- **Poreske olakšice.** Član 15 Predsjedničke uredbe od 22. decembra 1986. godine, broj 917 dozvoljava odbitak od 19%, obračunat na visinu troškova za pohađanje visokog obrazovanja. Poreske olakšice se primjenjuju sve dok je dijete finansijski zavisno od roditelja.
- Ne postoje **kredit** niti **porodični dodaci**.

⁽²⁰⁾ Iznosi naknada i stipendija predstavljeni na dijagramu izračunati su na osnovu najskorijih dostupnih statističkih podataka (2014/15).

⁽²¹⁾ Za Italiju, „najčešći iznos“ predstavljen na dijagramu označava prosječan iznos naknada ili stipendija .

KIPAR

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

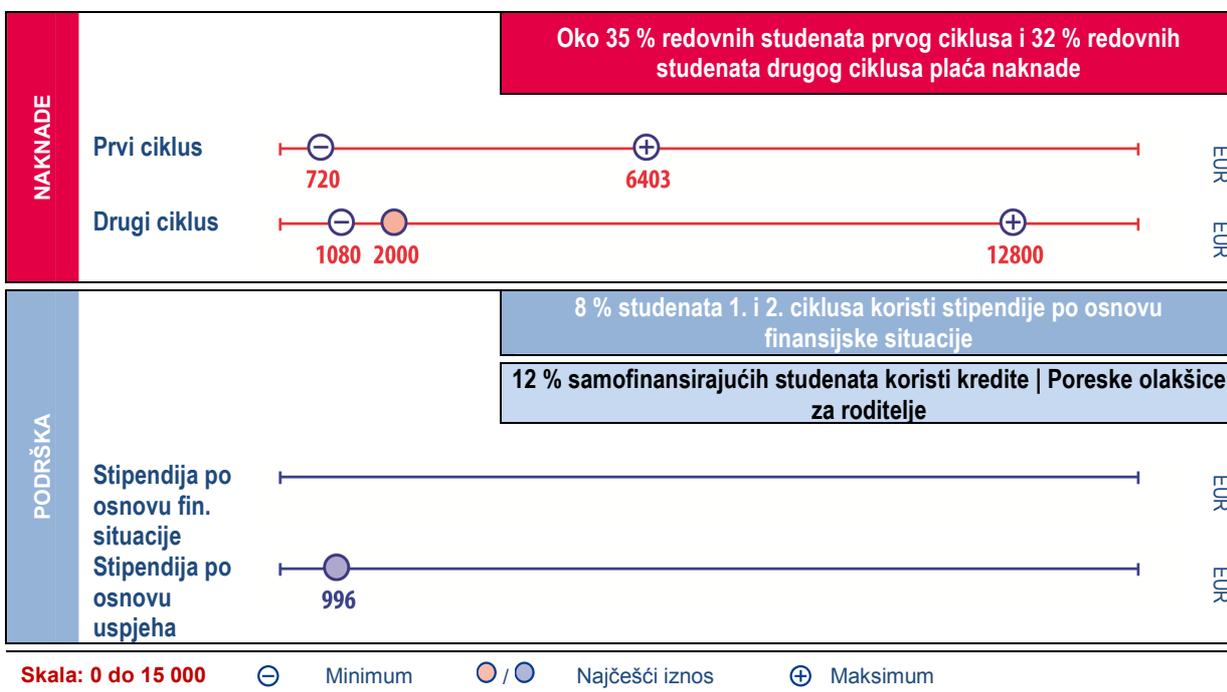
- Ustanove visokog obrazovanja mogu definisati naknade u okviru granica koje utvrdi Ministarstvo obrazovanja i kulture.
- Prvi ciklus: naknade u iznosu od 1709 EUR po semestru (3417 EUR po godini) za studente sa Kipra i studente iz zemalja EU. Ove naknade u potpunosti plaća država.
- Drugi ciklus: svi studenti plaćaju naknade u rasponu od 4100 do 10250 EUR godišnje.
- Ne postoji obrazovni program kratkog ciklusa u okviru državnog visokog obrazovanja.
- Međunarodni studenti plaćaju naknade. Naknade za studente iz zemalja koje nijesu članice EU iznose 3417 EUR po semestru (6834 EUR godišnje).

Podrška (2016/17)

- „**Studentska stipendija**“ može se dodijeliti studentima u okviru kratkog, prvog i drugog ciklusa studija kao podrška za studiranje na Kipru ili u inostranstvu. Da bi ostvarili pravo na stipendiju studenti moraju imati boravište na Kipru najmanje pet godina prije upisa. Visina stipendije zasniva se na prihodu porodice. Godišnji iznos se kreće od 1450 EUR do 3420 EUR.
- „Studentski dodatak“ je namjenska pomoć po osnovu finansijske situacije za pokrivanje troškova života, knjiga, stanarine i računarskih troškova studenata prvog ciklusa na osnovu njihovog socio-ekonomskog statusa. Iznos je 3692 EUR godišnje. Uspostavljena je nova Služba za studente za upravljanje studentskim kreditima i studentskim dodacima.
- Državna fondacija za stipendiranje dodjeljuje stipendije na osnovu akademskih rezultata studenata i socio-ekonomskog statusa. Studenti koji pohađaju programe prvog ciklusa mogu dobiti do 3000 EUR godišnje, programe drugog ciklusa 4000 EUR godišnje, a 4 000 EUR ako pohađaju program doktorskih studija (3. ciklus).
- Studentski **kredit** su dostupni samo za vlasnike imovine u sjevernom dijelu Kipra. Radi se o državnom kreditu za studente prvog, drugog i trećeg ciklusa studija na Kipru ili u inostranstvu. Godišnji iznos se kreće od 1700 do 8000 EUR i pokriva troškove života i školarine. Otplata obično počinje godinu dana nakon završetka školovanja i trebalo bi da bude završena u roku od 20 godina. Kamatna stopa za kredit je 1,75%. Oko 1,5% studenata koristi kredit.
- Ne postoje **poreske olakšice** za roditelje niti **porodični dodaci**.

LETONIJA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

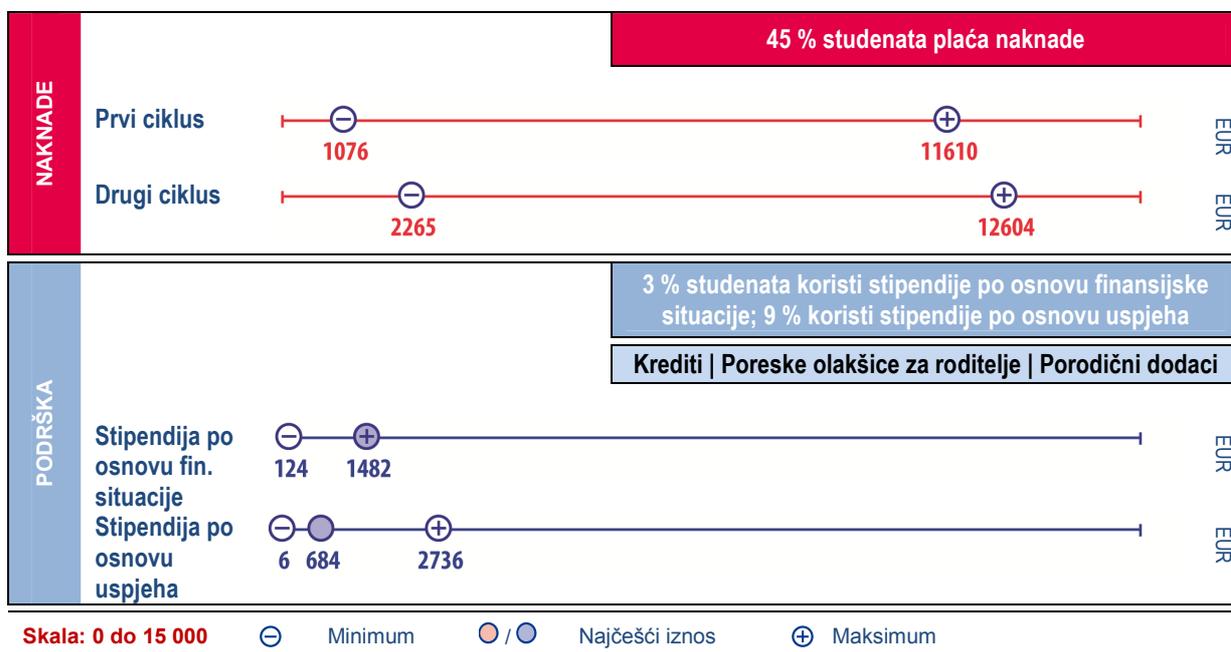
- Postoje dvije vrste finansijskog statusa studenata: budžetski i samofinansirajući. Studenti koje subvencionije država ne plaćaju naknade. Ova mjesta se dodjeljuju na osnovu akademskih zasluga - trenutno dostupnih za prioritete oblasti; prirodne nauke, računarske nauke i inženjerstvo.
- 49,4% studenata prvog ciklusa i 38,4% studenata drugog ciklusa (redovnih i vanrednih zajedno) su samofinansirajući i plaćaju naknade. Gotovo svi vanredni studenti plaćaju naknade.
- Svaka ustanova visokog obrazovanja utvrđuje svoje naknade, pri čemu su školarine obično niže u regionalnim ustanovama visokog obrazovanja, a najviše u Rigi. U prvom ciklusu, godišnje školarine se kreću od 720 do 6403 EUR za redovne i 800 do 2600 EUR za vanredne studije, dok u drugom ciklusu iznose od 1080 do 12800 EUR za redovne, a od 980 do 14500 EUR za vanredne studije.
- 43,6% studenata koji pohađaju programe kratkog ciklusa visokog obrazovanja ili više škole plaćaju godišnje naknade u rasponu od 700 do 3800 EUR za redovne studije i od 555 do 7400 EUR za vanredne studije.
- Naknade za programe koji se izvode na engleskom jeziku obično su veće onih na letonskom jeziku.
- Naknade za međunarodne studente (koji nijesu iz zemalja EU/EEP) su veće, u rasponu od 1600 do 15000 EUR.

Podrška (2016/17)

- Državne **stipendije**, koje se prvenstveno baziraju na akademskom uspjehu, dostupne su samo redovnim studentima na mjestima koje subvencionije država. Od skoro se u većoj mjeri razmatraju kriterijumi koji se odnose na finansijsku situaciju. Studenti sa invaliditetom ili bez roditelja koji imaju porodicu, studenti iz velikih porodica ili slabijeg finansijskog statusa se tretiraju povoljno. Stipendije iznose 99,60 EUR mjesečno (za 10 mjeseci) za prvi i drugi ciklus studija. Oko 13% studenata prvog ciklusa studija, 8% studenata drugog ciklusa i 8% studenata koji pohađaju programe kratkog ciklusa koriste ovaj vid podrške za finansiranje.
- Postoje dvije vrste **kredita**, prvi pokriva troškove školarine, a drugi je ograničen na 170,74 EUR mjesečno i služi za troškove života. Otplata treba da počne 11 mjeseci nakon završetka studijskog programa. Tokom 2015/16. godine, 12% studenata koji plaćaju naknadu je koristilo kredite, a ovaj procenat je u opadanju od 2009. godine. Država pokriva kredite za studente koji izučavaju oblasti koje se smatraju značajnim za nacionalni ekonomski razvoj.
- **Poreske olakšice** od 213,43 EUR godišnje se dodjeljuju roditeljima i studentima (obveznici poreza na dohodak fizičkih lica). Roditelj ima dodatne poreske olakšice u pogledu poreza na lični dohodak za dijete mlađe od 24 godine koje pohađa visoko obrazovanje.
- Ne postoje **porodični dodaci**.

LITVANIJA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

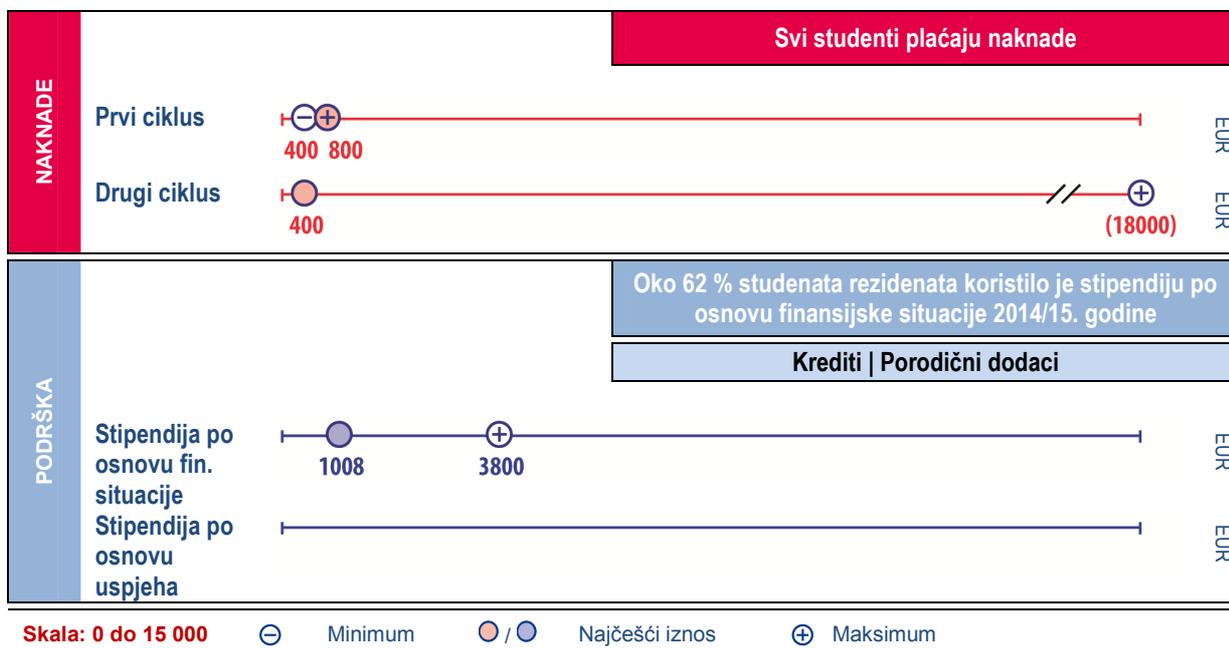
- Postoje dva osnovna tipa finansijskog statusa studenata: budžetski i samofinansirajući. Ministarstvo obrazovanja i nauke određuje maksimalni iznos naknada koje pokriva za svaku oblast izučavanja i oblik studiranja (redovno/vanredno). Međutim, ustanove visokog obrazovanja same utvrđuju visine naknada. Stoga za studente na mjestima koje subvencionishe država makar jedan dio naknada plaća vlada.
- Godišnje naknade za studije prvog ciklusa kreću se od 1076 do 11610 EUR za redovne, odnosno od 717 do 7740 EUR za vanredne studije. Godišnje naknade za drugi ciklus studija se kreću od 2265 do 12604 EUR za redovne i 1510 do 8403 EUR za vanredne studije.
- U Litvaniji ne postoji obrazovanje kratkog ciklusa.
- Ustanove visokog obrazovanja mogu utvrditi različite školarine za građane zemalja van EU i zemalja koje nijesu članice EEP.

Podrška (2016/17)

- Postoje tri glavne vrste stipendija za studente 1. i 2. ciklusa:
 - 1) stipendije za akademska postignuća dodjeljuju se za oko 9% studenata. Iznosi se kreću od 6 do 228 EUR mjesečno, pri čemu je 57 EUR najčešći iznos za redovne i 38 EUR za vanredne studente. Period stipendiranja varira od 1 do 12 mjeseci.
 - 2) Socijalna stipendija od 123,5 EUR mjesečno dodjeljuje se za oko 3% studenata kao podrška za studente slabijeg socio-ekonomskog statusa, studente sa invaliditetom i studente bez roditelja. Period stipendiranja je do 12 mjeseci.
 - 3) Stipendije za studiranje mogu se obezbijediti za izvanredne samofinansirajuće studente, kako u državnim tako i u privatnim ustanovama visokog obrazovanja. Tokom 2015. godine, oko 0,2% studenata na državnim ustanovama visokog obrazovanja koristilo je ovu vrstu podrške. Maksimalni iznos stipendija određuje se u odnosu na maksimalne naknade koje Ministarstvo prihvati da pokriva za studente koji primaju podršku od države.
- Samofinansirajućim studentima prvog ciklusa koji su završili prve dvije akademske godine ili ostatak programa sa izuzetnim rezultatima može se izvršiti povraćaj školarine. Maksimalni broj studenata koji dobijaju ovu podršku ne može biti veći od 10% studentske kohorte koju finansira država. Tokom 2015. godine, oko 4,5% studenata koji plaćaju naknadu su dobili povraćaj školarine.
- Tokom 2015. godine, oko 4,5% svih studenata koristilo je **kredit** koji obezbjeđuje država. 75% kredita pokriva troškove školarine, a 25% služi za troškove života sa manje od 1% za studije u inostranstvu. Maksimalni iznos kredita za troškove studiranja jednak je godišnjoj naknadi za studiranje; za troškove života kreće se između 950 i 900 EUR. Otplata kredita mora početi godinu dana po završetku studija. Rok otplate kredita je 15 godina. Kamatna stopa zavisi od kreditne ustanove.
- **Poreske olakšice:** roditelji studenata (i studenti) koji plaćaju školarinu imaju pravo na povraćaj godišnjeg poreza na dohodak, ako student stekne diplomu prvog stepena. Povraćaj poreza na dohodak iznosi do 15% od plaćene školarine.
- Roditelji studenata mogu dobiti **porodične dodatke** ukoliko imaju troje ili više djece mlađe od 18 godina i/ili starije djece koja su redovni studenti (do 24 godine). Iznos zavisi od razlike između državno subvencionisanih prihoda (bez oporezivanja EUR 153) i prihoda porodice.

LUKSEMBURG

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

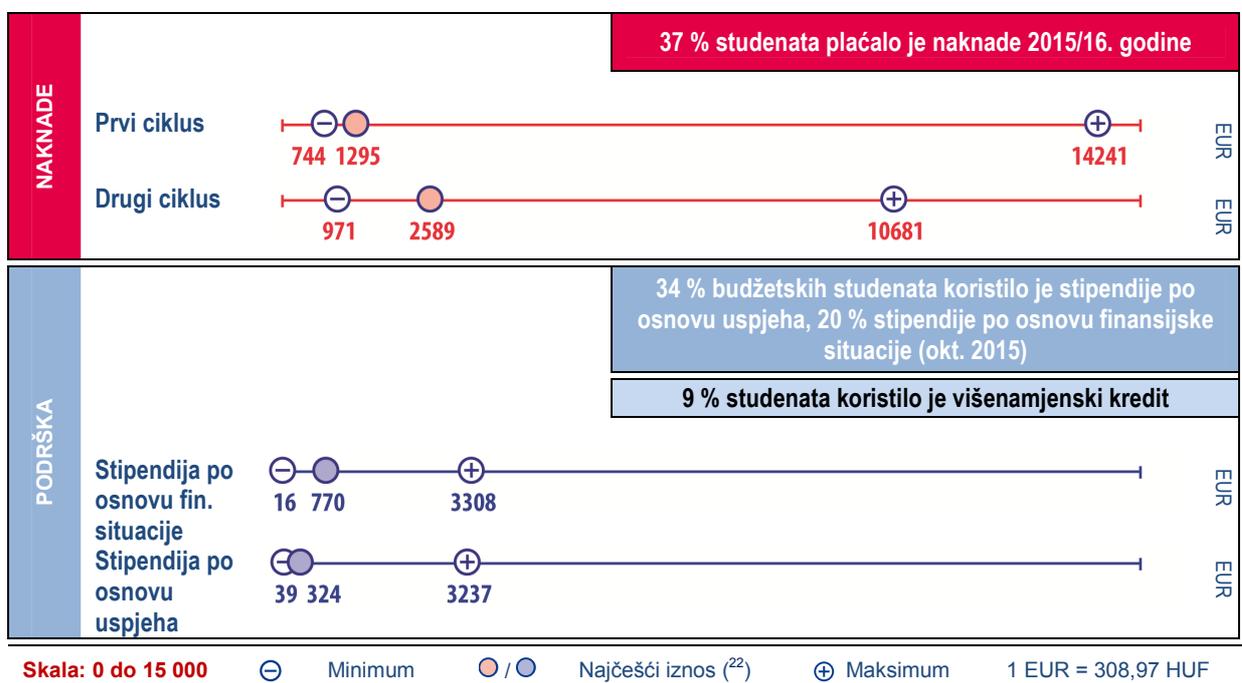
- Studenti prvog ciklusa plaćaju naknadu za upis u iznosu od 400 EUR za 1. i 2. semestar, a 200 EUR od 3. do 6. semestra. Naknade za programe bečelor studija u kojima se samo u prva dva semestra nastava izvodi u Luksemburgu (medicina, farmacija i engleski jezik) iznose 200 EUR po semestru.
- U drugom ciklusu, za 80% master programa na Univerzitetu u Luksemburgu, studenti plaćaju 400 EUR godišnje. Samo studenti bankarstva, finansija i upravljanja imovinom plaćaju maksimalne godišnje naknade.
- Naknada za upis u programe kratkog ciklusa „*Brevet de technicien supérieur*“ iznosi 100 EUR po semestru.
- Isti uslovi važe za vanredne i redovne studente.
- Međunarodni studenti plaćaju iste školarine kao i domaći studenti.

Podrška (2016/17)

- Finansijska pomoć postoji u vidu „paketa“ koji uključuje samo **stipendiju**, stipendiju i **kredit** ili samo kredit u zavisnosti od prihoda studenta. Maksimalni iznos finansijske podrške (stipendija i kredit zajedno) koji student može dobiti po akademskoj godini iznosi 19950 EUR. Trajanje podrške: 1. ciklus = zvanično trajanje + 1 godina; 2. ciklus = zvanično trajanje.
- **Stipendije** za visoko obrazovanje su otvorene za sve studente rezidente i za nerezidente u skladu sa uslovima vezanim za rad u Luksemburgu. Kriterijumi prihvatljivosti su jednaki za sve studente (u okviru kratkog ciklusa, prvog ciklusa, drugog ciklusa studija), uključujući i studente koji učestvuju u mobilnosti i studiraju u drugoj zemlji. Osnovna stipendija: 2000 EUR po akademskoj godini, bez ikakvih uslova. Stipendija za mobilnost: 2450 EUR po akademskoj godini, za studente koji pohađaju visoko obrazovanje u drugoj zemlji i imaju troškove smještaja. Stipendije po osnovu socijalnih kriterijuma: 0 do 3800 EUR, u zavisnosti od prihoda porodice studenta. Naknade za registraciju: 0 do 1 850 EUR (u vidu stipendije) + 0 EUR do 1 850 EUR (u vidu kredita).
- Studentski **kredit** za koji garantuje država: osnovni kredit od 6500 EUR se dodjeljuje svakom studentu rezidentu po akademskoj godini. Iznos kredita se povećava ako student ne dobije potpunu ili djelimičnu socijalnu stipendiju. Otplata počinje dvije godine po završetku ili prestanku studija i mora se završiti za 10 godina.
- **Porodični dodaci**: 500 EUR, dodjeljuje se ako drugo dijete iz istog domaćinstva ispunjava uslove za finansijsku podršku u visokom obrazovanju (500 EUR po djetetu koje studira, po akademskoj godini).
- Ne postoje **poreske olakšice** niti stipendije po osnovu uspjeha.

MAĐARSKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

- Postoje dva osnovna tipa finansijskog statusa studenata: studenti koji se finansiraju iz državnog budžeta koji ne plaćaju naknade, i samofinansirajući studenti koji plaćaju. Mjesta za budžetske studente, dostupna i za redovne i vanredne studente, dodjeljuju se kroz centralizovani upisni postupak, koji se prevashodno bazira na akademskim rezultatima, ali se određeni fokus stavlja na studente u nepovoljnom položaju i studente sa invaliditetom. Tokom 2015. godine, 64,7% studenata se finansiralo iz državnog budžeta.
- Ustanove visokog obrazovanja utvrđuju naknade za samofinansirajuće studente za različite nivoe i oblasti studija. Naknade se kreću od 230000 do 4400000 HUF za prvi ciklus studija i od 300000 do 3300000 HUF za drugi ciklus studija. Za jedinstvene programe master studija naknada se kreću između 300000 i 2700000 HUF. Za programe kratkog ciklusa naknade variraju od 140000 do 400000 HUF.
- Svi međunarodni studenti (koji nisu iz zemalja članica EU/EEP) plaćaju naknade. Informacije o obimu naknada nisu dostupne.

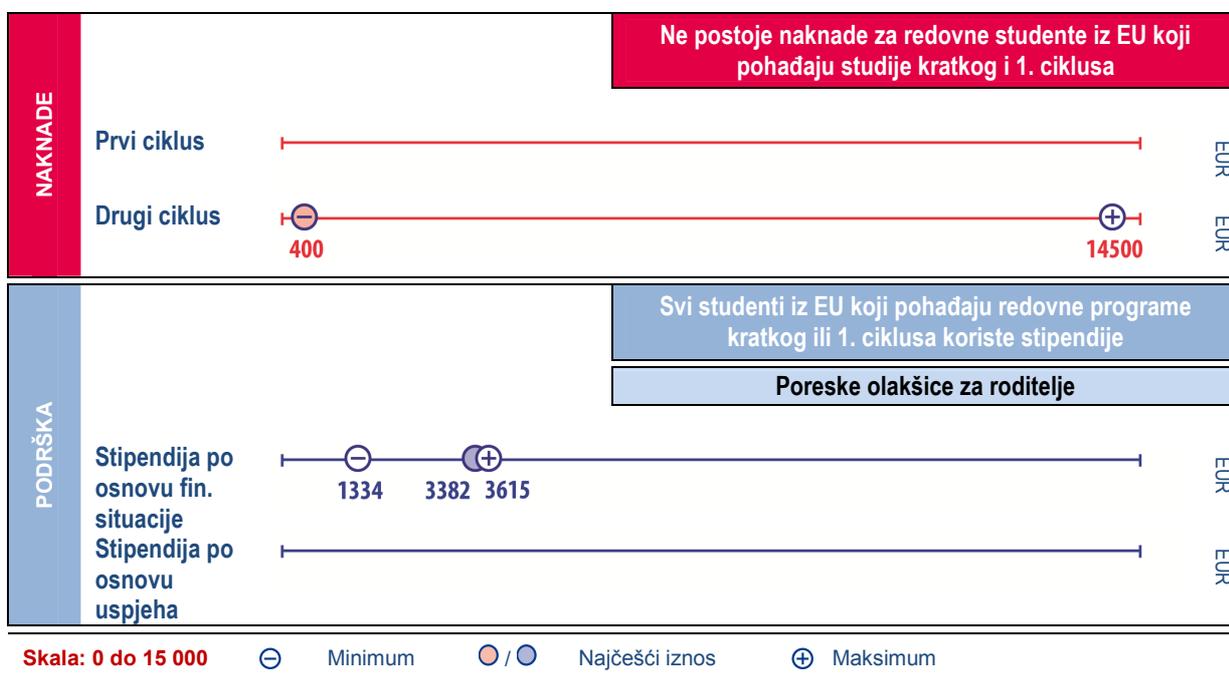
Podrška (2016/17)

- **Stipendije po osnovu finansijske situacije** isplaćuju se tokom 10 mjeseci u godini, a samo redovni budžetski studenti imaju pravo na njih. Za studente sa jednim živim roditeljem i onima pod zakonskim starateljstvom do 18 godina, stipendija iznosi 119000 HUF po akademskoj godini. Za višestruko ugrožene studente, studente bez oba roditelja, studente koji izdržavaju lica ili studente iz velikih porodica, naknada iznosi 238000 HUF po akademskoj godini. Studenti u nepovoljnom položaju mogu konkurisati za stipendiju *Bursa Hungarica* koju zajednički finansiraju opštine i ustanove visokog obrazovanja, a u prosjeku iznosi 25427 HUF. U jesenjem semestru akademske 2015/16. godine ovu stipendiju je koristilo 6,4% svih studenata 1. i 2. ciklusa. Takođe su dostupne jednokratne početne i pomoć po osnovu urgentnosti.
- **Stipendije po osnovu uspjeha** dostupne su za redovne budžetske studente, pri čemu najviše 50% studenata može koristiti ovu podršku. Minimalni iznos je 59500 HUF po akademskoj godini. Druga stipendija po osnovu uspjeha „Stipendija Republike Mađarske“ odobrava se za najviše od 0,8% budžetskih studenata u iznosu od 340000 HUF po akademskoj godini.
- Na raspolaganju su dva **kredita** koje subvencionise vlada. Prvi, sa maksimalnim trajanjem od pet godina (duže za predmete kao što je medicina), za budžetske i za samofinansirajuće studente, u maksimalnom iznosu od 50000 HUF mjesečno (60000 HUF za pojedine kategorije studenata u nepovoljnom položaju) za period od 10 mjeseci godišnje. Tokom 2015/16. godine, 9% studenata je koristilo ovaj kredit. Drugi kredit (kredit 2) služi samo za naknade. Tokom 2015/16. godine, 18% studenata koristilo je ovaj kredit. Studenti koji plaćaju naknade mogu istovremeno koristiti oba kredita. Otplata kredita mora početi četiri mjeseca po isteku statusa studenata, odnosno do 40. godine, pri čemu je otpлата vezana za lični dohodak.
- Ne postoje **poreske olakšice za roditelje niti porodični dodaci**.

⁽²²⁾ U Mađarskoj se „najčešći iznos“ odnosi na prosječan iznos naknada i stipendija.

MALTA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

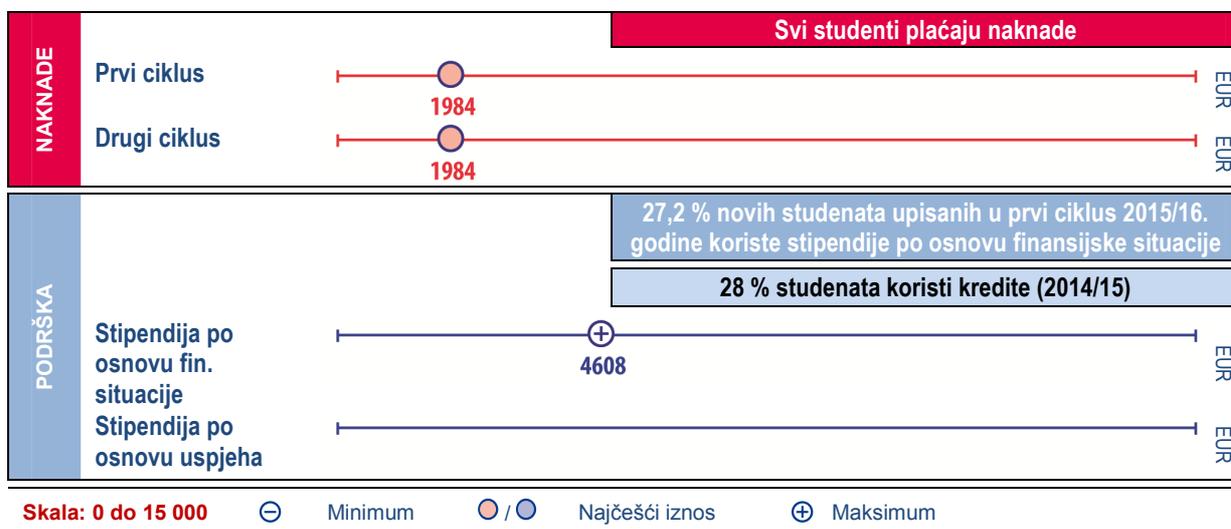
- Naknade se ne odnose na Maltežane i državljane zemalja članica EU/EFTA/EEP koji pohađaju redovne i vanredne dnevne programe na Univerzitetu Malte, Malteškom koledžu umjetnosti, nauke i tehnologije (MCAST). Vanredna nastava postoji samo na Univerzitetu Malte. Vanredni večernji programi su samofinansirajući (900 EUR godišnje).
- U drugom ciklusu studija godišnja naknada iznosi 400 EUR za sve državljane Malte i EU na Univerzitetu Malte. Naknade se ne odnose na programe drugog ciklusa neophodne za rad u određenoj profesiji. Studenti koji prate programe drugog ciklusa koji se realizuju u saradnji sa stranim univerzitetima plaćaju veće naknade. Godišnje naknade za redovne večernje programe kreću se od 400 do 14500 EUR (najčešće 400 EUR). Godišnje naknade za vanredne studije kreću se od 400 do 4500 EUR (najčešće 1600 EUR)
- Za državljane zemalja članica EU/EFTA/EEP ne postoji naknada za redovne programe kratkog ciklusa na Univerzitetu Malte, Malteškom koledžu umjetnosti, nauke i tehnologije (MCAST) i Institutu za turističke studije (ITS). Studenti koji pohađaju programe kratkog ciklusa plaćaju 900 EUR godišnje.
- Međunarodni studenti plaćaju naknade, i to veće od onih koji plaćaju Maltežani i državljani EU.

Podrška (2016/17)

- Svi redovni studenti koji pohađaju programe kratkog i prvog ciklusa (državljeni Malte i zemalja članica EU/EFTA/EEA) koriste **stipendiju** za troškove života. Studenti koji prate „propisane programe“ (navedeni u Pravnoj noti 372 od 2005. godine) dobijaju godišnju stipendiju u iznosu od 698,81 EUR i deset rata od po 151,99 EUR svake četiri nedjelje u periodu od oktobra do juna. Studenti koji pohađaju ostale redovne programe („opšti programi“) dobijaju godišnju stipendiju od 465 EUR i deset rata od po 86,85 EUR svake četiri nedjelje u periodu od oktobra do juna. Na početku studija se nudi jednokratna pomoć od 698,81 EUR odnosno 465,87 EUR. Stipendije za troškove života se dodjeljuju za programe drugog ciklusa čijim završetkom se stiže regulisana profesija. Stipendija za troškove života se povećava proporcionalno na godišnjem nivou kako bi odrazila nacionalno prilagođavanje troškova života (COLA).
- Studenti koji na osnovu dokazanih poteškoća ostvare pravo na dodatnu stipendiju za troškove života, primaju deset rata od po 291,62 EUR svake četiri sedmice, umjesto cjelokupnog iznosa odjednom. Studenti koji pohađaju „opšti program“ dobijaju godišnju stipendiju od 465,87 EUR, dok studenti koji pohađaju „propisani program“ dobijaju 689,81 EUR.
- Nekoliko šema stipendiranja dostupno je za studente koji žele da studiraju u inostranstvu.
- Roditelji čija djeca pohađaju visoko obrazovanje koriste godišnji **poreski popust** koji iznosi od 150 EUR do 840 EUR, dok djeca ne navrše 23 godine života. Vanredni studenti ili studenti koji rade nemaju pravo na smanjenje poreza.
- Ne postoje **kredit** niti **porodični dodaci**.

HOLANDIJA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

NAPOMENA: PREGLED PODATAKA ODNOSI SE NA STUDENTE UPISANE NAKON 1. SEPTEMBRA 2015. GODINE.

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

- Naknade se utvrđuju na centralnom nivou (trenutno 1984 EUR za 2016/17. godinu) i moraju ih plaćati svi studenti (prvi ciklus, drugi ciklus, kratki ciklus). Studenti koji pohađaju vanredne programe ili programe koji kombinuju studije i rad (dualni programi) plaćaju se između 1163 i 1984 EUR u skladu sa odlukom ustanove visokog obrazovanja.
- Naknade za sticanje druge diplome bečelor studija ili master stepena u okviru stručnog obrazovanja u prosjeku iznose između 6500 i 7000 EUR, dok naknada za drugu diplomu bečelora u prosjeku iznosi 8000 EUR, a najviše 32000 EUR za medicinu. Iznos za drugu diplomu mastera iznosi oko 12000 EUR, pri čemu se maksimalni iznos od 32000 EUR, odnosi na ekonomiju (jedan program) i programe zdravstvene zaštite, uključujući i medicinu.
- Za međunarodne studente – koji nijesu iz zemalja članica EEP, Surinama ili Švajcarske - iznos naknade utvrđuju ustanove visokog obrazovanja bez ikakvih smjernica iz Ministarstva.

Podrška (2016/17)

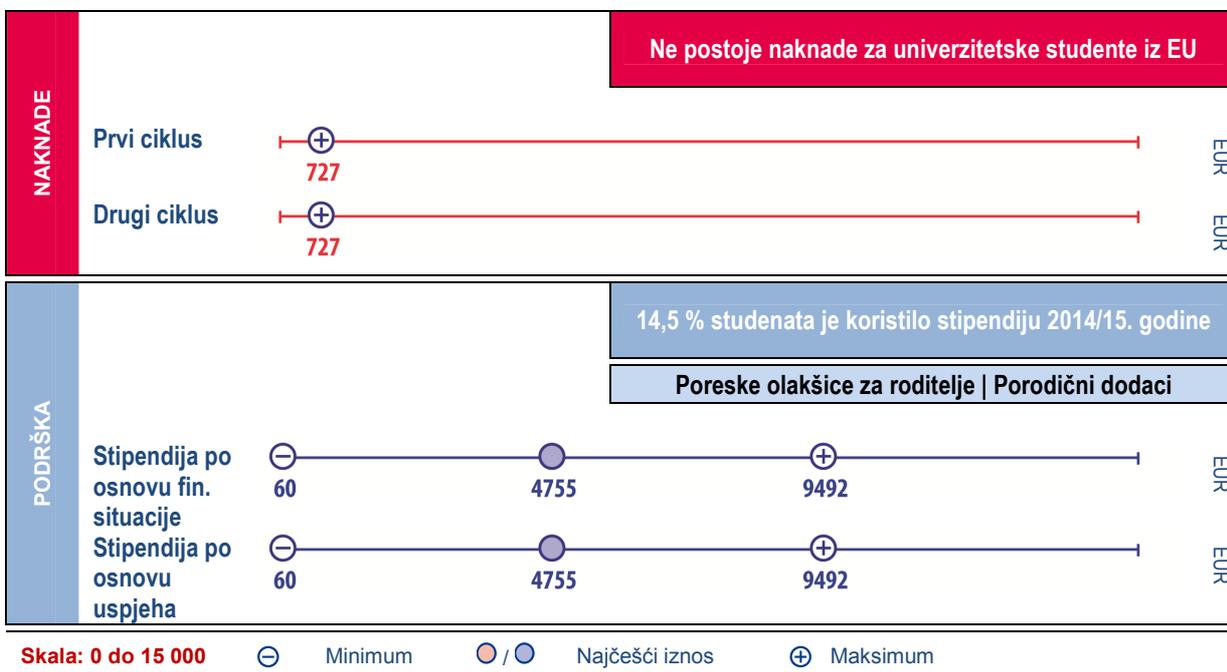
- Studenti koji pohađaju više stručno obrazovanje ili univerzitetske studije od 1. septembra 2015. godine mogu konkurisati za državni **kredit** – u maksimalnom iznosu od 1028 EUR mjesečno. Sastoji se od dva kredita: jedan za troškove života, najviše 862,50 EUR mjesečno, a drugi od 165 EUR mjesečno za troškove školarine. Studenti koji su već bili upisani prije 2015. godine imaju pravo na stipendije po osnovu finansijske situacije za standardno trajanje programa.
- Studenti mogu dobiti isti iznos kredita za dodatne tri godine nakon diplomiranja. Period otplate kredita je 35 godina. Iznos mjesečne rate za otplatu zavisi od visine kredita, ličnih prihoda i kamatnih stopa (0,01% za 2016. godinu). Kada je prihod manji od minimalne zarade nije neophodno otplaćivati kredit. Nakon 35 godina, preostali dug se otpisuje. Takođe je moguće smanjiti plaćanja ukoliko se prihod smanji za najmanje 15%.
- U zavisnosti od prihoda roditelja, dostupna je dodatna **stipendija** u iznosu do 384 EUR mjesečno. Ova vrsta pomoći se ne otplaćuje ako student završi studije u roku od 10 godina, ali se maksimalni iznos kredita umanjuje. U prosjeku studenti upisani 2015/16. godine primali su godišnje iznos od oko 3900 EUR.
- Studenti koji su zbog zdravstvenog stanja produžili studiranje, imaju pravo na dodatnu godinu studentskog finansiranja. Oni takođe imaju pravo da budu oslobođeni obaveze vraćanja kredita do 1200 EUR, ukoliko diplomiraju u roku od 10 godina.
- Za sve studente koji ispunjavaju uslove javni prevoz je besplatan, bilo radnim danima ili vikendom prema njihovom izboru.
- „Vaučeri“ za stručno osposobljavanje: Studenti koji upišu visoko obrazovanje (HBO ili univerzitet) po prvi put između 2015/16. i 2018/19. godine dobijaju vaučer za stručno osposobljavanje kada završe studije. Ovaj vaučer iznosi do 2000 EUR i može se iskoristiti između 5 i 10 godina nakon diplomiranja.
- Ne postoje **poreske olakšice** za roditelje niti **porodični dodaci**.

Planirane reforme

- Od 1. avgusta 2017: *Kredit za školarinu za sve mlađe od 55 godina*: Da bi podstakli cjeloživotno učenje, svi koji su mlađi od 55 godina mogu konkurisati za studentski kredit za plaćanje školarine. Za više stručno obrazovanje i univerzitet, ova mjera će stupiti na snagu 1. septembra 2017. godine.
- Od 1. septembra 2017: *Studentski standard finansiranja od datuma upisa*: Studenti višeg stručnog ili univerzitetskog obrazovanja, koji su na početku studija mlađi od 18 godina takođe imaju pravo na studentsko finansiranje od početka studija. Trenutno se ovo primjenjuje od 1. kvartala nakon upisa.

AUSTRIJA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade 2016/17

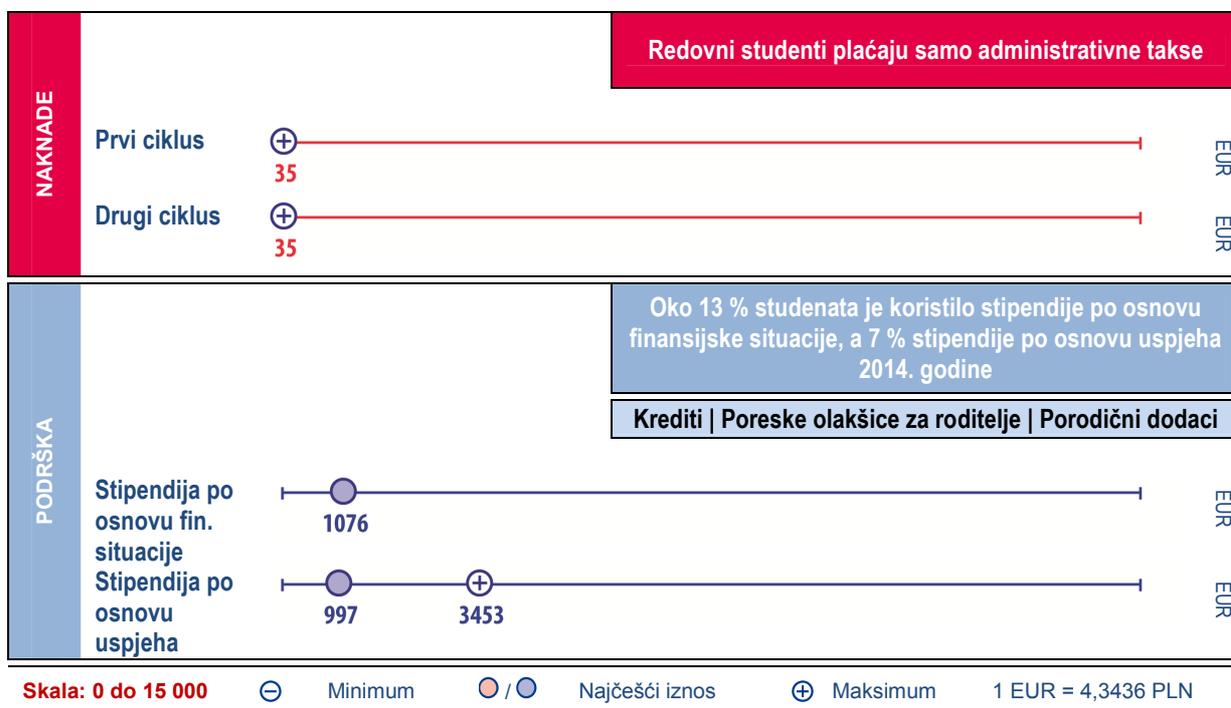
- Studenti iz EU i oni sa istim pravima ne moraju da plaćaju školarine na univerzitetima i univerzitetskim koledžima za obrazovanja nastavnika (*Pädagogische Hochschule*). Takođe ne postoje administrativne takse. U slučaju da studenti prekorače maksimalno trajanje studija za preko godinu dana, moraju platiti 363,36 EUR po semestru. Izuzimanje od plaćanja naknada može biti odobreno u slučajevima kao što su studije ili stažiranje u okviru transnacionalnih programa mobilnosti, bolesti i trudnoće, studenata sa invaliditetom.
- Univerziteti primijenjenih nauka (*Fachhochschulen*) imaju pravo da naplaćuju naknade do maksimalnog iznosa od 363,36 EUR po semestru.
- U Austriji ne postoje programi kratkog ciklusa u visokom obrazovanju.
- Međunarodni studenti (tj. studenti koji nijesu iz zemalja članica EU i EEP) na univerzitetima generalno moraju da plaćaju naknade od 726,72 EUR po semestru. Studenti iz zemalja u razvoju mogu biti oslobođeni plaćanja naknada prema odluci univerziteta. Studenti iz najmanje razvijenih zemalja su oslobođeni plaćanja. *Fachhochschulen* ima pravo da naplaćuje naknade za pokrivanje troškova, koji su obično veći od 363,36 EUR po semestru za studente koji nijesu iz zemalja EU i EEP.

Podrška 2016/17

- **Stipendije** saveznih država za studije prvog i drugog ciklusa mogu se sistematski podijeliti na dva dijela: direktno finansiranje studija koje se isplaćuje u gotovini i indirektno finansiranje studija. Indirektno finansiranje može biti prenos sredstava roditeljima studenata (npr. porodični dodaci i poreske olakšice) ili nenovčane naknade (npr. zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezgoda za studente, te poreske olakšice).
- Direktna podrška za studente se isplaćuje u mjesečnim ratama do 9492 EUR godišnje na osnovu socijalnih kriterijuma i dobrih akademskih rezultata. Iznos se procjenjuje na osnovu prihoda roditelja, studenta i njegovog supružnika, kao i broja članova porodice. Od studenata se može tražiti da izvrše povraćaj stipendije kada nedostaje dokaz o akademskom postignuću nakon prva dva semestra.
- Roditelji studenata mogu dobijati **porodične dodatke** (158,90 EUR mjesečno po djetetu) i **poreske olakšice** (58,40 EUR mjesečno po djetetu) ako je student mlađi od 24 godine (u izuzetnim slučajevima do 25 godina) i studira.
- Ne postoje studentski **kredit**.

POLJSKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

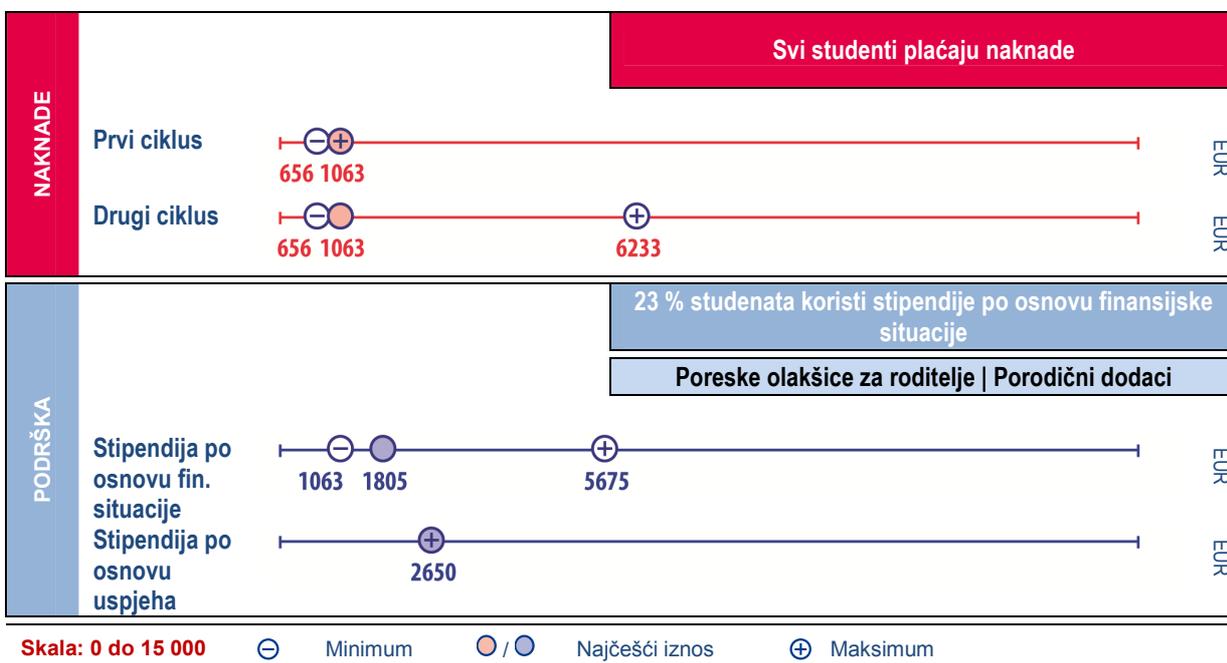
- Redovni studenti državnih ustanova visokog obrazovanja plaćaju školarinu samo ako ponavljaju studijski predmet. Redovni studenti plaćaju godišnje školarine koje u prosjeku iznose oko 4700 PLN, a utvrđene su od strane ustanova visokog obrazovanja. Svaka ustanova može obezbijediti izuzeća i smanjenja.
- Svi studenti plaćaju naknadu od najviše 150 PLN koja se odnosi na upisni postupak jedput po ciklusu studija. Studenti takođe plaćaju administrativne takse koje se odnose na studentske lične karte, studentske registre i diplome.
- U Poljskoj ne postoje programi kratkog ciklusa.
- Studenti iz zemalja članica EU i EFTA i drugih definisanih kategorija (npr. studenti sa statusom izbjeglica) studiraju prema istim pravilima kao i državljani Poljske. Naknade za druge međunarodne studente određuju ustanove visokog obrazovanja.

Podrška (2016/17)

- **Stipendije** po osnovu finansijske situacije su dostupne za sve studente (1. i 2. ciklusa, i vanrednih studija) sa niskim ličnim/porodičnim prihodima i studentima sa invaliditetom. Prag prihoda neophodan da studenti sa niskim porodičnim prihodom ostvare pravo na stipendiranje po osnovu finansijske situacije utvrđuju ustanove visokog obrazovanja, a iznosi između 668,20 i 1 043,90 PLN po osobi mjesečno. Tokom 2014. godine, 13,28% svih studenata je koristilo ovu vrstu stipendije, dodijeljenu na osnovu socio-ekonomske situacije, a 1,64% svih studenata je koristilo stipendije na osnovu finansijske situacije za studente sa invaliditetom. Prosječan iznos je bio 4674,28 PLN po godini.
- Stipendije po osnovu uspjeha dodjeljuju se najboljim redovnim i vanrednim studentima. Prosječan iznos ovih stipendija je 4332,70 PLN po godini. Tokom 2014. godine 7,43% svih studenata koristilo je ovaj tip stipendije. Ukupan mjesečni iznos stipendija po osnovu finansijske situacije i uspjeha ne smije biti veći od 90% od najniže osnovne plate asistenta (najniža akademska pozicija u ustanovama visokog obrazovanja), u skladu sa zakonom.
- **Krediti** u iznosu od 6000 PLN godišnje mogu se odobriti za studente bilo kojeg ciklusa čiji lični su prihodi ispod 2500 PLN mjesečno neto (za 2014/15). Država garantuje za kompletan kredit za studente sa porodičnim prihodom od 600 PLN mjesečno po osobi i za 70% za studente sa porodičnim prihodom od 1000 PLN mjesečno. Studenti koji započnu studije prije nego što navrše 25 godina mogu konkurisati za kredit koji se odobrava za period studiranja ili najviše šest godina. Otplata počinje dvije godine nakon diplomiranja. Tokom perioda primanja kredita i naredne dvije godine, kamata se plaća iz državnog budžeta, a kasnije se kamatne stope ograničavaju. Najboljih 5% diplomaca mogu biti oslobođeni 20% kredita.
- **Poreska olakšica** iznosi 1112,04 PLN po djetetu godišnje (2015) za roditelje/staratelje studenata do 25 godina starosti pod uslovom da njihov prihod ne prelazi određeni nivo, i da student ne ostvaruje oporezivi prihod (uključujući kapitalnu dobit) veći od 3 089 PLN godišnje. Ne postoje olakšice koje se odnose samo na studente.
- **Porodični dodaci** se zasnivaju na niskim prihodima roditelja ili invaliditetu studenta.

PORTUGAL

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

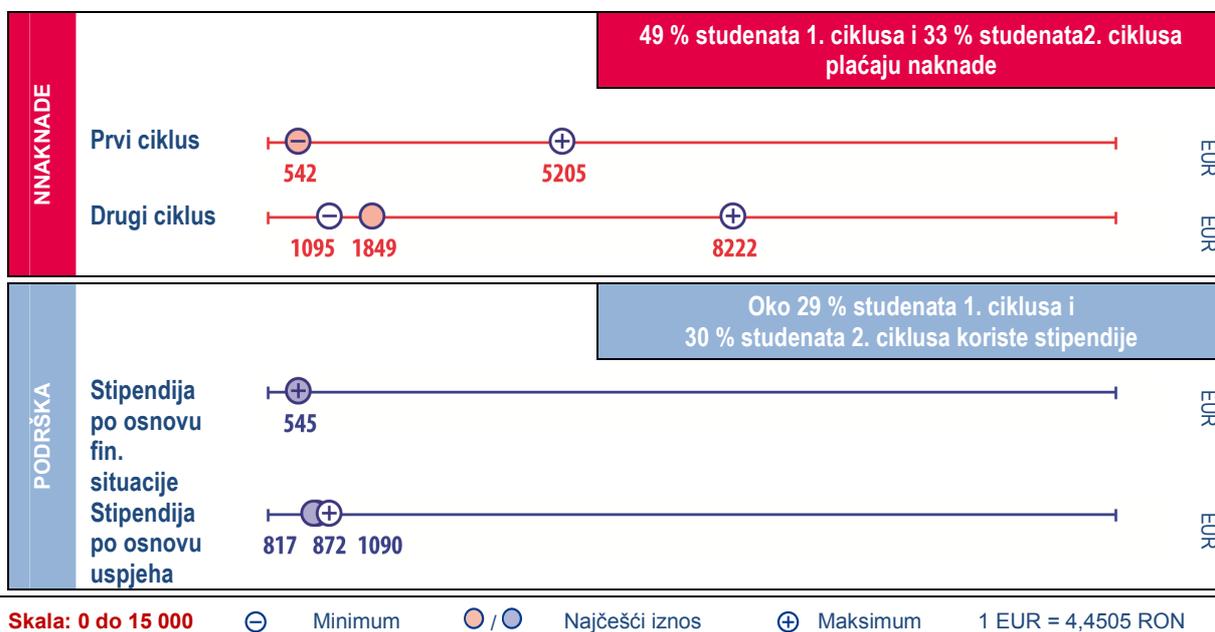
- Svaka državna ustanova visokog obrazovanja utvrđuje godišnju školarinu za programe prvog ciklusa, integrisane programe drugog ciklusa (*mestrados integrados*) i za programe drugog ciklusa (*mestrados*) čije pohađanje neophodno nakon stepena prvog ciklusa radi praktikovanja određene profesije, u skladu sa zakonom. Iznos se kreće od 656,50 do 1063,47 EUR. Minimalne i maksimalne vrijednosti navedenih naknada zamrznute su za akademsku 2016/17. godinu.
- Za sve ostale programe drugog ciklusa, same državne ustanove visokog obrazovanja utvrđuju školarine, bez ikakvih ograničenja. Postoji širok raspon iznosa školarina koji uglavnom zavisi od troškova i kvaliteta programa.
- Godišnju školarinu za programe kratkog ciklusa definišu pojedinačne ustanove. Ona ne može biti veća od 1063,00 EUR (maksimalna vrijednost za programe prvog ciklusa, integrisane programe drugog ciklusa i programe drugog ciklusa koji su zakonski neophodni za praktikovanje određene profesije).
- Međunarodni studenti plaćaju veću školarinu nego domaći studenti, dok ustanove visokog obrazovanja same odlučuju o iznosima koji se naplaćuju.

Podrška (2016/17)

- Studentske **stipendije** mogu biti zasnovane na finansijskoj situaciji ili uspjehu. Pravo na stipendije po osnovu finansijske situacije određuje se na osnovu prihoda studenta i njegove porodice. Stipendije po osnovu finansijske situacije zavise od visine naknada i kreću se od 1063,47 EUR do 5675 EUR. Stipendije po osnovu uspjeha iznose 2650,00 EUR godišnje. Broj stipendija po osnovu finansijske situacije koje svaka institucija može da obezbijedi je unaprijed određen odnosom 1 stipendija na 500 studenata. Da bi stekli pravo na stipendiju, studenti moraju ispuniti sve obaveze iz prethodne godine i imati dobre ocjene (preko 16 na skali od 0 do 20). Dodatne stipendije se obezbjeđuju za najviše 1000 studenata koji se radi studiranja sele u manje naseljene djelove Portugala. Iznos na godišnjem nivou je 1500 EUR.
- Postoji posebna šema **kredita** po niskim stopama za studente za koje garantuje vlada.
- Poreske olakšice za roditelje** se obezbjeđuju kroz odbitak poreza za troškove obrazovanja. Poreska olakšica iznosi 30% svih troškova obrazovanja, pri čemu je ograničena na 800 EUR. Mogu postojati dodatna ograničenja u zavisnosti od ukupnih prihoda porodice, pri čemu se olakšice umanjuju sa povećanjem ukupnog prihoda.
- Porodični dodatak** - dječiji dodatak - odobrava se porodicama sa djecom mlađom od 24 godine u visokom obrazovanju, kada prihod domaćinstva ne prelazi iznos koji je 1,5 put veći od indeksa socijalne podrške pomnožen sa 14 (2013: 8803,62 EUR) i ako je vrijednost porodične imovine manja od indeksa socijalne podrške pomnožene sa 240 (2013: 100612,80 EUR).

RUMUNIJA

GLAVNE KARAKTERISTIKE ⁽²³⁾

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

- Postoje dvije vrste finansijskog statusa studenata: budžetski i samofinansirajući. Svake godine vlada odlučuje o broju budžetskih mjesta. Svi studenti plaćaju registracione takse koje utvrđuju ustanove visokog obrazovanja.
- Kada je riječ o studentima koji plaćaju naknadu, senat svakog univerziteta odlučuje o visini naknada za pojedinačne programe, kao i o izuzećima na osnovu finansijske situacije ili uspjeha.
- Naknade se računaju na osnovu prosječnog broja redovnih studenata i iznosa državnog budžeta: Za prvi ciklus: 2410 RON za oblast društvenih nauka; 4752,96 RON za oblast inženjerskih studija i računarskih sistema, i maksimalno 23166,91 RON za umjetnost (film). Za drugi ciklus: 4874,56 RON za oblast društvenih nauka; RON 8230 za oblast inženjerskih studija i računarskih sistema, a najviše 36591,16 RON za umjetnost (film).
- U Rumuniji ne postoji visoko obrazovanje kratkog ciklusa.
- Međunarodni studenti plaćaju naknade. Visina minimalne naknade utvrđena je zakonom za svaku oblast.

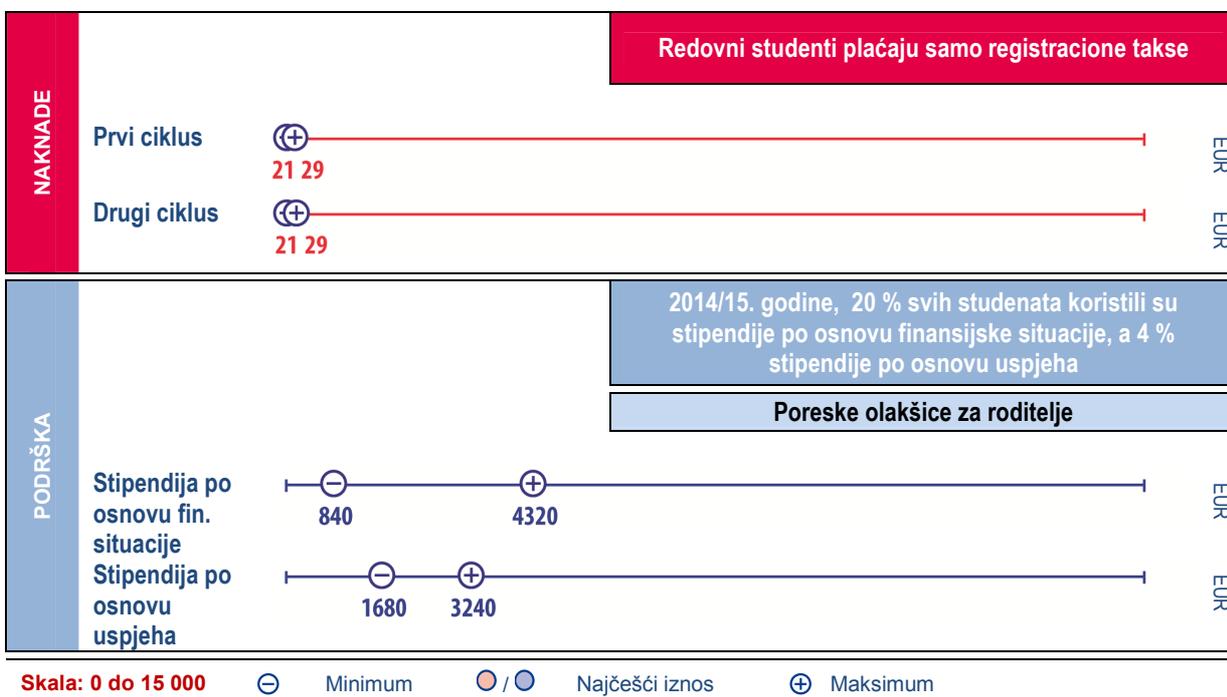
Podrška (2016/17)

- **Stipendije po osnovu finansijske situacije**, koje najčešće iznose 250 RON mjesečno i isplaćuju se 9,7 mjeseci, zasnivaju se na finansijskoj situaciji studenta. 2015. godine, 7,84% redovnih studenata je koristilo stipendiju po osnovu finansijske situacije.
- **Stipendije po osnovu uspjeha** imaju različite oblike: namjenske stipendije za studiranje (najčešće 375 RON mjesečno tokom 9,7 mjeseci) i stipendije po osnovu uspjeha (najčešće 400 RON mjesečno tokom 9,7 mjeseci). Stipendije za izuzetna postignuća (jedna po fakultetu) mogu dostići iznos od 600 RON mjesečno tokom 9,7 mjeseci. Stipendije za izvanredne rezultate u istraživanju na nivou osnovnih studija ograničene su na 500 RON mjesečno tokom 9,7 mjeseci. 2015. godine, 15,68% redovnih studenata koristilo je stipendije po osnovu uspjeha.
- Iznos stipendije utvrđuje svaka ustanova visokog obrazovanja. One nastoje da pokriju troškove ishrane i života u studentskom domu. Univerzitet utvrđuje broj stipendija od ukupnog fonda za troškove visokog obrazovanja. Ministarstvo obezbjeđuje sredstva na godišnjem nivou. Pravo na stipendiju imaju studenti prvog i drugog ciklusa, dok vanredni studenti nemaju pravo na stipendije.
- Ne postoje studentski **kredit**, **porodični dodaci** ili **poreske olakšice za roditelje**.

⁽²³⁾ Referentna godina za iznose naknada i stipendija prikazanih na dijagramu i u okviru statističkih podataka je budžetska 2015. godina.

SLOVENIJA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

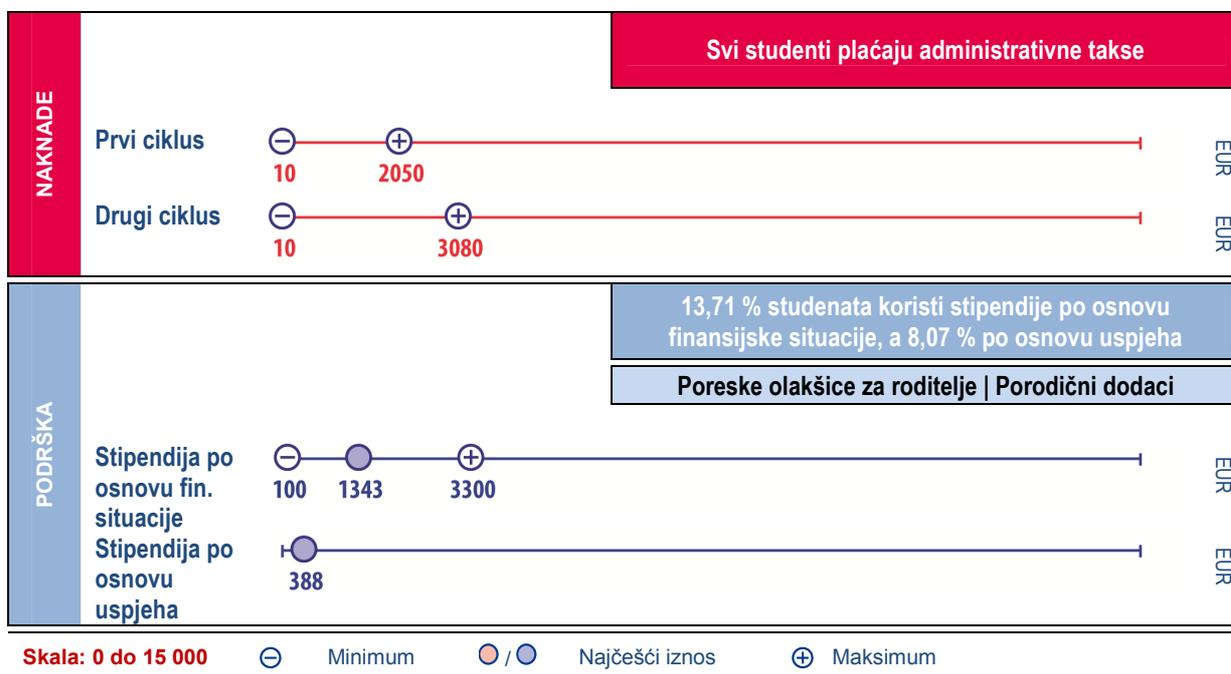
- Redovni studenti plaćaju samo registracione takse (studije kratkog ciklusa: 20-30 EUR, studije prvog i drugog ciklusa: 21-29 EUR), i troškove rada na terenu i ekskurzija ukoliko to zahtijeva studijski program. Ne postoje školarine za nacionalne studente i studente iz EU zemalja koji pohađaju redovne studije.
- Vanredni i međunarodni studenti plaćaju iste naknade koje utvrđuju ustanove visokog obrazovanja. Za prvi ciklus studija školarine se kreću od 1950 EUR do 920 EUR, odnosno od 800 EUR do 15831 EUR za drugi ciklus studija. Školarine za programe visokog obrazovanja kratkog ciklusa kreću se od 1045 EUR do 3250 EUR.

Podrška (2016/17)

- Studentske **stipendije** mogu se dodjeljivati po osnovu finansijske situacije ili uspjeha. Stipendije su dostupne tokom 12 mjeseci u godini. Korporativne stipendije se takođe mogu sufinansirati iz javnih fondova. Ista vrsta podrške je dostupna za studente kratkog, prvog i drugog ciklusa.
- Stipendije po osnovu finansijske situacije dostupne su za studente u nepovoljnom ekonomskom položaju. Iznos zavisi od prihoda domaćinstva. Osim toga, mogu se odobriti naknade za akademski učinak, život van porodične kuće i posebne obrazovne potrebe. Tokom akademske 2014/15. godine, 20% svih studenata je koristilo stipendiju po osnovu finansijske situacije.
- Stipendije po osnovu uspjeha dodjeljuju se studentima sa izuzetnim dostignućima u istraživačkoj i umjetničkoj oblasti, na takmičenjima i/ili ostvarenim akademskim rezultatima. Osim osnovnog iznosa stipendije po osnovu uspjeha, mogu se odobriti i dodaci za život van porodične kuće i posebne obrazovne potrebe. Tokom akademske 2014/15. godine, 4% svih studenata koristilo je stipendiju po osnovu uspjeha.
- Redovni i vanredni studenti imaju pravo na stipendiju ako nijesu zaposleni, ili su registrovani kao nezaposleni ili rukovodioci kompanije ili privatne ustanove mlađi od 27 godina prilikom upisa na prvi stepen. Oni moraju imati slovenačko državljanstvo i/ili boravište u Sloveniji.
- Kredit** se ne obezbjeđuju.
- Poreske olakšice za roditelje** takođe se obezbjeđuju za svako izdržavano dijete i zavise od broja djece koja se izdržavaju (od 2436 EUR do 7957 EUR godišnje za 2016. godinu). Roditelji nezaposlenih ili samozaposlenih studenata koji imaju manje od 26 godina prilikom upisa studija, imaju pravo na ovu vrstu olakšica.
- Porodični dodaci** se ne obezbjeđuju.

SLOVAČKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

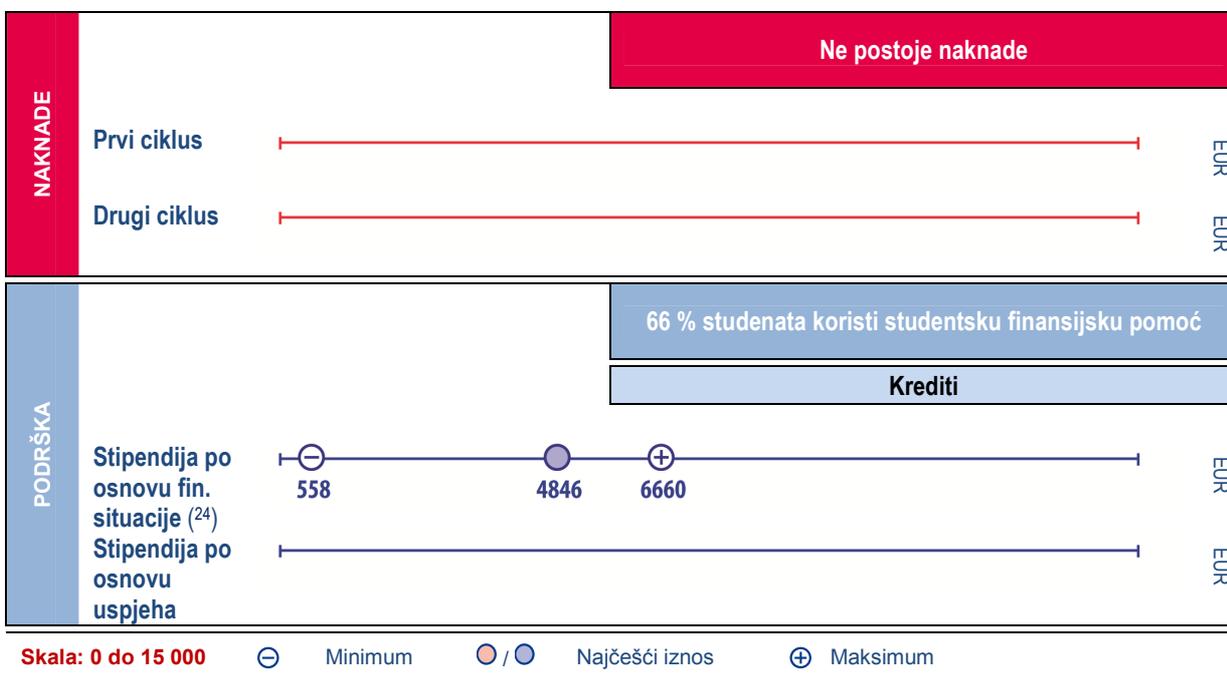
- Svi studenti plaćaju registracione takse od 10 EUR do 100 EUR po akademskoj godini. Redovni studenti u državnim ustanovama visokog obrazovanja (kratki, prvi i drugi ciklus) koji ne prekorače „redovno“ trajanje studijskog programa ne plaćaju školarinu.
- Studenti koji prekorače „redovno“ trajanje studija ili koji pohađaju dva ili više programa istovremeno u istoj akademskoj godini moraju plaćati školarinu koja ne može biti veća od 1800 EUR po akademskoj godini za studije prvog i drugog ciklusa. Studenti upisani u eksterni/vanredni studijski program plaćaju školarine koje na godišnjem nivou iznose najviše 2050 EUR u prvom ciklusu, odnosno 3080 EUR u drugom ciklusu studija. Studenti na programima koji se obezbjeđuje isključivo na stranom jeziku plaćaju školarinu koju utvrđuju odgovarajuće ustanove visokog obrazovanja. Školarine i druge naknade na državnim ustanovama visokog obrazovanja ne mogu biti veće od 50% prosječnih troškova redovnog obrazovanja.
- Studenti koji nijesu iz zemalja članica EU plaćaju veće školarine, od 2000 do 10000 EUR godišnje.

Podrška (2016/2017)

- Studenti imaju zakonsko pravo na **stipendiju po osnovu finansijske situacije** ukoliko ispunjavaju određene uslove. Mjesečni iznos ove vrste stipendije varira od 10 EUR do 275 EUR. Pravo na nju imaju studenti prvog i drugog ciklusa studija. Studenti programa kratkog ciklusa imaju pravo na stipendije po osnovu finansijske situacije u iznosu od 22,61 do 45,21 EUR mjesečno, u zavisnosti od akademskog uspjeha.
- Ustanove visokog obrazovanja obezbjeđuju motivacione **stipendije po osnovu uspjeha** za odlične rezultate u okviru studija, istraživanja i razvoja, umjetničkih ili sportskih aktivnosti. Iznos utvrđuju ustanove visokog obrazovanja ili fakulteti. Državna subvencija za ovu svrhu se računa za 10% studenata po prosječnoj stopi od 450 EUR po studentu. Za univerzitete se obezbjeđuju dodatna sredstva za stipendije po osnovu uspjeha u specifičnim naučnim oblastima. Iznos stipendija određuju univerzitete. Obezbiježena državna pomoć se računa na osnovu prosječne stope od 1000 EUR (po studentu) za 15% studenata.
- Javno subvencionisani **kredit** koje pruža Fond za podršku obrazovanju dostupni su za redovne i vanredne studente tokom redovnog trajanja studijskih programa. Krediti se kreću od 500 EUR do 2500 EUR po godini, a koristi ih oko 1% studenata.
- Porodični dodaci** u iznosu od 23,52 EUR mjesečno isplaćuju se roditeljima studenata do 25 godina starosti koji pohađaju redovne studije, osim u slučaju prekida studija.
- Poreske olakšice za roditelje**: paušalni poreski odbitak od 21,41 EUR mjesečno. Ne postoje poreske olakšice za zaposlene studente.

FINSKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

- Ne postoje studentske naknade.
- Državljeni zemalja koje nijesu članice EU/EEP plaćaju godišnje naknade od najmanje 1500 EUR.
- Ne postoje programi visokog obrazovanja kratkog ciklusa.

Podrška (2016/17)

- Samo redovni studenti ispunjavaju uslove za studentsku podršku. Maksimalna godišnja pomoć iznosi 11260,32 EUR. Uobičajeni iznos je 8445,24 EUR (od čega 3600 EUR predstavlja studentski kredit).
- **Stipendije za studiranje**, koje zahtijevaju da student u prosjeku ostvari 60 kredita godišnje, univerzalne su za najviše 64 mjeseca. Iznosi zavise od starosne dobi i od toga da li student živi sa roditeljima. Po pravilu, za studente starije od 18 godina koji žive samostalno, maksimalan iznos je 336,79 EUR. Za studente mlađe od 20 godina koji žive sa roditeljima, obično se kreću između 62 i 163,80 EUR mjesečno.
- **Dodatak za stanovanje** pokriva 80% zakupnine za studente koji žive samostalno, uz maksimalni iznos od 201,60 EUR mjesečno. Dodatak za stanovanje ima za cilj da odgovori na potrebe (tj. manja podrška dodjeljuje se studentima sa nižim stambenim troškovima). Stipendije za studiranje i dodatak za stanovanje su obično dostupni tokom devet mjeseci samo ukoliko je prihod studenta koji se može ostvariti u bilo kojem trenutku tokom kalendarske godine, manji od 11850 EUR godišnje.
- Za studentske **kredite** od 400 EUR mjesečno garantuje vlada. Studenti koji diplomiraju u okviru određenog roka mogu ostvariti pravo na odbitak poreza (30%, za studije započete prije 1. avgusta 2014. godine) ili kompenzaciju (40% za studije započete 1. avgusta 2014. godine ili nakon toga). Otplata studentskog kredita obično počinje 1,5-2 godine nakon diplomiranja i najčešće se mora završiti tokom perioda jednakog dvostrukom trajanju studija. Kamatne stope i uslovi se dogovaraju između studenta i banke.
- Ne postoje **poreske olakšice za roditelje niti porodični dodaci**.

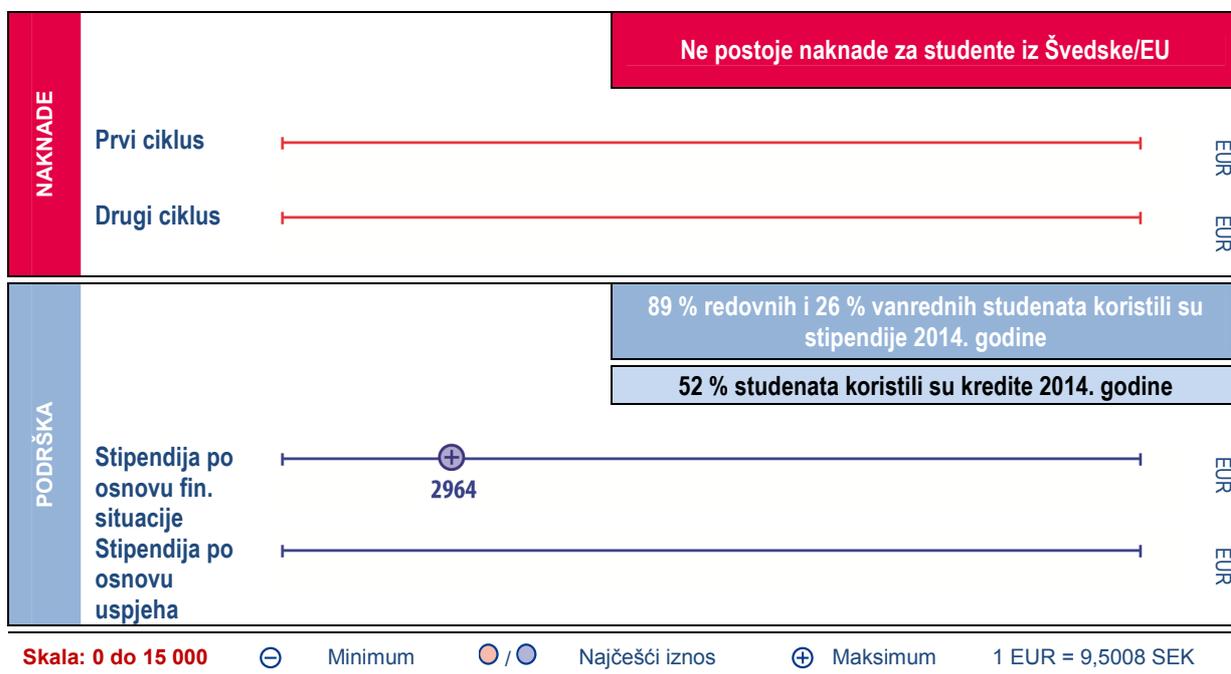
Planirane reforme

Od 1. avgusta 2017. godine, godišnje školarine će se naplaćivati međunarodnim studentima bez stalnog mjesta boravišta za programe bečelor i master studija na stranim jezicima.

⁽²⁴⁾ Napomena: vrijednost stipendije po osnovu finansijske situacije ne uključuje dodatak za stanovanje koji primaju studenti koji žive samostalno (pogledati tekst u nastavku).

ŠVEDSKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

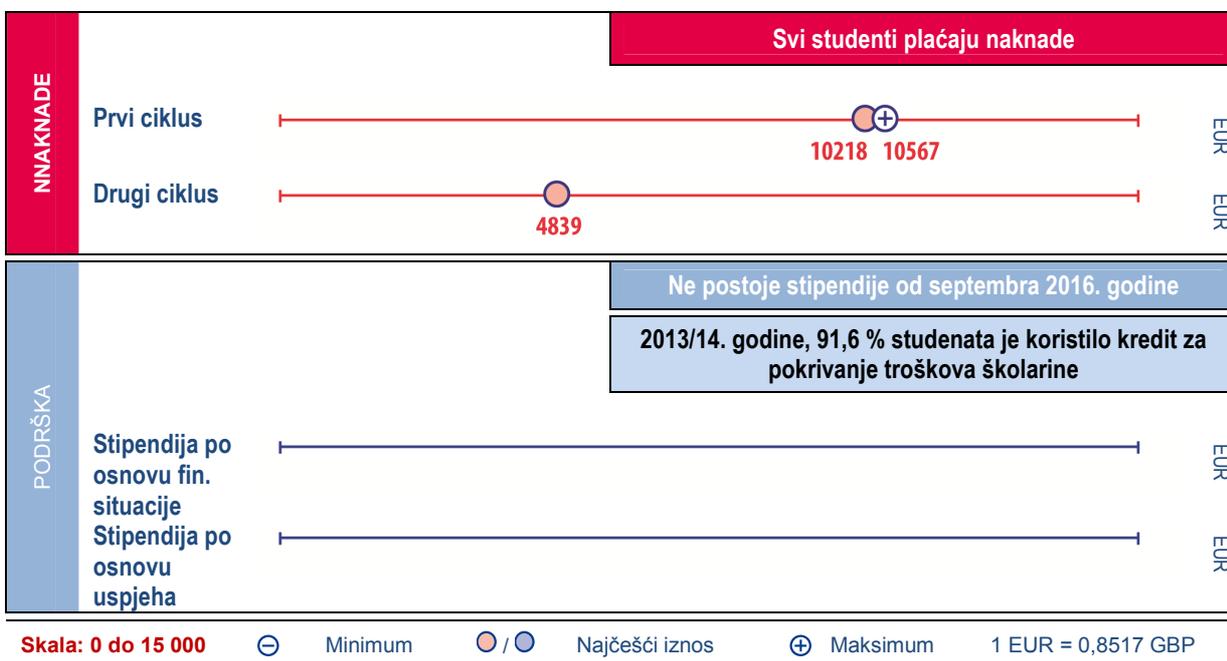
- Ne postoje naknade za redovne i vanredne studente iz Švedske i država članica EU/EFTA/EEP.
- Ostali studenti iz inostranstva plaćaju naknade od jeseni 2011. Ustanove visokog obrazovanja određuju visinu naknada, na osnovu principa potpunog pokrivanja troškova.
- Od 1. februara 2015. godine, redovni i vanredni studenti iz Švedske i država članica EU/EFTA/EEP mogu biti obavezni da plaćaju školarine ako pohađaju programe koje više ustanova realizuju zajedno, kada se sredstva ne uplaćuju švedskoj ustanovi i ne odnose se na dio obrazovanja koje organizuje švedska ustanova.

Podrška (2016/17)

- **Stipendije** u iznosu od 704 SEK nedjeljno tokom 40 nedjelja godišnje su univerzalno dostupne za redovne studente tokom šest godina. Maksimalni iznos po godini iznosi 28160 SEK. Vanredni studenti, koji studiraju najmanje 50%, mogu primiti stipendije srazmjerno njihovom tempu studiranja. Tokom 2014. godine, 71% svih studenata koristilo je stipendije.
- **Krediti** za koje garantuje država u iznosu od 1772 SEK nedjeljno za 40 nedjelja godišnje su univerzalno dostupni za redovne studente tokom šest godina. Godišnji maksimalni iznos je 70880 SEK. Vanredni studenti, koji studiraju najmanje 50%, mogu primiti kredite srazmjerno njihovom tempu studiranja. Otplata počinje najranije šest mjeseci nakon što student primi posljednji dio kredita i mora biti završena u roku od 25 godina ili prije 60. godine. Vlada odlučuje o visini kamatne stope na godišnjem nivou. Tokom 2014. godine, 52% studenata primalo je kredite.
- Studenti koji su roditelji mogu primiti dodatnu stipendiju. Takođe je moguće da neki studenti primaju dodatne kredite, te kredite za dodatne troškove vezane za studije. Ovo se, na primjer, odnosi na studente sa dodatnim troškovima za dvostruko stanovanje, putovanje, muzičke instrumente itd.
- Ne postoje **poreske olakšice** za roditelje niti **porodični dodaci**.
- Studenti koji pohađaju studije kratkog ciklusa imaju pravo na istu podršku kao i studenti prvog i drugog ciklusa.

UJEDINJENO KRALJEVSTVO – ENGLESKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Podaci za studente prvog ciklusa primjenjuju se samo na nove polaznike. Različiti aranžmani za naknade i podršku primjenjuju se na prekogranične studente u okviru Ujedinjenog Kraljevstva.

Naknade (2016/17)

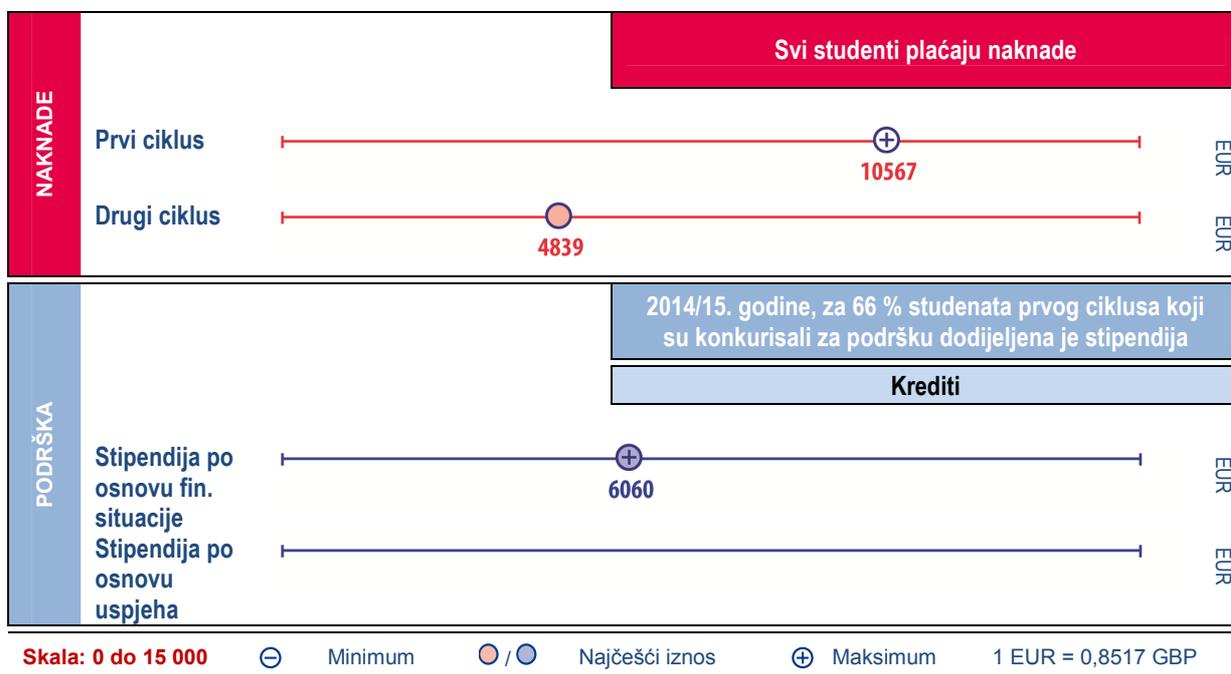
- Naknade za redovne programe prvog ciklusa utvrđuju ustanove i ograničene se na 9000 GBP za državne ustanove visokog obrazovanja. Prosječna naknada za 2015/16. godinu iznosila je 8703 GBP prije određenih izuzeća koje su obezbijedile ustanove, a 8636 GBP nakon izuzeća. Studenti se nijesu u obavezi da plaćaju unaprijed i mogu konkurisati za kredit koji pokriva puni iznos školarine. Naknade za vanredne programe prvog ciklusa studija utvrđuju ustanove i ograničene su na 6750 GBP.
- Naknade za programe drugog ciklusa studija nijesu regulisane i u velikoj mjeri se razlikuju. „Najčešći iznos“ naknada koji je prikazan (4121 GBP) predstavlja indikativni nivo naknada za studente u 2016/17. godini koji su utvrdili Istraživački savjeti Ujedinjenog Kraljevstva.
- Studenti programa kratkog ciklusa plaćaju iste naknade kao studenti programa prvog ciklusa.
- Za međunarodne studente prvog i drugog ciklusa, školarine nijesu regulisane.

Podrška (2016/17)

- Redovne studije prvog i kratkog ciklusa: studenti upisani 2016/17. godine ne dobijaju stipendiju po osnovu finansijske situacije, ali mogu dobiti veći **kredit** za troškove života. Maksimum za studente koji žive u porodičnoj kući iznosi 6904 GBP. Za studente koji ne žive u porodičnoj kući maksimum je 8200 GBP van Londona, a 10702 GBP u Londonu. Otplata kredita je zavisi od prihoda i utvrđena je na 9% zarade iznad praga od 21000 GBP; kamatne stope su jednake indeksu maloprodajnih cijena uvećanom za 3%. Specijalne stipendije za podršku su dostupne studentima koji imaju izdržavanu djecu ili lica sa invaliditetom. Mnoge ustanove takođe nude dodatne stipendije i stipendije namijenjene studentima iz nedovoljno zastupljenih grupa.
- Redovni studenti koji nastavljaju studije prvog ciklusa započete prije 2016/17. godine i dalje mogu konkurisati za stipendiju za troškove života u iznosu do 3387 GBP uz manji iznos kredita za pokrivanje troškove života. Dodijeljena stipendija zavisi od prihoda domaćinstva. Tokom 2014/15. godine, za 57,5% aplikanta koji imaju pravo na podršku (stipendiju i/ili kredit) dodijeljena je ili potpuna (42,8%) ili parcijalna (14,7%) stipendija.
- Vanredne studije prvog ciklusa: studenti koji izučavaju program sa najmanje 25% intenziteta, ili programe kratkog ciklusa, mogu konkurisati za kredit koji pokriva školarinu, a koji se otplaćuje nakon diplomiranja. Krediti za troškove života ne postoje.
- Drugi ciklus studija sa nastavom: od 2016/17. godine, za postdiplomske master studije dostupan je kredit do 10000 GBP. Isti iznos se obezbjeđuje za jednogodišnje ili duže master programe. 2. ciklus postdiplomskih studija bez nastave - pojedinačne ustanove mogu obezbijediti stipendiju po osnovu uspjeha, koja ima tendenciju da prati visinu minimalne stipendije koju predlažu Savjeti za istraživanje Ujedinjenog Kraljevstva, odnosno 14296 GBP za 2016/17. godinu.
- Poreske olakšice za roditelje i porodični dodaci** ne igraju ulogu u sistemu podrške za studente.

UJEDINJENO KRALJEVSTVO – VELS

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Podaci za studente prvog ciklusa primjenjuju se samo na nove polaznike. Različiti aranžmani za naknade i podršku primjenjuju se na prekogranične studente u okviru Ujedinjenog Kraljevstva.

Naknade (2016/17)

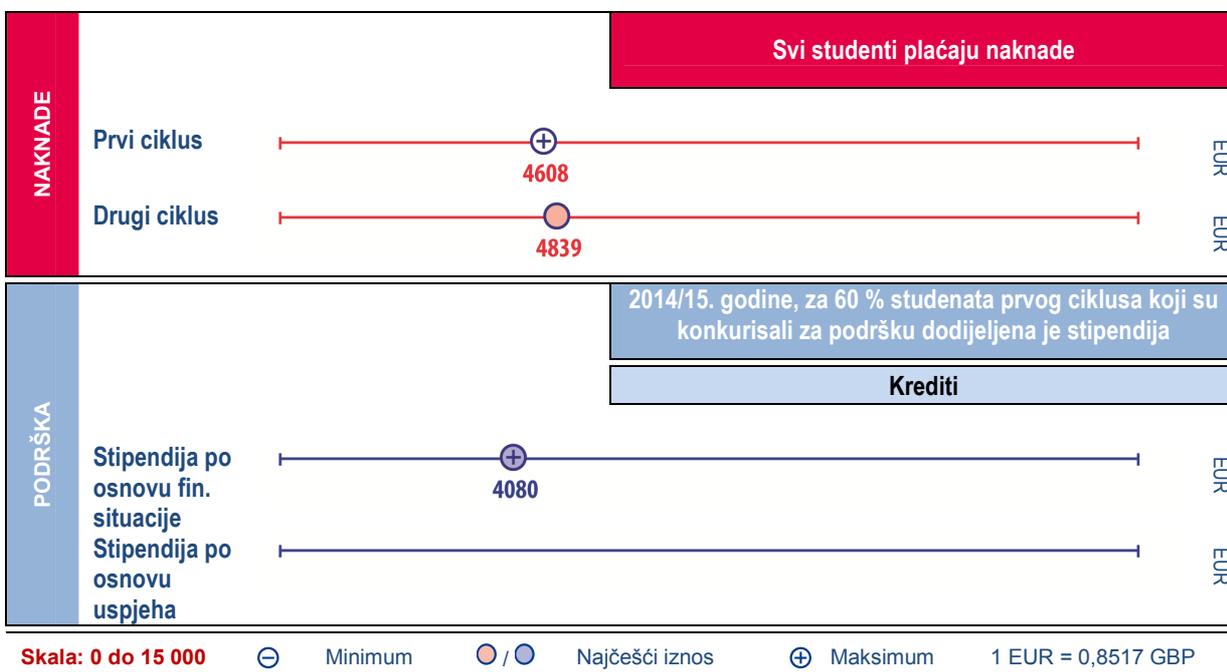
- Redovni programi prvog ciklusa: naknade utvrđuju ustanove, ali su ograničene na 9000 GBP za ustanove sa odobrenim planom školarine radi promovisanja pravičnog pristupa (da bi se zaštitio pravičan pristup za studente sa niskim prihodima i druge manje zastupljene grupe) i 4000 GBP za ustanove bez plana. Studenti nijesu obavezni da plaćaju unaprijed i mogu konkurisati za stipendiju kako bi pokrili troškove.
- Vanredni programi prvog ciklusa: maksimalna naknada iznosi 2625 GBP za studente iz Velsa koji studiraju u Velsu.
- Programi drugog ciklusa: naknade nijesu regulisane i u velikoj mjeri se razlikuju. „Najčešći iznos“ naknada koji je prikazan (4121 GBP) predstavlja indikativni nivo naknada za studente u 2016/17. godini koji su utvrdili Istraživački savjeti Ujedinjenog Kraljevstva.
- Programi kratkog ciklusa: primjenjuju se iste naknade kao za studente koji pohađaju programe prvog ciklusa.
- Za međunarodne studente prvog i drugog ciklusa školarine nijesu regulisane.

Podrška (2016/17)

- Redovni programi prvog i kratkog ciklusa: studenti mogu konkurisati za **stipendiju** do 5100 GBP i **kredit** do 3900 GBP za pokrivanje kompletnog iznosa školarine. Otplata zavisi od prihoda i utvrđena je na 9% zarade iznad praga od 21000 GBP; kamatne stope su jednake indeksu maloprodajnih cijena uvećanom za 3%.
- Paket podrške takođe uključuje **stipendije** po osnovu finansijske situacije i **kredit** za troškove života. Iznos stipendija zavisi od prihoda, sa maksimalno 5161 GBP za studente sa prihodom domaćinstva od 18370 GBP ili manje. Tokom 2014/15. godine, 66,6% studenata koji su imali pravo na podršku (stipendiju i/ili kredit) dobili su stipendiju (37,4% aplikantata je dobilo punu stipendiju i 29,2% djelimičnu stipendiju). Maksimalni kredit za studente koji žive u porodičnoj kući iznosi 4786 GBP. Za studente koji žive van porodične kuće iznosi 6183 GBP, a manje za studente koji primaju stipendiju po osnovu finansijske situacije. Otplata je utvrđena na 9% zarade iznad praga od 21000 GBP; kamatne stope su jednake indeksu maloprodajnih cijena uvećanih za 3%.
- Vanredne studije prvog ciklusa: studenti koji izučavaju program sa najmanje 25% intenziteta, ili pohađaju programe kratkog ciklusa, mogu konkurisati za kredit koji pokriva školarinu. Stipendija po osnovu finansijske situacije dostupna je studentima koji studiraju intenzitetom od najmanje 50%.
- Drugi ciklus: ne postoji univerzalni paket podrške. Postdiplomske studije drugog ciklusa bez nastave - pojedine ustanove mogu obezbijediti stipendije po osnovu finansijske situacije, koja ima tendenciju da prati visinu minimalne stipendije koju predlažu Istraživački savjeti UK, 14296 GBP za 2016/17. godinu.
- **Poreske olakšice za roditelje** i **porodični dodaci** ne igraju ulogu u sistemu podrške za studente.

UJEDINJENO KRALJEVSTVO – SJEVERNA IRSKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Podaci za studente prvog ciklusa primjenjuju se samo na nove polaznike. Različiti aranžmani za naknade i podršku primjenjuju se na prekogranične studente u okviru Ujedinjenog Kraljevstva.

Naknade (2016/17)

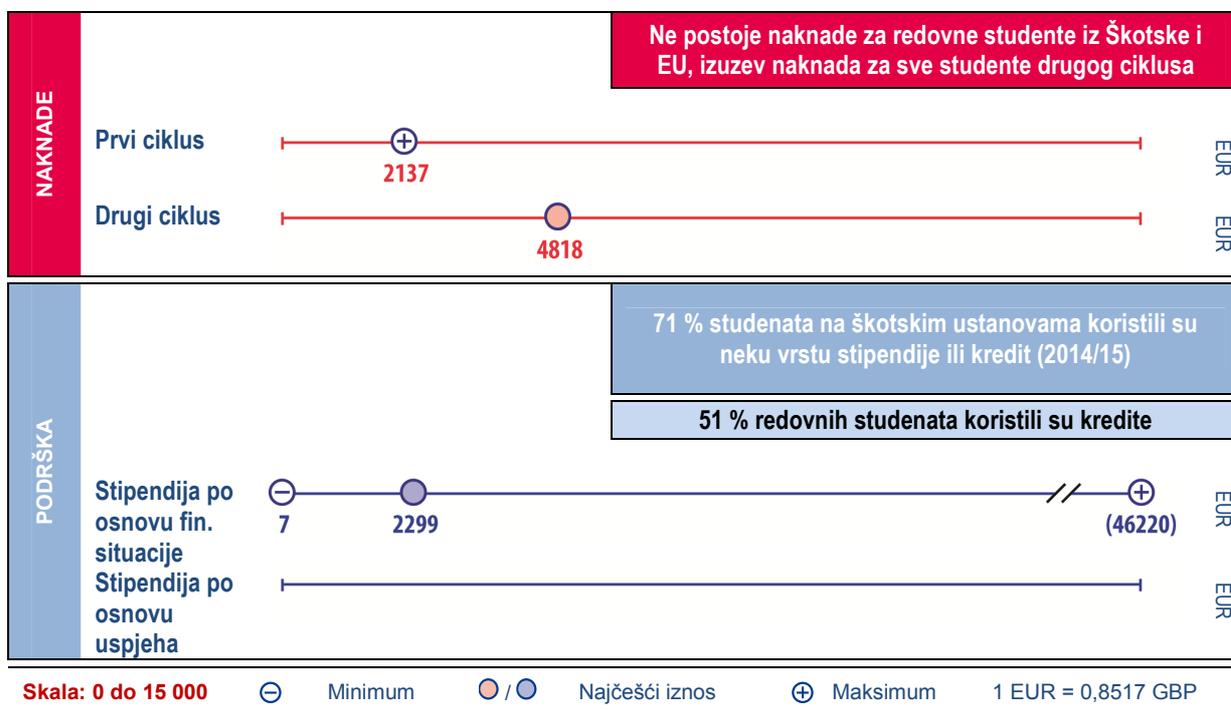
- Redovni programi prvog ciklusa: naknade utvrđuju ustanove ali su ograničene na 3925 GBP. Studenti nijesu obavezni da plaćaju unaprijed i mogu konkurisati za kredit kako bi pokrili cjelokupni iznos naknade.
- Vanredni programi prvog ciklusa: naknade nijesu regulisane i krediti nijesu dostupni.
- Programi drugog ciklusa: školarine nijesu regulisane i u velikoj mjeri se razlikuju. „Najčešći iznos“ naknada koji je prikazan (4121 GBP) predstavlja indikativni nivo naknada za studente u 2016/17. godini koji su utvrdili Istraživački savjeti Ujedinjenog Kraljevstva.
- Programi kratkog ciklusa: primjenjuju se iste naknade kao za studente koji pohađaju programe prvog ciklusa.
- Za međunarodne studente prvog i drugog ciklusa: naknade nijesu regulisane.

Podrška (2016/17)

- Redovni studenti prvog ciklusa i kratkog ciklusa studija: paket podrške uključuje **stipendije** po osnovu finansijske situacije za troškove života. Puna stipendija u iznosu od 3475 GBP dodjeljuje se studentima sa prihodom domaćinstva od 19203 GBP ili manje, a djelimične stipendije studentima čiji prihodi domaćinstva su do 41065 GBP. Tokom 2014/15. godine, 59,9% studenata koristilo je stipendiju (37,6% aplikantata je primalo punu stipendiju, a 22,3% parcijalnu stipendiju). Sve ustanove moraju ponuditi dodatnu stipendiju, čiji iznos varira, studentima koji dobiju maksimalnu stipendiju za troškove života ili posebnu stipendiju za podršku.
- Paket podrške uključuje i **kredit** za troškove života za sve studente. Maksimalni kredit iznosi 3750 GBP ako student živi u porodičnoj kući, 6780 GBP ako živi van porodične kuće i 5770 GBP za godinu programa Ujedinjenog Kraljevstva provedenu u inostranstvu. Iznos se smanjuje za studente koji koriste stipendiju po osnovu finansijske situacije. Otplata zavisi od prihoda i izvršava se po stopi od 9% prihoda iznad praga zarade od 17495 GBP.
- Vanredni studenti prvog ciklusa: paket podrške uključuje stipendije po osnovu finansijske situacije za plaćanje naknada (iako nije namijenjen da ih pokrije u potpunosti). Studenti koji studiraju 50% ili većim intenzitetom i čiji prihodi domaćinstva su do 25420 GBP primaju stipendiju za troškove. Stipendija se dodjeljuje na kliznoj skali pri čemu se maksimalni iznos dodjeljuje studentima koji studiraju intenzitetom od 75% čiji prihod domaćinstva je manji od 16843 GBP.
- Za studente drugog ciklusa studija ne postoji univerzalni paket podrške. Drugi ciklus postdiplomskih studija bez nastave: pojedine ustanove mogu obezbijediti stipendiju po osnovu uspjeha koja ima tendenciju da prati minimalne iznose stipendije koje predlažu Istraživački savjeti UK, 14296 GBP za 2016/17. godinu.
- **Poreske olakšice za roditelje i porodični dodaci** ne igraju ulogu u sistemu podrške studenata.

UJEDINJENO KRALJEVSTVO – ŠKOTSKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

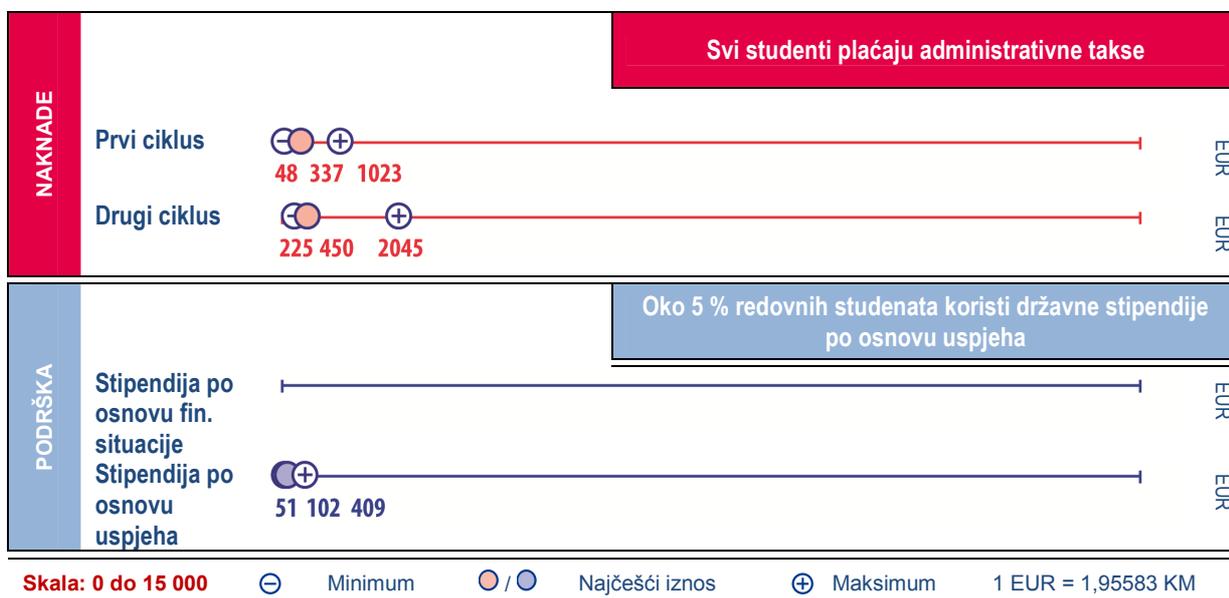
- Za studije kratkog ciklusa i prvog ciklusa, redovni studenti iz Škotske i zemalja EU ne plaćaju naknade. Studenti iz Engleske, Velsa i Sjeverne Irske su obavezni da plaćaju naknade do 9000 GBP, u skladu sa maksimalnom naknadom koja se naplaćuje u ostatku Ujedinjenog Kraljevstva. Naknade za vanredne studente nijesu regulisane, ali obično predstavljaju iznos ekvivalentan naknadi za redovne studije.
- U drugom ciklusu, naknade nijesu regulisane, a razlikuju se prema oblasti izučavanja, odnosno redovnom ili vanrednom pohađanju studija.
- Naknade za međunarodne studente (koji nijesu iz EU) nijesu regulisane i utvrđuju ih ustanove visokog obrazovanja.

Podrška (2016/17)

- Redovnim studentima prvog ciklusa studija dostupne su i stipendije i krediti, a iznosi zavise od nivoa prihoda domaćinstva. „Stipendije za mlade studente“ u iznosu od 1875 GBP po godini na raspolaganju su studentima mlađim od 25 godina na početku studija sa prihodima domaćinstva ispod 34000 GBP. „Stipendije za samostalne studente“ do 875 GBP godišnje su dostupne studentima starije dobi od 25 godina naviše, sa izdržavanom djetetom ili koji su vjenčani/u kohabitaciji, pri čemu su prihodi domaćinstva manji od 18999 GBP. Dodatna podrška je dostupna i studentima koji imaju dodatne troškove vezane za invaliditet ili teškoće u učenju.
- U zavisnosti od prihoda domaćinstva, „mladim studentima“ može biti odobren kredit od najviše 5750 GBP godišnje, a „nezavisnim studentima“ od najviše 6750 GBP godišnje. Svi studenti koji ispunjavaju uslove takođe mogu konkurisati za studentski kredit koji se ne bazira na prihodu od 4750 GBP godišnje. Studenti stiču obavezu otplate kredita u aprilu nakon što završe ili napuste program. Iznosi kredita koji se otplaćuje obično se odbijaju od zarade koju isplaćuje poslodavac po stopi od 9% prihoda iznad 17495 GBP. Tokom 2015. godine, 51% redovnih studenata je koristilo kredite. Tokom 2016/17. godine, maksimalni paket pomoći - stipendije i krediti kombinovano – iznosio je 7625 GBP.
- Posebna stipendija za troškove vanrednih studija dostupna je za studente iz Škotske i EU koji tokom studija ostvaruju 15-59,5 ECTS kredita po akademskoj godini. Nivo stipendija se zasniva na proporcionalnom iznosu regulisane naknade za redovne studije.
- Studenti drugog ciklusa studija mogu konkurisati za kredit u iznosu do 3400 GBP za odgovarajuće programe redovnih studija (1700 GBP za vanredne). Studenti drugog ciklusa koji pohađaju odgovarajuće programe mogu konkurisati i za kredit za nadonknadu troškova života do 4500 GBP.
- Poreske olakšice za roditelje i porodični dodaci ne igraju ulogu u sistemu podrške za studente.

BOSNA I HERCEGOVINA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

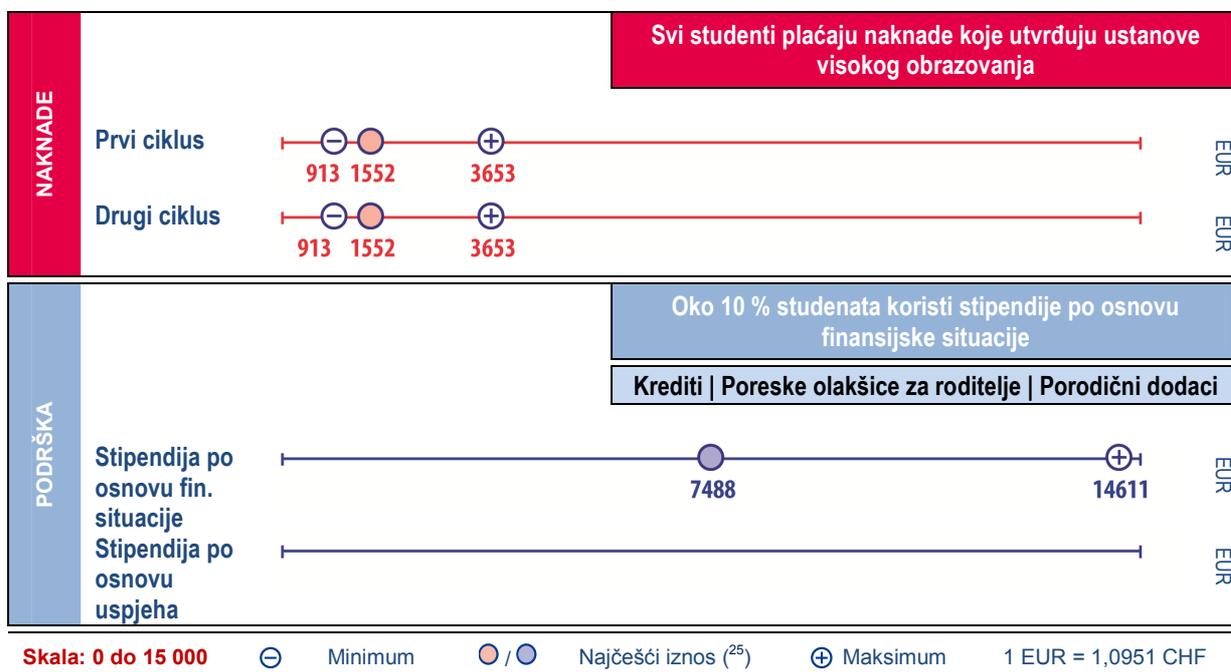
- Postoje dva osnovna tipa finansijskog statusa studenata: budžetski i samofinansirajući. 50% redovnih studenata na osam državnih univerziteta i još dvije ustanove visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini su „budžetski studenti“. Izabrani su na osnovu dobrih rezultata u srednjoj školi i na prijemnom ispitu. Njihovu školarinu plaća ministarstvo nadležno za obrazovanje, ali studenti moraju da plaćaju administrativne i ostale takse (takse za upis i prijavu, takse za izdavanje diplome i dodatka diplome itd.) u rasponu od 94 KM do 500 KM.
- 50% redovnih studenata na univerzitetima plaća školarinu. Iznosi variraju od fakulteta do fakulteta. Ovi studenti plaćaju i administrativne takse i školarine. Minimalna godišnja školarina za samofinansirajuće studente u prvom ciklusu iznosi 440 KM, a maksimalna 1500 KM, plus administrativne takse. Najčešća godišnja školarina u prvom ciklusu studija iznosi 660 KM.
- U drugom ciklusu studija godišnje naknade se kreću od 440 KM do 4000 KM. Svi studenti drugog ciklusa plaćaju školarinu i administrativne takse.
- Svi vanredni studenti (40% svih studenata) plaćaju školarinu i administrativne takse. Tokom studija prvog ciklusa godišnje naknade kreću se od 900 do 4500 KM; a tokom drugog ciklusa od 1000 do 3000 KM.
- Na ustanovama visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini ne postoje programi kratkog ciklusa.
- Međunarodni studenti mogu plaćati veće školarine, dok su ostali troškovi isti.

Podrška (2016/17)

- Ne postoje **stipendije po osnovu finansijske situacije**.
- Ministarstva nadležna za obrazovanje na nivou ustanova i kantona dodjeljuju **državne stipendije po osnovu uspjeha** za redovne studente sa državljanstvom Bosne i Hercegovine koji pohađaju državne univerzitete. Kriterijumi podobnosti uključuju elemente zasnovane na finansijskoj situaciji, kao i na uspjehu, kao što su: minimalna ocjena 8/10, uspjeh (1. do 3. mjesta) na nacionalnim ili međunarodnim takmičenjima, prihod roditelja i radni status. Mjesečna stipendija se kreće od 100 KM do 800 KM i dostupna je tokom 12 mjeseci svake godine do diplomiranja. Dodatne stipendije za studente obezbjeđuju lokalne vlasti.
- Vanredni studenti nemaju pravo da konkurišu za stipendije.
- Ne postoje **kredit**, **poreske olakšice za roditelje** niti **porodični dodaci**.

ŠVAJCARSKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

- Svi studenti (kratkog ciklusa, prvog i drugog ciklus) plaćaju naknade. Ustanove visokog obrazovanja same definišu svoje naknade. Naknade obično obuhvataju administrativne takse (upis, registracija, sertifikacija) i školarinu. Moguće su dodatne naknade za polaganje ispita, korišćenje biblioteka, sportskih objekata, društvenih i kulturnih ustanova.
- Studenti na odsustvu, studenti medicine tokom godine upisa, studenti doktorskih studija plaćaju umanjene naknade.
- Studenti u teškim materijalnim uslovima ili vanredni studenti u većini ustanova visokog obrazovanja mogu konkurisati za ukidanje ili smanjenje školarina.
- Ne postoje programi kratkog ciklusa na državnim ili javno subvencionisanim ustanovama visokog obrazovanja u Švajcarskoj.
- Neke ustanove visokog obrazovanja naplaćuju veće naknade za studente iz EU i šire.

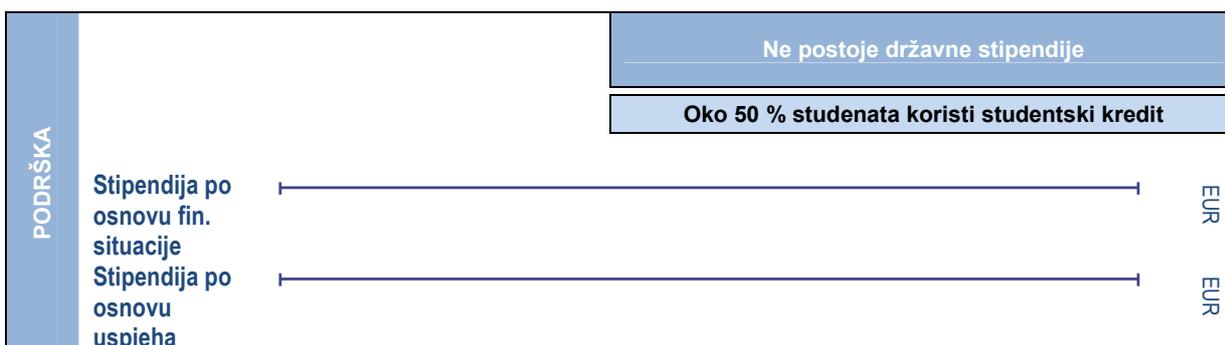
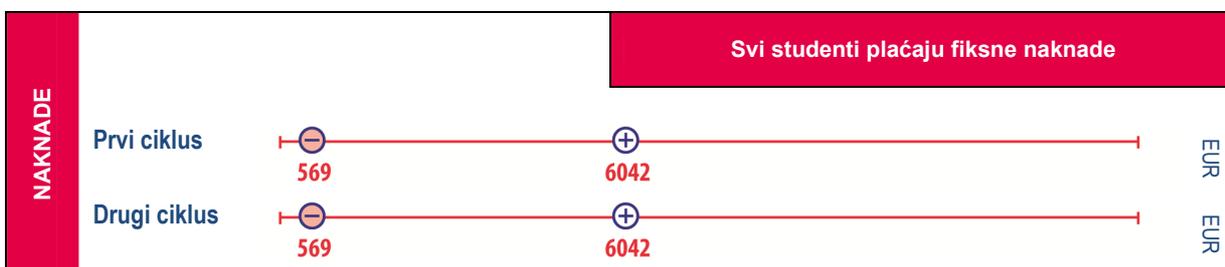
Podrška (2016/17)

- Svaki kanton ima svoje propise za obezbeđivanje **stipendija** i **kredita** ta studente koji žive u Švajcarskoj (decentralizovani sistem). U svim kantonima, odobreni iznos određuje se u zavisnosti od finansijske situacije aplikanta i njegove porodice.
- Obezbeđuje se podrška u vidu stipendija ili kredita ili oba elementa zajedno. Većina korisnika koristi samo stipendije (2014: oko 95% studenata koji koriste samo stipendije, oko 2% koji koriste samo kredite, oko 3% koji koriste i stipendije i kredite). Tokom 2014. godine najzastupljeniji kredit je iznosio 6200 CHF.
- Neke ustanove visokog obrazovanja imaju sopstvena sredstva za dodatnu podršku studenata. Studenti za njih mogu konkurisati samo ako su već konkurisali za kantonalne stipendije/kredite.
- Roditelji koji finansijski podržavaju svoje dijete tokom studija mogu odbiti 6500 CHF od poreza na dohodak na nivou države. Na nivou kantona, uslovi i visina poreskih olakšica za roditelje studenata varira.
- Porodični dodatak** od najmanje 250 CHF mjesečno se isplaćuje za studente starosti od 16 do 25 godina koji stiču obrazovanje. Kantoni mogu odobriti porodične dodatke koji su veći od ovog zakonskog minimuma.

⁽²⁵⁾ Iznos naveden kao „najčešći“ na grafiku označava prosječni iznos naknada i stipendija u Švajcarskoj.

ISLAND

GLAVNE KARAKTERISTIKE

Skala: 0 do 15 000 ⊖ Minimum ○ / ● Najčešći iznos ⊕ Maksimum 1 EUR = 131,75 ISK

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

- Svi studenti koji pohađaju državne ustanove visokog obrazovanja plaćaju administrativnu taksu od 75000 ISK po akademskoj godini bez obzira na studijski program. Preko 80% studenata prvog i drugog ciklusa studira na državnim ustanovama visokog obrazovanja.
- Ista pravila važe za međunarodne studente.

Podrška (2016/17)

- Islandski fond za studentske kredite obezbjeđuje **kredite** za redovne studente koji pohađaju programe kratkog, prvog i drugog ciklusa. Izнос u velikoj mjeri zavisi od porodice studenta i ličnih okolnosti, uključujući i prihode. Osnovna individualna podrška za akademsku 2015/16. godinu je 165717 ISK mjesečno ili 24858 ISK za svaku završenu ECTS jedinicu. Oko 50% studenata koristi studentski kredit. Ista vrsta podrške je dostupna za studente prvog i drugog ciklusa.
- Kreditu mogu biti odobreni redovnim studentima koji pohađaju dodatne programe i pritom ostvare 60 ECTS kredita po akademskoj godini ili najmanje 30 ECTS kredita po semestru. Kreditu se također mogu odobriti za pokrivanje školarina (bez troškova života) za programe koji se organizuju na različite načine. Kreditu se ne odobravaju za pripreme programe, programe doktorskih studija ili stručnog razvoja.
- Kredit je indeksiran i ima fiksnu kamatnu stopu od 1%. Otplata počinje dvije godine nakon diplomiranja. Diplomiranje podrazumijeva prestanak primanja kredita od Fonda za studentske kredite, osim ukoliko student ne pokaže da će nastaviti da ostvaruje pravo na kredit u narednoj studijskoj godini. Obaveza povraćaja postoji sve dok se dug ne otplati ili do smrti zajmoprimca.
- Odbor Fonda može u potpunosti ili djelimično osloboditi pojedinca obaveze povraćaja, ukoliko studije na osnovu kojih se dobija kredit, bolest, nezaposlenost i/ili nesposobnost za rad zbog bolesti, invaliditet, trudnoća, briga o djeci, briga o supružniku ili druge slične okolnosti za primaoca uzrokuju značajne finansijske poteškoće.
- U principu **ne postoje državne stipendije**. Međutim, univerziteti i Islandski istraživački fond za diplomirane studente obezbjeđuje za studente drugog ciklusa neku vrstu stipendija po osnovu uspjeha.
- Takođe **ne postoje poreske olakšice za roditelje** niti **porodični dodaci**.

Planirane reforme

Vlada je u maju 2016. godine donijela prijedlog sveobuhvatnog zakona o Fondu za studentske kredite i dostavila ga Parlamentu. Ukoliko bude odobren, to bi podrazumijevalo temeljne promjene u državnom sistemu podrške za obrazovanje, što ima za cilj uspostavljanje Fonda za nordijski model podrške. Glavne promjene koje su predložene su sljedeće:

Stipendije i krediti po povoljnim uslovima za redovne studente

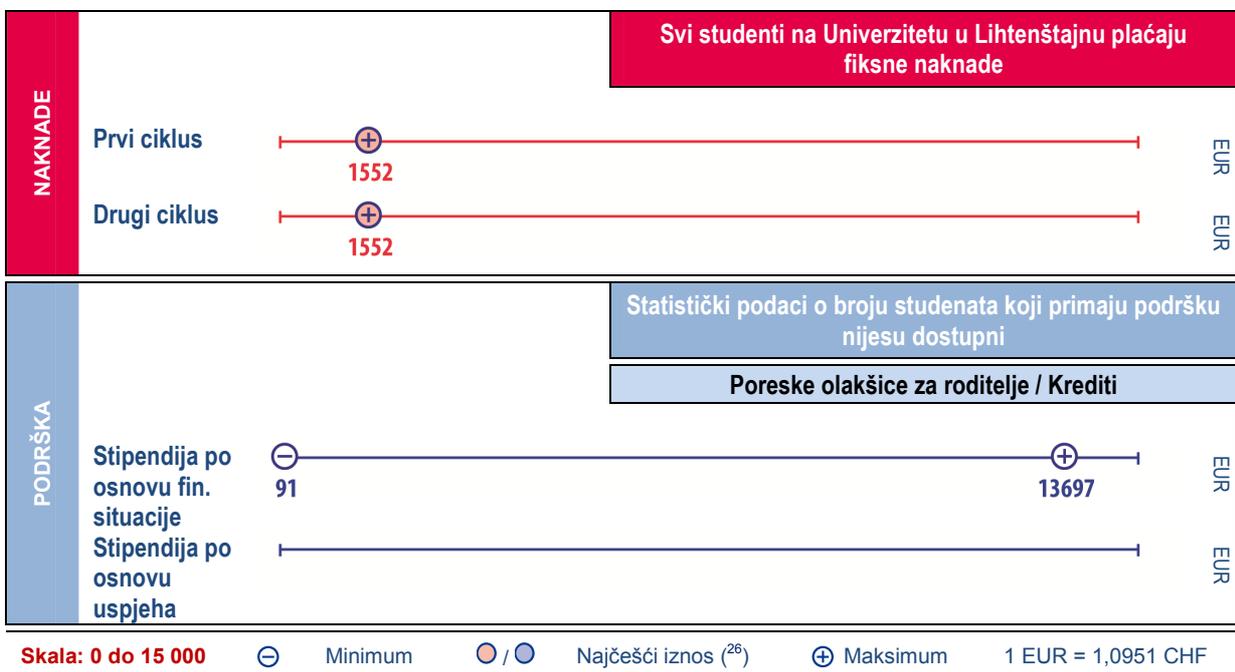
- Mjesečna stipendija za obrazovanje od 65000 ISK za ukupno 45 mjeseci koja se odnosi na pet standardnih akademskih godina. Studenti mogu odabrati da li će koristiti samo stipendije ili stipendije i kredite ili djelimične kredite. Preko 99% studenata može biti ostvarivati uslove za podršku.
- Maksimalni kredit može iznositi do 15 miliona ISK. Kamatna stopa na kredite će biti fiksna indeksirana na 2,5%, uvećana za premiju od 0,5%.

Uslovi za ostvarivanje prava na kredit i uslovi otplate slični su kao i u ostalim nordijskim zemljama.

- Podrška će se odobravati za sedam godina (420 jedinica) bez obzira na proces učenja, umjesto za osam godina (480 jedinica) gdje trenutno postoje ograničenja za korišćenje jedinica na različitim nivoima obrazovanja.
- Maksimalni rok otplate kredita je 40 godina, a otplata se mora završiti prije 67. godine. Podrška za učenje neće se obezbjeđivati za studente starije od 60 godina.
- Povraćaj novca će se vršiti u fiksnim mjesečnim ratama, kao u svim ostalim nordijskim zemljama, umjesto plaćanja formiranih u odnosu na prihod, kao što je sada slučaj.

LIHTENŠTAJN

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

- Ustanove visokog obrazovanja samostalno definišu svoje sisteme naknada.
- Svi studenti (uključujući međunarodne) na Univerzitetu u Lihtenštajnu (jedinoj državnoj ustanovi visokog obrazovanja u Lihtenštajnu) plaćaju godišnju naknadu od 1700 CHF (850 CHF po semestru).
- U Lihtenštajnu ne postoje programi kratkog ciklusa u visokom obrazovanju.

Podrška (2016/17)

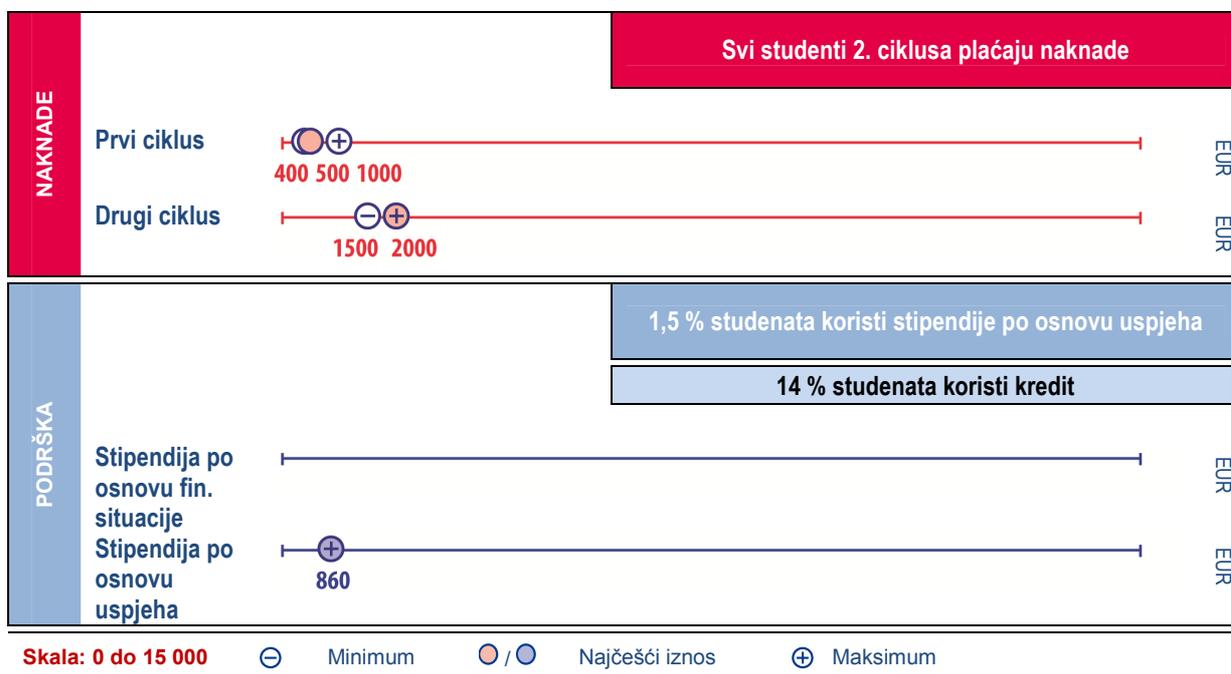
- Državna podrška se sastoji od promenljive **kombinacije stipendija i beskamatnog kredita**. Maksimalni ukupni iznos je 25000 CHF, od čega 40-60% čini stipendija, a ostalo je kredit. Od 32. godine života, državna finansijska podrška se sastoji samo od beskamatnih kredita.
- Prilikom konkurisanja za državnu podršku, uslov je da studenti imaju stalno prebivalište u Lihtenštajnu najmanje tri godine. Podobnost takođe zavisi od prihoda i sredstava studenta (princip supsidijarnosti/potreba). Iznos se određuje na osnovu prihvatljivih troškova i razumnih očekivanja od sopstvene podrške. Prilikom procjene ispunjenosti uslova i određivanja podrške za studente mlađe od 25 godina razmatraju se prihodi i sredstva roditelja, kao i da li je student u radnom odnosu sa punim radnim vremenom najmanje 2 godine.
- Otplata kredita počinje 18 meseci po završetku studijskog programa. Plaćanje se vrši po fiksnim stopama u šest rata tokom godine. Stopa otplate može se odgoditi jednom na zahtjev.
- Državne stipendije se mogu primijeniti na sve programe visokog obrazovanja i potpuno su prenosive kako bi se omogućila mobilnost ⁽²⁷⁾. Za dolazne studente ne postoji finansijska podrška.
- Za troškove vezane za obrazovanje su dostupne **poreske olakšice** do 12000 CHF godišnje. Uslove ispunjavaju sami studenti ili njihovi roditelji, pod uslovom da i dalje žive sa roditeljima.
- Ne postoje dodatni **porodični dodaci** za troškove vezane za obrazovanje.

⁽²⁶⁾ Vrijednost prikazana kao „najčešći iznos“ odnosi se na prosječan iznos naknada i stipendija u Lihtenštajnu.

⁽²⁷⁾ Usljed ograničenih obrazovnih programa u zemlji, 90 % studenata iz Lihtenštajna studiraju u inostranstvu (Švajcarska i Austrija).

CRNA GORA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

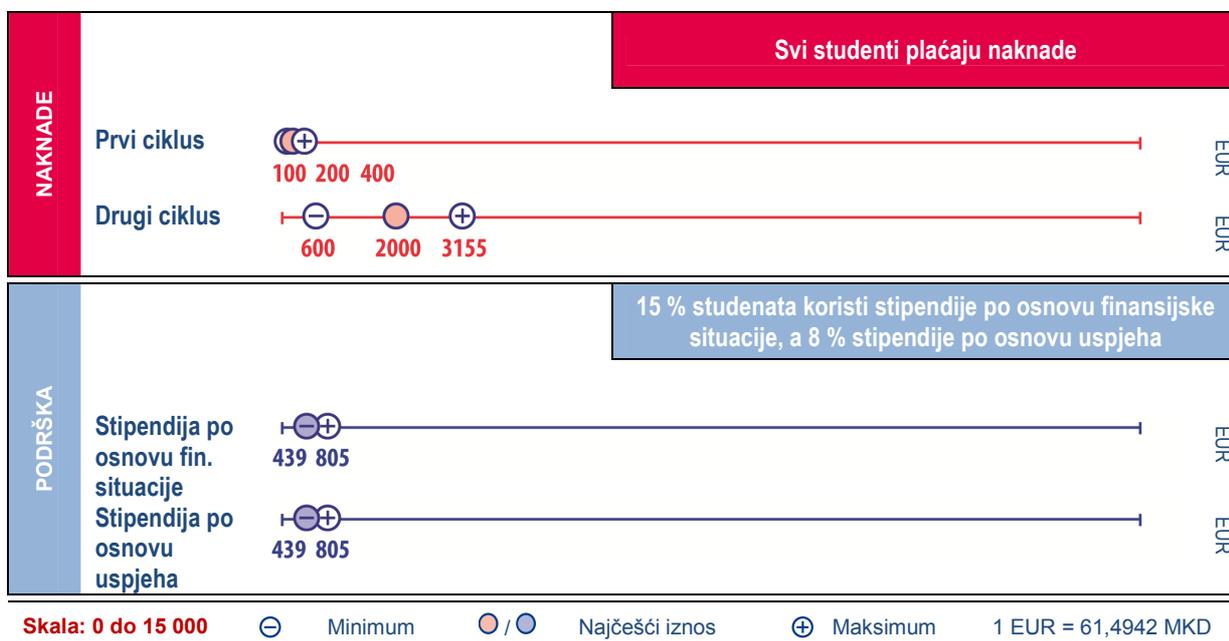
- Postoje dva osnovna tipa finansijskog statusa studenata: državno subvencionisani i samofinansirajući. Vlada na godišnjem nivou odlučuje o broju studenata za koje će se plaćati školarina (u posebnim studijskim oblastima i u skladu sa kapacitetima ustanova). Da bi se finansirali iz državnog budžeta studenti treba da ispunjavaju određene kriterijume uspjeha. Studenti koji se finansiraju iz budžeta koji ne ispune ove kriterijume mogu nastaviti studije kao samofinansirajući studenti.
- Samofinansirajući studenti prvog ciklusa na Univerzitetu Crne Gore (jedini državni univerzitet) plaćaju između 500 i 1000 EUR godišnje, u zavisnosti od profila studija. Najčešći iznos školarine je 500 EUR. Samofinansirajući studenti koji polože sve ispite mogu postati budžetski studenti ako ima mjesta na njihovom studijskom programu. Ovi studenti se biraju na osnovu ECTS kredita i akademskih rezultata ostvarenih tokom studija.
- Školarine za drugi ciklus studija iznose između 1500 i 2000 EUR godišnje.
- Na ustanovama visokog obrazovanja u Crnoj Gori ne postoje programi kratkog ciklusa.
- Međunarodni studenti plaćaju iste školarine kao i crnogorski studenti.

Podrška (2016/17)

- Ne postoje **stipendije po osnovu finansijske situacije**.
- **Stipendije po osnovu uspjeha** dodjeljuju se najboljim studentima upisanim po prvi put u drugu i naredne akademske godinu studija, uključujući i studente koji pokazuju posebne naučne ili umjetničke sklonosti i osvajaju nagrade na međunarodnim i državnim takmičenjima. Stipendije se dodjeljuju na osnovu konkursa koji objavljuje Ministarstvo najmanje mjesec dana prije početka akademske godine. Stipendije se ne dodjeljuju korisnicima studentskih kredita.
- Maksimalni iznos stipendije je 86 EUR mjesečno, a isplaćuje se u deset mjesečnih rata.
- Ministarstvo prosvjete takođe dodjeljuje stipendije za sufinansiranje do 500 EUR za studije drugog ciklusa i studente doktorskih studija u Crnoj Gori ili inostranstvu.
- **Kredit** za koje garantuje država dostupni su na osnovu rezultata po prvi put upisanih studenata. Prosječan kredit iznosi 45 EUR mjesečno i isplaćuje se u deset mjesečnih rata. Otplata mora početi godinu dana, a najkasnije 18 mjeseci nakon završetka studija. Najbolji studenti mogu biti oslobođeni obaveze otplate kredita ili dobiti popuste.
- Ne postoje **porodični dodaci** niti **poreske olakšice** za roditelje studenata.

MAKEDONIJA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

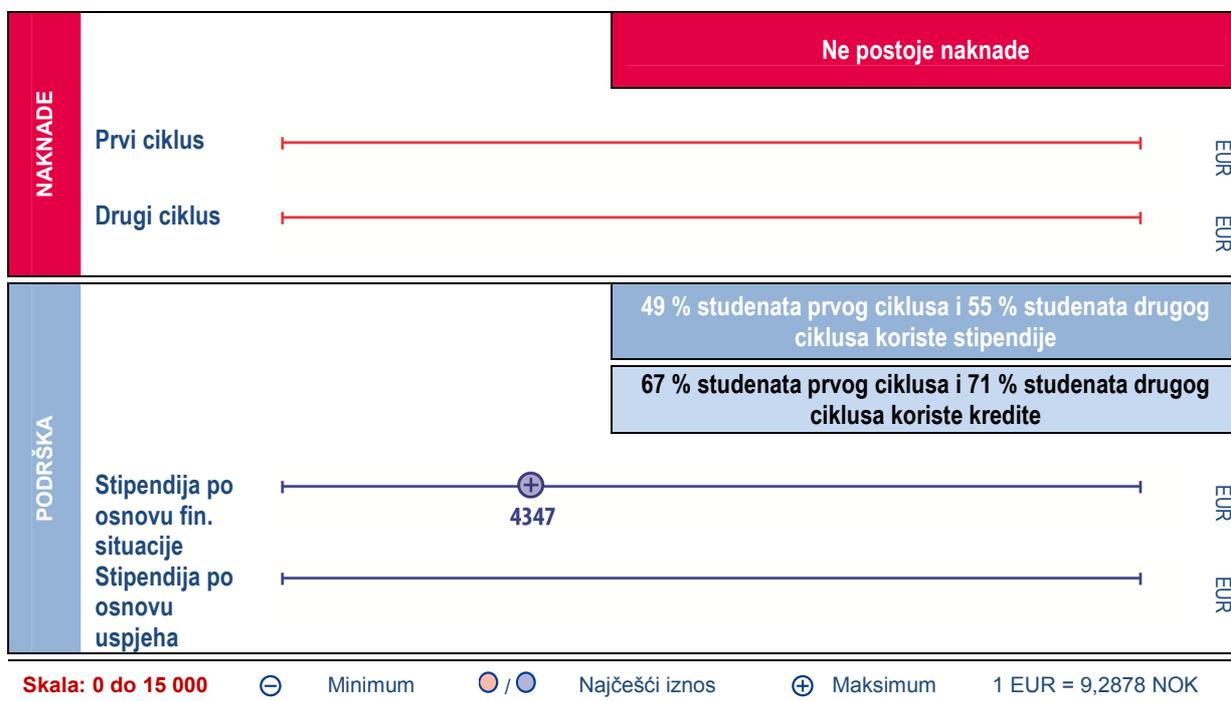
- U okviru državnog visokog obrazovanja svi studenti plaćaju naknade.
- Za prvi ciklus studija, godišnja naknada se kreće od 6150 MKD do 24600 MKD, u zavisnosti od profila studija. Najzastupljenija školarina iznosi 12300 MKD. Izuzeća ili umanjena obaveza plaćanja postoje za studente sa invaliditetom (prvi i drugi stepen invaliditeta) i studente bez oba roditelja.
- Naknade u drugom ciklusu studija iznose između 36900 i 194000 MKD godišnje, u zavisnosti od profila studija. Najčešća naknada u drugom ciklusu studija je 123000 godišnje.
- Godišnje naknade za programe kratkog ciklusa kreću se od 6150 MKD do 24600 MKD, u zavisnosti od profila studija. Najzastupljenija naknada iznosi 12300 MKD. Izuzeća ili umanjena obaveza plaćanja postoje za studente sa invaliditetom (prvi i drugi stepen invaliditeta) i studente bez oba roditelja.
- Međunarodni studenti plaćaju veće naknade - između 123390 i 185000 MKD godišnje - bez obzira na ciklus studija. Naknade definišu odgovarajući univerziteti.

Podrška (2016/17)

- **Stipendije po osnovu uspjeha** obezbjeđuju se za studente koji pokažu određene naučne ili umjetničke sklonosti i osvajaju nagrade na međunarodnim i državnim takmičenjima. Stipendije se dodjeljuju na osnovu konkursa koji objavljuje Ministarstvo obrazovanja i nauke, dva do tri mjeseca nakon početka akademske godine.
- **Stipendije po osnovu finansijske situacije** dodjeljuju se studentima na osnovu mjesečnog prihoda njihove porodice (60% težine), akademskog uspjeha (20% težine), ako su dijete samohranog roditelja (10% težine) i ako pohađaju tehnički, inženjerski ili medicinski univerzitet (10% težina). Studenti koji ne polože najmanje 80% ispita propisanih za svoj studijski program, automatski su diskvalifikovani.
- Prosječni iznos stipendije iznosi oko 3000 MKD mjesečno, i isplaćuje se u devet mjesečnih rata. Maksimalna stipendija iznosi oko 5500 MKD mjesečno. Stipendije se mogu dodjeljivati svim studentima prvog ciklusa na državnim i privatnim ustanovama visokog obrazovanja u zemlji. Za prvu studijsku godinu ne postoje stipendije za studente.
- Oko 20-25% svih studenata koriste stipendije (stipendije po osnovu finansijske situacije i na osnovu uspjeha). Podrška nije dostupna za studente koji pohađaju programe kratkog ciklusa.
- Ne postoji **studentski kredit**, **poreske olakšice** niti **porodični dodatak**.

NORVEŠKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

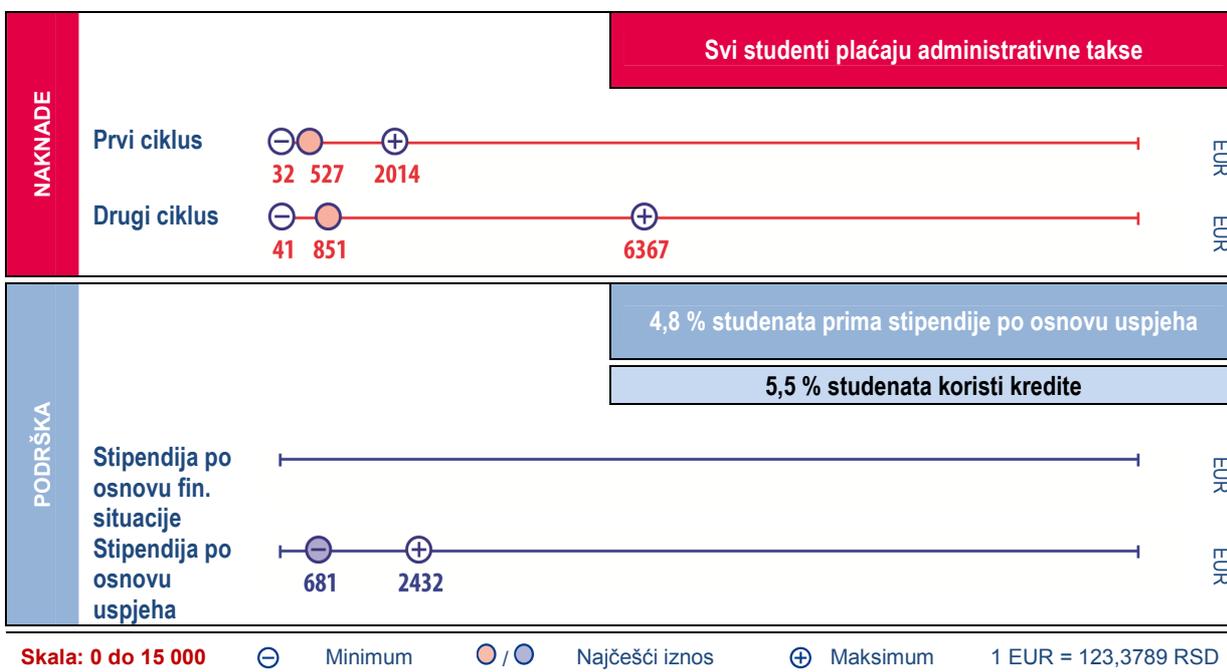
- Naknade ne postoje ni za redovne niti za vanredne studente državnih ustanova visokog obrazovanja, koje pohađa preko 85% svih studenata u Norveškoj.
- Javno finansirane, kao i nezavisne privatne ustanove visokog obrazovanja mogu pod određenim uslovima da naplaćuju školarine. Ta sredstva se moraju koristiti u korist studenata.
- Međunarodni studenti tretiraju se kao domaći studenti i ne plaćaju naknade na državnim ustanovama visokog obrazovanja.
- Ustanove visokog obrazovanja mogu naplaćivati školarine za određene specijalizovane/prilagođene programe u okviru kontinuiranog i dodatnog obrazovanja usmjerenog na zaposlenje.

Podrška (2016/17)

- Norveški studenti (i vanredni i redovni) imaju pravo na osnovnu podršku (**krediti i stipendije**) koju obezbjeđuje Državni fond za obrazovne kredite (*NSELF*). Maksimalna osnovna podrška iznosi 103950 NOK po akademskoj godini (10 mjeseci), koja se inicijalno dodjeljuje u vidu kredita. Međutim, 40% kredita može biti pretvoreno u „državnu obrazovnu stipendiju“ za studente koji ne žive sa roditeljima a polože sve ispite. Stipendija se umanjuje ako prihod studenta premaši 172595 NOK ili ako su lična sredstva veća od 392662 NOK. Iznos osnovne podrške je univerzalan za sve studente koji imaju pravo na finansijsku podršku. Maksimalni iznos stipendije je 41580 NOK.
- Studenti mlađi od 25 godina takođe mogu dobiti stipendiju za pokrivanje putnih troškova. Studenti imaju djecu mogu dobiti bespovratnu pomoć za svako dijete mlađe od 16 godina (16200 NOK). Studenti na roditeljskom odsustvu mogu primati bespovratnu pomoć tokom perioda do 49 nedjelja. Studenti koji ne mogu da studiraju zbog bolesti kredit mogu pretvoriti u bespovratnu pomoć u trajanju do četiri mjeseca i 15 dana po akademskoj godini. Studenti sa fizičkim invaliditetom mogu dobiti dodatnu pomoć (35490 NOK) ako nijesu u mogućnosti da rade tokom studija, a takođe mogu dobiti osnovnu podršku za dvanaest mjeseci godišnje.
- Postoji potpuna prenosivost *NSELF* kredita i stipendija za studente koji žive u inostranstvu. Nakon završetka studija, student dobija program otplate sa utvrđenim iznosom i rasporedom otplate. Kamata se obračunava od prvog dana u mjesecu nakon diplomiranja, čak i ako student prekine obrazovanje ili izgubi pravo na finansijsku podršku. Otplata u mjesečnim ratama obično počinje sedam mjeseci nakon diplomiranja. Iznos varira u zavisnosti od visine duga i dužine perioda otplate. Najčešći period otplate za studente sa dugom od 300000 NOK je 20 godina.
- **Poreske olakšice za roditelje i porodični dodaci** ne igraju ulogu u sistemu podrške za studente.

SRBIJA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

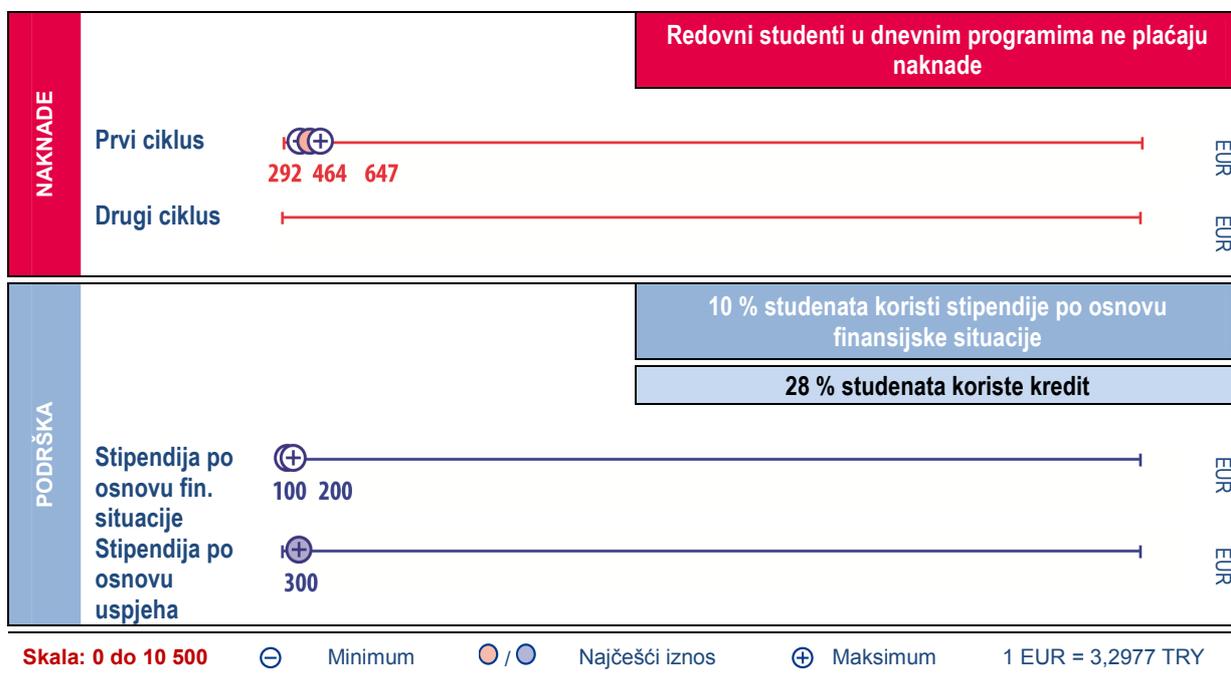
- Studenti u državnim ustanovama visokog obrazovanja mogu biti „finansirani iz budžeta“ i „samofinansirajući“. Postoji samo status redovnog studenta. Studenti koji se finansiraju iz budžeta (42,96% za 2016. godinu) biraju se pri upisu na osnovu rezultata prijemnog ispita i rezultata iz srednje škole, a tokom trajanja programa na osnovu uspjeha ostvarenog tokom studija. Njihove školarine pokriva država, dok studenti plaćaju administrativne i druge troškove (upisne i prijavne takse, naknade za izdavanje diplome i dodatka za diplome itd.) u rasponu od 4000 do 30000 RSD godišnje.
- Samofinansirajući studenti plaćaju i administrativne takse i školarine, koje se kreću od 30000 do 248500 RSD godišnje na nivou osnovnih i 40000 do 785492 RSD na nivou master studija, što važi i za akademske i za primijenjene studije.
- Ne postoje programi kratkog ciklusa u visokom obrazovanju u Srbiji.
- Strani studenti obično plaćaju veću školarinu. Najčešća godišnja naknada iznosi 2000 EUR.

Podrška (2016/17)

- Studentske **stipendije** obezbjeđuje Ministarstvo prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja samo za budžetske studente prvog i drugog ciklusa studija. Šema državnih stipendija bazira se na uspjehu, a mogu konkurisati samo studenti čija najmanja prosječna ocjena je 9 (od 10). Stipendije po osnovu uspjeha dostupne su za studente iz ugroženih grupa, sa dodatnim kriterijumima koji se zasnivaju na finansijskoj situaciji, kao što su dokaz o invaliditetu, potvrda/dokaz o socio-ekonomskom statusu itd. Državna stipendija iznosi 84000 RSD godišnje, a isplaćuje se u deset mjesečnih rata. Akademske 2015/16. godine bilo je 8914 stipendista. Ministarstvo omladine i sporta obezbjeđuje dodatne stipendije po osnovu uspjeha od 300000 RSD godišnje, za do 800 studenata osnovnih studija i 400 studenata master studija. Državni univerziteti, vlade pokrajinskih i univerzitetskih gradova takođe obezbjeđuju sredstva za podršku talentovanim studentima. 9,5% budžetskih studenata (4,8% od ukupnog broja) koriste stipendiju. Studenti sa invaliditetom, studenti romske populacije i studenti koji su završili srednju školu u drugoj zemlji mogu konkurisati za oslobađanje od obaveze plaćanja školarine kroz afirmativne mjere u okviru poziva za upis.
- Ministarstvo prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja obezbjeđuje studentske **kredite** koji se prevashodno zasnivaju na uspjehu, a socijalni status predstavlja dodatni kriterijum. Iznosi su isti kao i stipendije - 84000 RSD, a isplaćuju se u deset mjesečnih rata. Studenti koji završe studije sa prosječnom ocjenom većom od 8,5 (na skali od 6 do 10) nijesu obavezni da vraćaju kredit. Tokom 2015/16. godine, 11700 studenata koristilo je kredite.
- Lokalne vlasti nude stipendije, kredite i druge povlastice studentima iz svojih opština/gradova. Ne postoje sistematski podaci o obimu i tipu stipendija/kredita koje se obezbjeđuju.
- Ne postoje **poreske olakšice** za roditelje studenata niti **porodični dodaci**.

TURSKA

GLAVNE KARAKTERISTIKE

KLJUČNI ASPEKTI

Naknade (2016/17)

- Studenti državnih univerziteta koji prate dnevne programe obrazovanja u okviru prvog ciklusa studija ne plaćaju naknade. Državni univerziteti mogu naplaćivati naknade za večernje programe, od 962 TL do 2134 TL godišnje.
- U drugom ciklusu studija, državni univerziteti ne naplaćuju naknade za dnevne programe, a naknade za večernje programe razlikuju se od univerziteta do univerziteta.
- Za pohađanje redovnih dnevnih programima kratkog ciklusa u državnim ustanovama visokog obrazovanja se ne naplaćuju naknade. Studenti koji pohađaju večernje obrazovanje plaćaju naknade (770 TL - 4 268 TL godišnje).
- Međunarodni studenti plaćaju veće naknade.

Podrška (2016/17)

- **Stipendije po osnovu finansijske situacije** obezbjeđuje ustanova nadležna za kredite i smještaj za učesnike visokog obrazovanja. Studenti koji pohađaju programe kratkog ciklusa, prvog i drugog ciklusa mogu dobiti stipendije po osnovu finansijske situacije. Nema dodatnih informacija o kriterijumima podobnosti.
- Tokom 2015. godine, studenti prvog ciklusa primali su 330 TL mjesečno (3960 TL godišnje), dok su studenti drugog ciklusa primali 660 TL mjesečno (7920 TL godišnje). 10% studenata koristilo je stipendiju po osnovu finansijske situacije.
- **Stipendije po osnovu uspjeha** za studente sa dobrim rezultatima obezbjeđuju Generalni direktorat Ustanove za kredite i smještaj za učesnike visokog obrazovanja, univerziteti, opštine i nevladine organizacije. Mjesečni iznos državne stipendije (preko Generalnog direktorata) najčešće iznosi 990 TL za studente koji ispunjavaju uslove. Iznos ostalih stipendija je različit za svaku ustanovu. Studentima koji polože prijemni ispit za univerzitet sa izvrsnim rezultatima može biti odobreno da plaćaju samo pola ili pet osmina naknade (ovo se može razlikovati od jednog univerziteta do drugog).
- **Kredit:** Tokom 2015. godine, studenti prvog ciklusa primali su 330 TL, dok su studenti drugog ciklusa primali 660 TL mjesečno. Otplata se realizuje u mjesečnim ratama, a počinje dvije godine nakon diplomiranja. Otplata treba da bude završena za period jednak periodu korišćenja kredita. Iznos otplate se računa na osnovu indeksa cijena nacionalnog domaćeg proizvoda. Ovo je kredit za koji garantuje država, a koristi ga 28% studenata.
- **Ne postoje poreske olakšice** za roditelje niti **porodični dodaci**.

OZNAKE I SKRAĆENICE

Oznake zemalja

EU/EU-28	Evropska unija	NL	Holandija
		AT	Austrija
BE	Belgija	PL	Poljska
BE fr	Belgija – Francuska zajednica	PT	Portugal
BE de	Belgija – Zajednica njemačkog govornog područja	RO	Rumunija
BE nl	Belgija – Flamanska zajednica	SI	Slovenija
BG	Bugarska	SK	Slovačka
CZ	Češka Republika	FI	Finska
DK	Danska	SE	Švedska
DE	Njemačka	UK	Ujedinjeno Kraljevstvo
EE	Estonija	UK-ENG	Engleska
IE	Irska	UK-WLS	Vels
EL	Grčka	UK-NIR	Sjeverna Irska
ES	Španija	UK-SCT	Škotska
FR	Francuska	Zemlje članice EFTA/EEP i zemlje kandidati	
HR	Hrvatska	BA	Bosna i Hercegovina
IT	Italija	IS	Island
CY	Kipar	LI	Lihtenštajn
LV	Letonija	ME	Crna Gora
LT	Litvanija	MK*	Makedonija
LU	Luksemburg	NO	Norveška
HU	Mađarska	RS	Srbija
MT	Malta	TR	Turska

MK*: ISO oznaka 3166. http://www.iso.org/iso/country_codes/iso_3166_code_lists.htm

Statističke oznake

: Podaci nijesu dostupni

(–) Nije primjenjivo

**IZVRŠNA AGENCIJA ZA OBRAZOVANJE, AUDIOVIZUELNU
DJELATNOST I KULTURU**

Analiza politika u oblasti obrazovanja i mladih

Adresa:

Avenue du Bourget 1 (J-70 – Unit A7)
BE-1049 Brussels

(<http://ec.europa.eu/eurydice>)

Glavni urednik

Arlette Delhaxhe

Autori

David Crosier (koordinator) i Anita Kremo

Prelom i grafička obrada

Patrice Brel

Koordinator produkcije

Gisèle De Lel

NACIONALNE JEDINICE *EURYDICE* MREŽE

ALBANIJA

Sektor za evropske integracije i projekte
Ministarstvo obrazovanja i sporta
Rruga e Durrësit, Nr. 23
1001 Tiranë

AUSTRIJA

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Bildung
Abt. Bildungsentwicklung und -reform
Minoritenplatz 5
1010 Wien
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

BELGIJA

Unité Eurydice de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Direction des relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/008
1080 Bruxelles
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

Eurydice Vlaanderen
Departement Onderwijs en Vorming
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning
Hendrik Consciencegebouw 7C10
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel
Doprinos jedinice: Eline De Ridder (opšta koordinacija);
eksperti iz flamanskog Sektora za obrazovanje i
osposobljavanje: Linda De Kock, Nina Mares, Pieter Vos;
eksperti iz Agencije za visoko obrazovanje, obrazovanje
odraslih, kvalifikacije i naknade za studiranje: Sander De
Vleeshouwer

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen
Gemeinschaft
Autonome Hochschule in der DG
Monschauer Strasse 57
4700 Eupen
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

BOSNA I HERCEGOVINA

Ministarstvo za građanska pitanja
Sektor za obrazovanje BiH
Trg BiH 3
71000 Sarajevo
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

BUGARSKA

Jedinica *Eurydice* mreže
Centar za razvoj ljudskih resursa
Jedinica za obrazovna istraživanja i planiranje
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Doprinos jedinice: Anita Rahova i Ivana Radonova
(eksperti)

HRVATSKA

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
Donje Svetice 38
10000 Zagreb
Doprinos jedinice: Duje Bonacci

KIPAR

Jedinica *Eurydice* mreže
Ministarstvo obrazovanja i kulture
Kimonos and Thoukydidou
1434 Nicosia
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

ČEŠKA REPUBLIKA

Jedinica *Eurydice* mreže
Centar za međunarodnu saradnju u oblasti obrazovanja
Dům zahraniční spolupráce
Na Poříčí 1035/4
110 00 Praha 1
Doprinos jedinice: Simona Pikálková

DANSKA

Jedinica *Eurydice* mreže
Agencija za visoko obrazovanje
Bredgade 43
1260 København K
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

ESTONIJA

Jedinica *Eurydice* mreže
Sektor za analizu
Ministarstvo obrazovanja i istraživanja
Munga 18
50088 Tartu
Doprinos jedinice: Kersti Kaldma (koordinator);
ekspert: Janne Pukk (Ministarstvo obrazovanja i
istraživanja, Sektor za visoko obrazovanje)

FINSKA

Jedinica *Eurydice* mreže
Finski nacionalni odbor za obrazovanje
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Doprinos jedinice: Paula Paronen u saradnji sa Petra
Packalen, i uz pomoć Ministarstva obrazovanja i kulture,
Ustanove za socijalno osiguranje Finske i Zavoda za
statistiku Finske

MAKEDONIJA

Nacionalna agencija za evropske obrazovne programe i
mobilnost
Porta Bunjakovec 2A-1
1000 Skopje
Doprinos jedinice: Dejan Zlatkovski

FRANCUSKA

Unité française d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enseignement
supérieur et de la Recherche
Direction de l'évaluation, de la prospective et de la
performance
Mission aux relations européennes et internationales
61-65, rue Dutot
75732 Paris Cedex 15
Doprinos jedinice: Anne Gaudry-Lachet,
Stéphanie Lemerle, Marguerite Rudolf

NJEMAČKA

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt e. V. (DLR)
Heinrich-Konen Str. 1
53227 Bonn
Doprinos jedinice: Hannah Gebel (DLR Projektträger)
Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der
Kultusministerkonferenz
Taubenstraße 10
10117 Berlin
Doprinos jedinice: Thomas Eckhardt

GRČKA

Jedinica *Eurydice* mreže
Direktorat za evropska pitanja
37 Andrea Papandreou Str. (Office 2172)
15180 Maroussi (Attiki)
Doprinos jedinice: Magda Trantallidi;
Vasileios Karavitis

MAĐARSKA

Nacionalna jedinica *Eurydice* mreže
Obrazovni organ
10-14 Szalay utca
1155 Budapest
Doprinos jedinice: Csilla Stéger (ekspert)

ISLAND

Jedinica *Eurydice* mreže
Direktorat za obrazovanje
Víkurbær 3
203 Kópavogur
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

IRSKA

Jedinica *Eurydice* mreže
Sektor za obrazovanje i vještine
International Section
Marlborough Street
Dublin 1
DO1 RC96
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

ITALIJA

Unità italiana di Eurydice
Istituto Nazionale di Documentazione, Innovazione e
Ricerca Educativa (INDIRE)
Agenzia Erasmus+
Via C. Lombroso 6/15
50134 Firenze
Doprinos jedinice: Alessandra Mochi;
ekspert: Paola Castellucci (*Direzione generale per lo
studente, lo sviluppo e l'internazionalizzazione della
formazione superiore – Ministero dell'Istruzione,
dell'Università e della Ricerca*)

LETONIJA

Jedinica *Eurydice* mreže
Državna agencija za razvoj obrazovanja
Valņu street 3
1050 Riga
Doprinos jedinice: Jedinica *Eurydice* mreže (Letonija);
eksperti iz Sektora za visoko obrazovanje, inovacije i
nauku u okviru Ministarstva obrazovanja i nauke; eksperti
iz Nacionalne baze podataka o prilikama za učenje
(NIID.LV) u okviru Državne agencije za razvoj obrazovanja

LIHTENŠTAJN

Informationsstelle Eurydice
Schulamts des Fürstentums Liechtenstein
Austrasse 79
Postfach 684
9490 Vaduz
Doprinos jedinice: Nacionalna jedinica *Eurydice* mreže

LITVANIJA

Jedinica *Eurydice* mreže
Nacionalna agencija za evaluaciju škola Republike
Litvanije
Geležinio Vilko Street 12
03163 Vilnius
Doprinos jedinice: Julija Umbrasaitė

LUKSEMBURG

Unité nationale d'Eurydice
ANEFORÉ ASBL
eduPôle Walferdange
Bâtiment 03 – étage 01
Route de Diekirch
L-7220 Walferdange
Doprinos jedinice: Christine Pegel;
ekspert: Corinne Kox (Ministarstvo visokog obrazovanja i
istraživanja)

MALTA

Jedinica *Eurydice* mreže
Poslovi EU i međunarodni odnosi
Direktorat za istraživanje i razvoj politika
Ministarstvo obrazovanja i zapošljavanja
Great Siege Road
Floriana VLT 2000
Doprinos jedinice: Joanne Bugeja

CRNA GORA

Jedinica *Eurydice* mreže
Vaka Djurovica bb
81000 Podgorica
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

HOLANDIJA

Eurydice Holandija
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Internationaal Beleid
Etage 4 – Kamer 08.022
Rijnstraat 50
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost (posebna
zahvalnost sektoru za visoko obrazovanje)

NORVEŠKA

Jedinica *Eurydice* mreže
Ministarstvo obrazovanja i istraživanja
AIK-avd., Kunnskapsdepartementet
Kirkegata 18
P.O. Box 8119 Dep.
0032 Oslo
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

POLJSKA

Jedinica *Eurydice* mreže
Fondacija za razvoj obrazovnih sistema
Mokotowska 43
00-551 Warsaw
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

PORTUGAL

Unidade Portuguesa da Rede Eurydice (UPRE)
Ministério da Educação e Ciência
Direção-Geral de Estatísticas da Educação e Ciência
(DGEEC)
Av. 24 de Julho 134
1399-054 Lisboa
Doprinos jedinice: Isabel Almeida; van jedinice: Bruno
Caixeiro

RUMUNIJA

Jedinica *Eurydice* mreže
Nacionalna agencija za Programe zajednice u oblasti
obrazovanja i stručnog osposobljavanja
Universitatea Politehnică București
Biblioteca Centrală
Splaiul Independenței, nr. 313
Sector 6
060042 București
Doprinos jedinice: Veronica – Gabriela Chirea, u saradnji
sa Ion Ciucă (Direktor, Sektor za finansiranje visokog
obrazovanja, Ministarstvo nacionalnog obrazovanja i
naučnog istraživanja)

SRBIJA

Jedinica *Eurydice* mreže u Sebij
Tempus fondacija
Terazije 36 – 1. sprat
11000 Belgrade
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

SLOVAČKA

Jedinica *Eurydice* mreže
Slovačka akademska asocijacija za međunarodnu
saradnju
Křížkova 9
811 04 Bratislava
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

SLOVENIJA

Jedinica *Eurydice* mreže
Ministarstvo obrazovanja, nauke i sporta
Sektor za razvoj obrazovanja
Masarykova 16
1000 Ljubljana
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

ŠPANIJA

Eurydice España-REDIE
Centro Nacional de Innovación e Investigación Educativa
(CNIIE)
Ministerio de Educación, Cultura y Deporte
c/ Torrelaguna, 58
28027 Madrid
Doprinos jedinice: Adriana Gamazo García, Helena Cirac
Sasturain, Ricardo Martínez Zamorano, Jesús Ibáñez Milla
i Elena Vázquez Aguilar

ŠVEDSKA

Jedinica *Eurydice* mreže
Universitets- och högskolerådet/Švedski savjet za visoko
obrazovanje
Universitets- och högskolerådet
Box 45093
104 30 Stockholm
Doprinos jedinice: Zajednička odgovornost

ŠVAJCARSKA

Jedinica *Eurydice* mreže
Švajcarska konferencija ministara kantona (EDK)
Speichergasse 6
3000 Bern 7
Doprinos jedinice: Alexander Gerlings

TURSKA

Jedinica *Eurydice* mreže
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara
Doprinos jedinice: Dilek Güleçyüz, Hatice Nihan Erdal,
Osman Yıldırım Uğur; ekspert: Associate Professor Dr.
Cem Balçıkanlı

UJEDINJENO KRALJEVSTVO

Jedinica *Eurydice* mreže za Englesku, Vels i Sjevernu
Irsku
Centar za informisanje i revizije
Nacionalna fondacija za istraživanje u obrazovanju
(NFER)
The Mere, Upton Park
Slough, Berkshire, SL1 2DQ
Doprinos jedinice: Hilary Grayson

Jedinica *Eurydice* mreže u Škotskoj
Analiza učenja
Analička služba za obrazovanje
Vlada Škotske
Area 2D South
Victoria Quay
Edinburgh EH6 6QQ
Doprinos jedinice: Yousaf Kanan
